Hattulan kunnan toimintakertomus ja tilinpäätös 2022

Yhteistoimintaryhmä 13.3.2023
Kunnanhallitus 27.3.2023
Kunnanvaltuusto x.x.2023

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
4.4.2022	Kh	Pekka Karvonen	Tehty hallituksen päätöksen mukaiset korjaukset

Sisällys

1 JOHDANTO 4

2 TOIMINTAKERTOMUS 5

2.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT KUNNAN TOIMINNASSA JA TALOUDESSA 5

2.1.1 Kunnanjohtajan katsaus 5

2.1.2 Kunnan hallinto 6

2.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 8

2.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 14

2.1.5 Henkilöstö 17

2.1.6 Ympäristöasiat 19

2.1.7 Korruption ja lahjonnan torjunta 20

2.1.8 Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2023 talousarvioon sekä arvio todennäköisestä kehityksestä 20

2.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä 22

2.2 KUNNANHALLITUKSEN SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ 24

2.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS 28

2.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen 28

2.3.2 Toiminnan rahoitus 32

2.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET 34

2.5 KOKONAISTULOT JA -MENOT 37

2.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS 38

2.6.1 Konsernirakenne 38

2.7 OLENNAISET TAPAHTUMAT 38

2.7.1 Hattulan Kehitys Oy 38

2.7.2 Hattula-Kiinteistöt Oy 40

2.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä 44

2.7.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut 45

2.8 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY 48

2.8.1 Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä 48

3 KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN 49

3.1 KÄYTTÖTALOUSOSAN VALTUUSTOTASON SITOVAT TALOUDELLISET TAVOITTEET, KOKO KUNTA 49

3.2 KUNTAJOHTAMINEN 50

3.2.1 Olennaiset tapahtumat 50

3.2.2 Sitovat toiminnalliset tavoitteet 52

3.3 ELINVOIMATOIMIALA 54

3.3.1 Olennaiset tapahtumat 54

3.3.2 Valtuustotason sitovat määrärahat 60

3.3.3 Sitovat toiminnalliset tavoitteet 62

3.4 HYVINVOINTITOIMIALA 63

3.4.1 Hyvinvointitoimialan johtaminen 64

3.4.2 Sosiaalipalvelut 64

3.4.3 Perusopetus- ja varhaiskasvatus 74

3.4.4 Terveyspalvelut 80

4 INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 82

5 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 86

6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 87

7 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA 88

7.1.1 Yhteenveto käyttötalous, investoinnit ja rahoitus ... 88
7.1.2 Talousarvion toteuma toimialoittain ... 89

8 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT ... 91

8.1 TULOSLASKELMA, ULKOISET ERÄT ... 91
8.2 RAHOITUSLASKELMA ... 92
8.3 TASE ... 93
8.4 KONSERNITULOSLASKELMA ... 94
8.5 KONSERNIRAHOITUSLASKELMA ... 95
8.6 KONSERNITASE ... 96

9 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT ... 97

9.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 97
9.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 98
9.3 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 99
9.4 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 103
9.4.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot ... 103
9.4.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot ... 105
9.5 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 107
9.6 HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT ... 110

10 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA ... 112

11 ALLEKIRJOITUKSET ... 113

12 TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ ... 113

13 LIITTEET ... 114

1 JOHDANTO

Kuntalain VI osassa, 13 (110 – 120 §) ja 14 (121 – 125 §) luvuissa säädetään kunnan taloudesta sekä hallinnon ja talouden tarkastuksesta. Kunnan kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 113—116 §:n soveltamisesta.

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari (Kuntalaki 113 §).

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 115 §).

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi. Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä (Kuntalaki 115 §).

Tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (*tilivelvollinen*) myöntää vastuuvapaus. Jos tilintarkastaja havaitsee, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon (Kuntalaki 125 §).

Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille (Kuntalaki 125 §).

2 TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa

2.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2022 oli edellisten vuosien tapaan poikkeuksellinen ja tilanteet ovat vaihdelleet. Korona-pandemian alkaessa helpottaa, muuttui toimintaympäristö erityisesti Venäjän aloittaman sodan takia. Maailmantalouden muutosten seurauksena energian hinta nousi jyrkästi ja muu hintataso seurasi perässä, inflaatio kiihtyi ja korot nousivat.

Vuosi aloitettiin lievästi ylijäämisellä talousarvio-odottamalla, joka kevään aikana muuttui alijäämäiseksi. Vuoden mittaan verotulot kehittyivät ennakoitua paremmin, kunnan tonttimyynti vilkastui ja KK Tavastian järjestelyjen jälkeen tilanne kehittyi lopulta siihen, että haastavasta yleistilanteesta huolimatta tilinpäätös on lopulta selvästi ylijäämäinen. Tästä seuraa myös se, että kunnan kumulatiivinen ylijäämä alkaa olla noin kahdeksan (8) miljoonan tasolla, joten taloudelle tärkeä puskurikin on vahvistunut.

Kunnan väkiluku pieneni 46 henkilöllä, joka noudattaa keskimäärin viime vuosien kehitystä. Tähän saattaa kuitenkin olla parannusta näköpiirissä, koska kunnan tonttikampanja moninkertaisti myynnin. Tämän lisäksi vuonna 2022 myönnettiin poikkeuksellisen paljon suunnittelutarveratkaisuja. Uusia koteja on siis rakenteilla.

Maankäytössä edettiin määrätietoisesti ja tuloksia syntyi. Lepaa-Tyrväntö -suunnan osayleiskaavan päivitys eteni ja sen odotetaan valmistuvan syksyllä 2023. Lisäksi useampi kaava- ja maankäyttösopimusasia eteni. Sen sijaan Hattula Villas - asemakaava ei odotuksista huolimatta valmistunut.

Kunnan omista hankkeista yhteiskoulun kampus I valmistui keväällä ja pysyi hyvin kustannusarviossa. Lisäksi Panssariportti ja liityntäpysäköinti valmistuivat. Yksityisistä hankkeista kouluratsastuskeskuksen työt alkoivat. Uusia valmisteluvaiheessa olevia yksityisiä hankkeita ovat kaksi tuulivoimalahanketta ja yksi aurinkovoimalahanke. Näistä viimeinen on edennyt pisimmälle.

Kunnan kehitysyhtiön toiminta ei käynnistynyt toivotulla tavalla ja johti lopulta alkuvuodesta 2023 toiminnan pysähtymiseen. Jatkossa on päätettävä, miten yrityspalvelut kunnassa järjestetään.

Vuonna 2022 hyväksyttiin kunnan uusi strategia, jonka pohjalta kunnan tulevaisuutta nyt rakennetaan. Palveluverkko 2030 suunnittelu aloitettiin syksyllä 2022 ja on nyt etenemässä päätöksentekoon.

Hyvinvointialueiden toiminnan valmistelut vaativat vuonna 2022 varsin suuria ponnisteluja, mutta niistä selvittiin. Samalla on aloitettu TE-palvelujen kuntakokeilun myötä valmistautuminen seuraavaan suureen muutokseen, kun TE-palvelujen siirtyvät kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta alkaen.

Kiitän kaikkia kuntalaisia, kunnan työntekijöitä, yhteistyökumppaneita sekä luottamushenkilöitä Hattulan eteen rehellisesti ja pyyteettömästi tehdyistä ponnisteluista.

2.1.2 Kunnan hallinto

Luottamushenkilöorganisaatio

Kunnan organisaatio uudistettiin vuoden 2020 aikana. Vuonna 2022 kunnan luottamushenkilöorganisaation muodostivat valtuusto, kunnanhallitus ja seuraavat päävastuualueilla toimivat lauta- ja toimikunnat:

Kunnanhallitus
– keskusvaalilautakunta; vaalilautakunnat ja vaalitoimikunta

Tarkastuslautakunta

Elinvoimatoimiala
– elinvoimalautakunta
- viranomaisjaosto
- maankäyttöjaosto

Hyvinvointitoimiala
– hyvinvointilautakunta
- varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto
- perusturvajaosto

Valtuusto

Kunnassa on valtuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Valtuuston puheenjohtajana toimii Kari Ventola (PS), 1. varapuheenjohtajana Ville Viitanen (SDP) ja 2. varapuheenjohtajana Markus Rantsi (KOK) ja 3. varapuheenjohtajana Mikko Sabel (HH).

Valtuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2022:

SDP: 6 paikkaa
VAS: 2 paikkaa
VIHR: 1 paikka
PS: 8 paikkaa
KOK: 9 paikkaa
KD: 1 paikkaa
KESK: 4 paikkaa
HH: 2 paikkaa
Yhteensä: 33 valtuutettua

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtävänä on luoda kunnan kehittämisstrategia sekä yhdessä sidosryhmien kanssa vaikuttaa kunnan alueen taloudellisiin ja sosiaalisiin elinoloihin, henkiseen kehitykseen, maankäyttöön ja ympäristöön niin, että valtuuston asettamat ja hyväksymät päämäärät sekä tavoitteet toteutuvat.

Kunnanhallitus johtaa hallintoa, kaavoitusta ja muuta suunnittelua sekä tulosten arviointia, yhteensovittaa palveluiden tuottamisen sekä johtaa taloudenhoitoa, henkilöstöpolitiikkaa ja hankintatointa. Lisäksi kunnanhallitus parantaa kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, vastaa kestävän kehityksen edistämisestä sekä tehostaa päävastuualueiden välistä yhteistyötä.

Kunnanhallituksen toimialueena on valmistella valtuuston käsiteltävät asiat, huolehtia valtuuston päätösten täytäntöönpanosta ja johtaa kunnan hallintoa. Lisäksi kunnanhallituksen toimialueena on toimintojen ja talouden koordinointi, maapolitiikka ja kaavoitus, elinkeino- ja elinvoimapolitiikka, asuntopolitiikka, kuntien välinen ja muu alueellinen yhteistyö sekä suhdetoiminta ja yleinen kuntakuva. Esittelijänä toimii kunnanjohtaja.

Kunnanhallituksen puheenjohtajana toimii Ellen Rydbeck (KOK), 1. varapuheenjohtajana Tuula Mäenpää (SDP) ja 2. varapuheenjohtajana Pasi Niemi (PS).

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet:

Kokoomus 3 paikkaa
SDP 2 paikkaa
PS 2 paikkaa
Keskusta 1 paikka
Vas 1 paikka

2.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

2.1.3.1 Maailmantalouden kehitys[1]

Maailmantaloudessa elettiin aiempien vuosien tavoin epävakaita aikoja. Venäjän hyökkäys Ukrainaan toi mukanaan energiakriisin ja voimakkaan inflaation. Hyökkäyksen myötä energiakustannukset lähtivät voimakkaaseen kasvuun, mutta kesän jälkeen raakaöljyn hinta alentui ja myös maakaasun hinta laski nopeasti. Samalla myös teollisuuden raaka-aineiden hinta alentui vuoden edetessä nopeasti kevään 2022 huippulukemista.

Kuvat: Raaka-aineiden hintakehitys (vasemmalla) ja bruttokansantuotteen muutos (oikealla)

	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	-3,0	6,3	2,9	1,9	3,0	2,9
Euroalue	-6,3	5,5	3,2	0,2	1,5	1,2
EU	-6,0	5,2	3,0	0,2	1,4	1,2
Saksa	-4,1	2,6	1,7	-0,2	1,6	1,2
Ranska	-7,9	6,8	1,9	0,2	1,5	1,1
Ruotsi	-2,3	4,8	2,5	-0,4	0,9	1,5
Iso-Britannia	-11,0	7,5	3,8	-1,0	0,8	1,0
Yhdysvallat	-2,8	6,1	1,9	0,8	2,2	2,0
Japani	-4,7	1,8	1,7	1,1	1,1	0,6
Kiina	2,2	8,1	2,8	3,5	4,5	5,0
Intia[1]	-6,8	9,5	5,8	6,1	5,8	6,0
Venäjä	-2,7	4,7	-5,5	-3,5	-1,0	0,0

[1] Tilivuosi

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

Koronatilanteen osalta tuli muutoksia myönteiseen suuntaan ja jopa Kiinassa luovuttiin tiukasta koronapolitiikasta. Kuitenkin epävakaa tilanne kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla jatkui vuoden aikana, ja etenkin Euroopan osalta on ollut havaittavissa pessimismiä. Samalla riskinottohalukkuus on vähentynyt ja pääoma on hakeutunut turvasatamiin.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan maailmantalouden kasvu hidastuu vuoden 2022 2,9 prosentista 1,9 prosenttiin vuonna 2023, mutta elpyy 3 prosentin kasvuun vuonna 2024. Talousnäkymiin liittyvät riskit painottuvat alasuuntaan. Ministeriön arvion mukaan perusnäkymää heikompi kehitys Euroopassa on mahdollinen, jos palkkojen laajamittaiset korotukset johtavat pahenevaan hinta-palkka –kierteeseen. Kiinan talouteen liittyviin riskeihin lukeutuu myös odotettua heikomman kotimaisen kulutuksen riski. Samalla nousevien ja kehittyvien talouksien monenlaiset haasteet voivat heijastua maailmantalouteen. Keskeinen myönteinen riski olisi Venäjän hyökkäyssodan loppuminen vuoden 2023 kuluessa ja siitä juontuva talouden elpyminen. Lisäksi Euroopan energiakriisi näyttää olleen odotettua helpompi talvella 2023.

2.1.3.2 Suomen kansantalouden kehitys

Suomen talous ajautui taantumaan Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman energiakriisin myötä[2]. Vuoden alkupuolella talouskasvu oli vielä vahvaa, mutta vuoden lopulla se heikkeni laaja-alaisesti, ja esimerkiksi vuoden viimeisellä vuosineljänneksellä BKT:n volyymi supistui 0,4 % edellisestä neljänneksestä. BKT:n kasvu vuoden 2022 kolmannella neljänneksellä tarkentui -0,2 prosenttiin edellisestä neljänneksestä. Näin ollen Suomen talous oli vuoden 2022 toisella puoliskolla teknisessä taantumassa. Alkuvuoden hyvän talouskasvun ansiosta koko vuonna 2022 Suomen bruttokansantuote kasvoi 2,1 % edellisvuodesta.

Suomen Pankin mukaan ”*yksityisen kulutuksen heikko kehitys vuoden lopulla johtui palveluiden kulutuksen kasvun hidastumisesta. Palveluiden, etenkin majoitus- ja ravitsemispalveluiden, kulutus kannatteli koko yksityisen kulutuksen kasvua viime vuonna. Päivittäistavaroiden ja kestokulutustavaroiden kulutus sen sijaan supistui koko vuoden ajan.*

[1] Valtiovaraniministeriö; Taloudellinen katsaus, talvi 2022

[2] Suomen Pankki; Euro ja Talous, Suomen talouden väliennuste – maaliskuu 2023

Yksityiset investoinnit kasvoivat edelleen vuoden viimeisellä neljänneksellä vuodentakaisesta. Investoinnit asuinrakennuksiin supistuivat selvästi, sillä asuntomarkkinoiden suhdanne on jäähtynyt nopeasti. Sen sijaan muut yksityiset investoinnit kasvoivat yhä vuoden takaa. Nettoviennin heikko kehitys heikensi talouskasvua koko viime vuoden. Vuoden viimeisellä neljänneksellä sekä vienti että tuonti supistuivat vuodentakaisesta, mutta vienti heikkeni tuontia enemmän.

Sekä tavaroiden että palveluiden kaupan taseet olivat viime vuonna voimakkaan alijäämäisiä. Tavaratuonnin arvo kasvoi tavaraviennin arvoa nopeammin etenkin energiatuotteiden nopean kallistumisen vuoksi. Palveluviennin arvo taas kasvoi palvelutuonnin arvoa hitaammin, muun muassa koska matkailu Suomesta ulkomaille lisääntyi voimakkaasti pandemiahuolten ja matkustamisen rajoitusten hellitettyä, mutta matkailu ulkomailta Suomeen ei palautunut pandemiaa edeltävälle tasolle. Kaiken kaikkiaan Suomen vaihtotase oli vuonna 2022 ennätyksellisset 10 mrd. euroa alijäämäinen kahden ylijäämäisen vuoden jälkeen. Suhteessa BKT:hen yhtä suuri alijäämä on viimeksi ollut 1990-laman aikana."

Vuotta 2022 leimasi erityisesti energiakriisin liikkeellepanema inflaatio. Marraskuussa 2022 yhdenmukaistetun kuluttajaindeksin mukainen inflaatio oli peräti 9,1 %. Arvioiden mukaan hintojen nousuvauhdin tasaantuminen kestää vielä jonkin aikaa, sillä yritykset vievät vielä nousseita kustannuksia kuluttajahintoihin. Samalla myös korot nousivat voimakkaasti ja ennustettua enemmän.

Työllisyyden toipuminen koronakriisistä oli erittäin nopeaa, työllisyyden kasvu on jatkunut ja työllisyys on reilusti vuoden 2019 tason yläpuolella. Vuoden 2022 lopulla työllisyys- ja osallistumisaste ovatkin ennätyskorkealla. Myös avoimia työpaikkoja on varsin paljon. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työmarkkinoiden tilanne on hyvä, kun kohtaamme heikomman taloustilanteen. Arvion mukaan työllisten määrä aavistuksen laskee vuonna 2023 ja työttömyysaste hieman nousee.[3]

Vuonna 2023 Suomen BKT:n arvioidaan Suomen Pankin väliennusteen mukaan supistuvan 0,2 %. Sodan ja energiakriisin vuoksi lisääntynyt taloudellinen epävarmuus, voimakkaasti kiihtynyt inflaatio ja sen seurauksena nopeasti nousseet korot vaikuttavat kasvuun negatiivisesti.

[3] Valtiovaraniministeriö; Taloudellinen katsaus, talvi 2022

Taulukko: Eräitä keskeisiä ennustelukuja (lähde: valtiovarainministeriö)

	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	238	251	274	283	293	304
Palvelut, määrän muutos, %	-3,1	3,5	2,3	0,3	1,2	1,0
Koko teollisuus, määrän muutos, %	-1,3	0,7	1,9	0,5	1,7	1,8
Työn tuottavuus, muutos, %	0,3	-0,0	0,4	0,7	1,0	1,1
Työlliset, muutos, %	-1,5	2,4	2,7	-0,5	0,3	0,4
Työllisyysaste, %	70,7	72,3	74,2	73,9	74,1	74,4
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,8	7,0	6,9	6,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,3	2,2	7,0	4,0	1,9	1,7
Ansiotasoindeksi, muutos, %	1,9	2,4	2,6	4,0	3,0	3,0
Vaihtotase, mrd. euroa	1,6	1,6	-6,2	-1,6	-1,0	-1,1
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	0,7	0,6	-2,2	-0,6	-0,4	-0,3
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,4	-0,5	0,3	2,9	2,9	2,8
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	-0,2	-0,1	1,7	2,9	3,1	3,4
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:hen, %	57,2	55,5	52,6	53,9	53,7	53,8
Veroaste, suhteessa BKT:hen, %	41,8	43,0	42,0	41,2	41,1	40,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-5,6	-2,7	-0,8	-2,3	-2,2	-2,7
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-5,5	-3,3	-1,8	-3,1	-2,9	-3,3
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	74,8	72,4	71,7	73,4	74,9	76,2
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	52,4	51,2	51,6	52,9	53,8	54,3

Valtiovarainministeriö nostaa Taloudellisen katsauksen esipuheessaan esille useita rakenteellisia haasteita: ”Suomen väestö ikääntyy. Hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, mutta tekijöiden määrä ei. Osaajista on kova pula hyvinvointipalveluissa ja laajasti talouden muillakin sektoreilla. Lisäksi talouden voimavarat liikkuvat pysähtyneemmiltä aloilta kasvaville aloille heikommin kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa ja tuottavuus kasvaa näitä verrokkejamme hitaammin. ”. Ministeriö näkee, että *”Julkisten hyvinvointipalvelujen kysynnän nopea ja talouden tulonmuodostuskyvyn hidas kasvu ovat ajaneet julkisen talouden rahoituksen krooniseen miljardiluokan epätasapainoon, joka ei ole oikenemassa. Korkojen nousu haastaa julkista taloudenpitoa entisestään.”.*

2.1.3.3 Kuntatalouden kehitys

Kuntatalouden osalta vuoden 2020-2022 ovat olleet varsin poikkeuksellisia. Vuotta 2022 sekoitti muun muassa sota, korona ja sote-uudistukseen valmistautuminen. Kuntatalouden kokonaiskuva oli vuoden 2022 osalta myönteinen, mutta talouslukuihin vaikutti suuresti huomattavat myyntivoitot kuntien luovuttua mm. sote-kiinteistöistä sekä HKL:n yhtiöittäminen. Valtiovarainministeriö nosti kevään 2023 Kuntatalousohjelmassa[4] seuraavat huomiot kuntien vuoden 2022 lopun talousluvuista:

[4] Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuosille 2024-2027, Kevät 2023

- *Kuntatalouden vuosikate säilyi vahvana vuonna 2022 vaikka heikkenemistä tapahtui sekä kunnissa että kuntayhtymissä. Vuosikate heikkeni 4,2 mrd. euroon, eli 450 miljoonalla edellisvuodesta. Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate riitti kattamaan poistot ja nettoinvestoinnit, jotka pienenivät 3,8 mrd. euroon.*
- *Vuosikate oli negatiivinen 14 kunnassa (10 vuonna 2021) ja 25 kuntayhtymässä (13 vuonna 2021). Kuntia, joiden taseessa oli kertynyttä alijäämää, oli 12 (14 vuonna 2021) ja vastaavasti kuntayhtymiä 26 (16 vuonna 2021)*
- *Toimintakate heikkeni kuntataloudessa yhteensä 7,1 prosenttia, johtuen voimakkaasta toimintakulujen kasvusta ja korona-avustusten supistumisesta edelliseen vuoteen nähden.*

Kuntatalouden lainakanta oli vuoden 2022 lopulla kaikkiaan 24,5 mrd. euroa. Lainakannan kasvu jäi 1,8 prosenttiin eli se hidastui selkeästi viime vuosien kasvuvauhtiin verrattuna. Lainakanta kasvoi kuntayhtymissä, kun taas kuntien lainat supistuivat.

Taulukko: Kuntien talouden muutos vuosina 2018-2022, mrd. euroa (lähde: valtiovarainministeriö)

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022a	Muutos mrd. € 2021–2022a	Muutos % 2021–2022a
Toimintatuotot, sis. valm. omaan käyt.	7,81	7,55	7,21	8,35	8,02	-0,33	-4,0
Toimintakulut	36,91	37,90	38,43	40,64	42,34	1,70	4,2
Toimintakate	-29,10	-30,36	-31,22	-32,28	-34,33	-2,05	6,4
Verotulot	22,32	22,91	23,83	25,42	26,77	1,35	5,3
Käyttötal. valtionosuudet	8,46	8,64	11,01	10,08	10,73	0,65	6,4
Verorahoitus yht.	30,78	31,55	34,83	35,50	37,49	1,99	5,6
Rahoituserät, netto	0,39	0,55	0,46	0,57	0,33	-0,24	-42,1
Vuosikate	2,07	1,75	4,07	3,79	3,50	-0,29	-7,7
Poistot ja arvonalentumiset	2,19	2,31	2,40	2,41	2,41	0,00	0,0

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022a	Muutos mrd. € 2021–2022a	Muutos % 2021–2022a
Vuosikate – poistot	-0,13	-0,56	1,68	1,38	1,09	-0,29	
Tilikauden tulos	-0,11	-0,16	1,76	1,49	1,23	-0,26	-17,4
Nettoinvestoinnit	-2,78	-2,73	-3,32	-2,88	-2,24	-0,64	-22,2
Vuosikate – nettoinvestoinnit	-0,72	-0,99	0,75	0,91	1,26	0,35	
Lainakanta	16,73	18,42	19,03	19,13	18,72	-0,41	-2,1
Rahavarat	4,88	5,06	6,45	6,50	6,86	0,36	5,5
Taseen kertynyt ali-/ ylijäämä	11,26	11,09	12,58	13,86	15,04	1,18	8,5
Veroprosentti, painotettu	19,87	19,90	19,96	20,02	20,02		+0,00 %-yks.

Kuntien ja kuntayhtymien energiakulut, muun muassa sähkö, kaasu ja lämmitys, nousivat vuonna 2022 ripeästi. Energiakulut lisääntyivät edellisvuodesta noin 8 % ja aiheuttivat kuntatalouteen viime vuonna noin miljardin euron kulut.

Valtiovarainministeriön mukaan kuntien nettoinvestoinnit laskivat selkeästi, mikä johtui Helsingin kaupungin poikkeuksellisen suurista investointihyödykkeiden luovutustuloista Helsingin kaupungin liikennelaitoksen yhtiöittämisen seurauksena. Helsingin luovutustulot olivat noin 855 milj. euroa viime vuonna. Bruttoinvestoinnit sen sijaan kasvoivat vuoden 2021 3,94 mrd. eurosta viime vuoden 4,20 mrd. euroon. Kuntien vuoden 2022 vuosikate oli laskusta huolimatta yhä kolmanneksi korkein asukaskohtainen vuosikate kuntien nykyisessä tilinpitojärjestelmässä.

Kuvio: Kuntien tulorahoituksen riittävyys vuosina 2020-2022, €/asukas (lähde: valtiovarainministeriö)

Valtiovarainministeriö nostaa Kuntatalousohjelmassa esille kuntien eriytymiskehityksen. Valtiovarainministeriön mukaa jo *"pitkään jatkunut kuntien väestöllinen eriytymiskehitys on johtanut kuntien toiminnan ja talouden näkökulmasta hyvin erisuuntaisiin ja – asteisiin muutospaineisiin. Suurissa ja kasvavissa kunnissa investointipaineet*

ovat kovat, kun taas pienissä kunnissa palvelutarve laskee ja palveluverkon sopeutus on vaikeaa. Eriytymiskehitys vaikeuttaa kuntien lakisääteisten tehtävien toteutusta taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävällä tavalla sekä kuntien rahoitusjärjestelmän kehittämistä."

Vuoden 2023 alusta lähtien kuntatalous on uusien haasteiden edessä, kun sote-uudistuksen myötä kuntien nettokustannukset alenevat lähes 22 mrd. euroa. Samalla summalla leikataan myös kuntien tuloja. Samalla uudistuu myös kuntien tulorakenne, ja suhteellisesti eniten vähenevät kuntien valtionosuudet. Uudistus vaikuttaa voimakkaasti eri kuntien tulorakenteeseen, sillä verotulojen ja valtionosuuksien keskinäiset osuudet voivat muuttua radikaalisti. Toisaalta uudistus siirtää ikääntymisen kustannukset kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle. Tulevina vuosina kuntien talous ja palveluiden järjestäminen onkin aiempaa ennustettavampaa.

2.1.3.4 Hattulan kunnan toimintaympäristön kehitys

Väestö

Kanta-Hämeen väestökehitys piristyi vuosina 2019-2020 muutaman vaikeamman vuoden jälkeen, mutta maakunnan muuttovoitto muista kunnista jäi vuonna 2021 pienemmäksi kuin edellisvuonna. Vuonna 2022 kehitys jatkui negatiivisena, sillä muuttovoitto kunnista kääntyi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan muuttotappioksi.

Luonnollisen väestönlisäyksen miinusmerkkisyys rajoittaa merkittävästi maakunnan väestönkasvua, sillä vuonna 2022 kuoli 923 kantahämäläistä enemmän kuin uusia syntyi, ja tämän seurauksena Kanta-Hämeen väkiluku pienentyi yhteensä 643 asukkaalla.

Muun maakunnan mukana myös Hattulan väestökehitys kääntyi heikompaan suuntaan. Vuonna 2021 kunta keräsi hieman muuttovoittoa muista kunnista ja väestömäärä kasvoi vuositasolla ensimmäisen kerran sitten vuoden 2015, mutta vuonna 2022 palattiin muuttotappion myötä takaisin siihen tilanteeseen, että kunnan asukasmäärä pienentyi vuoden aikana. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Hattulassa oli vuoden 2022 lopussa 9 359 asukasta, mikä on 46 asukasta vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Kuntien välisessä muuttoliikkeessä oli edellisvuosina nähtävissä käännettä parempaan vuoden 2018 "pohjakosketuksen" jälkeen ja esimerkiksi vuonna 2021 muuttovoittoa muista kunnista kertyi 14 asukkaan verran. Vuonna 2022 muuttoliike muista kunnista kääntyi 17 asukkaan verran tappiolliseksi. Huomionarvoista on, että kuntien välinen muuttoliike oli Hattulan osalta miinusmerkkistä yhdeksän vuoden ajan vuosina 2011–2019. Edeltävinä vuosina on kuollut noin 100 hattulalaista vuodessa, mutta ennakkotilastojen perusteella vuonna 2022 luku on jäämässä edellisvuotta pienemmäksi (88). On kuitenkin syytä huomioida, että luvut todennäköisesti tarkentuvat lopullisen väestötilaston valmistuttua. Syntyvyys jäi ennakkotilaston perusteella varsin vähäiseksi. Ennakkotietojen mukaan kuntaan syntyi 72 uutta hattulalaista. Syntyvien lasten määrä on selvästi pienempi kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten, sillä vielä vuosina 2011–2013 syntyi keskimäärin 110 lasta vuodessa.

Syntyvyyden voimakas väheneminen näkyy myös Tilastokeskuksen vuonna 2021 julkaisemassa väestöennusteessa, ja nykykehityksen jatkuminen muokkaisi toteutuessaan huomattavasti myös Hattulan ikärakennetta. Ti-

lastokeskuksen väestöennusteen mukaan esimerkiksi vuonna 2030 olisi Hattulassa 0-14-vuotiaita lähes 400 vähemmän kuin vuonna 2020, kun taas samaan aikaan yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa reilusti yli 450 henkilön verran.

Työllisyys[5]

Yksi Hattulan vahvuuksista on pieni työttömyysaste. Vuoden 2022 joulukuun tilanteen perusteella työllisyystilanne kunnassa oli parempi kuin vuotta aiemmin. Työttömien työnhakijoiden määrä (251) pienentyi selvästi vuodentakaiseen (317) ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta putosi 5,7 prosenttiin. Työttömiä työnhakijoita oli 21 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Missään muussa Kanta-Hämeen kunnassa ei työttömien määrä vähentynyt prosentuaalisesti yhtä paljon. Työttömyysasteella mitattuna Hattulan työllisyystilanne oli koko Hämeen ELY-keskuksen alueen toiseksi paras.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa kunnittain

	Joulu 2022	Marras 2022	Joulu 2021	Muutos Joulu 2022 Joulu 2021		Työttömistä työnhakijoista lomautetut	Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta	Joulu 2022	Marras 2022	Joulu 2021	Muutos Joulu 2022 Joulu 2021	
Kunta	Työttömät työnhakijat				%		%	Avoimet työpaikat				%
Asikkala	279	233	337	-58	-17	45	8,5	57	21	34	23	68
Forssa	736	642	798	-62	-8	75	10,4	266	136	425	-159	-37
Hartola	159	123	119	40	34	51	16,0	17	18	14	3	21
Hattula	251	233	317	-66	-21	36	5,7	42	50	70	-28	-40
Hausjärvi	246	243	292	-46	-16	23	6,3	38	32	58	-20	-34
Heinola	1 097	996	1 103	-6	-1	115	14,4	139	163	246	-107	-43
Hollola	791	707	935	-144	-15	108	7,5	57	99	146	-89	-61
Humppila	100	93	104	-4	-4	24	10,4	10	5	7	3	43
Hämeenlinna	3 167	2 915	3 595	-428	-12	234	10,1	1 034	873	1 181	-147	-12
Iitti	264	236	292	-28	-10	31	9,5	20	23	34	-14	-41
Janakkala	595	564	706	-111	-16	48	7,8	179	157	187	-8	-4
Jokioinen	182	156	161	21	13	31	7,8	...	15	19	...	...
Kärkölä	192	170	196	-4	-2	25	9,7	12	24	21	-9	-43
Lahti	7 731	7 153	8 284	-553	-7	609	13,9	1 207	1 090	2 756	-1 549	-56
Loppi	195	187	228	-33	-14	30	5,4	31	64	46	-15	-33
Orimattila	743	683	791	-48	-6	104	10,3	65	78	117	-52	-44
Padasjoki	124	113	130	-6	-5	13	11,6	...	7	16	...	...
Riihimäki	1 302	1 158	1 279	23	2	83	9,6	368	291	484	-116	-24
Sysmä	140	118	142	-2	-1	34	10,7	21	5	15	6	40
Tammela	190	175	201	-11	-5	27	7,0	18	11	10	8	80
Ypäjä	78	79	95	-17	-18	8	7,3	5	8	8	-3	-37
Häme	18 562	16 977	20 105	-1 543	-8	1 754	10,8	3 595	3 170	5 894	-2 299	-39

Hämeenlinnan seutukunnan työttömyysprosentti oli vuoden lopussa 9,3 % (10,7 % v. 2021). Kanta-Hämeen alueella työttömien osuus työvoimasta oli tasan 9 % (vuotta aiemmin 10 %).

Hattulan työttömistä työnhakijoista yli vuoden työttömänä oli ollut 77 henkilöä. Positiivista on, että lukema on 43% pienempi kuin vuotta aiemmin. Työttömien työnhakijoiden ikärakenne jakautuu siten, että alle 25-vuotiaita oli vain 17 henkeä ja yli 50-vuoitaita 113. Erityisesti alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on pienentynyt selvästi.

[5] Hämeen ELY-keskus; Työllisyyskatsaus, joulukuu 2021

2.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Hattulan kunnan veroprosentit pysyivät ennallaan vuonna 2022. Kunnan tuloveroprosentti oli 20,75 %.

Kiinteistöveroprosentit	2021	2022
yleinen	1,10	1,10
vakituiset asuinrakennukset	0,50	0,50
muut asuinrakennukset	1,10	1,10
maapohja	1,10	1,10
yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00
rakentamattomat rakennuspaikat	3,00	3,00

Vuosi 2022 oli talouden ennustamisen näkökulmasta hyvin haastava. Vuoden alun vaikea koronatilanne toi epävarmuutta esimerkiksi kustannuskehitykseen ja verotuloihin, ja Venäjän aloittaman hyökkäyssodan mukana tuli lisää merkittäviä mullistuksia.

Epävarmuudesta huolimatta kuntasektorin verotulokehitys oli erittäin hyvää vuonna 2022. Koko kuntasektorin verotulot kasvoivat 5,3 %, ja Hattulassa kasvu oli vielä voimakkaampaa: 6,2 %. Taustalla on verotettavien tulojen kasvu, sillä esimerkiksi verotettavien palkkojen kasvu Hattulassa oli verohallinnon tietojen mukaan 5,9 %, ja myös kunnallisveron tuotto kasvoi vastaavasti.

Erityisen myönteistä kehitys oli yhteisöveron tuoton osalta. Kuntien yhteisöverotuotot kasvoivat vuonna 2022, vaikka kunnat saivat edellisvuotta pienemmän prosenttiosuuden yhteisöveropotista. Alun perin oli ennakoitu, että kuntien yhteisöverotuotot putoaisivat jopa 30 prosenttia vuodesta 2021. Tämä johtuu siitä, että osana valtion Covid 19 -tukitoimia tehty tilapäinen jako-osuuden korotus päättyi. Hattulan osalta yhteisöveron tuotto kasvoi vuonna 2022 noin 11 prosentilla.

Kiinteistöveron osalta vertailua edellisvuosien kesken hankaloittaa muutokset verotuskäytännöissä ja -rytmissä. Kiinteistöverotus siirtyi vuonna 2020 verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen (ns. verotuksen joustava valmistuminen). Vuonna 2022 kiinteistöverotuotot kasvoivat noin 6,5 prosenttia.

Kunnan verotulot (1000 euroa)	2020	2021	2022
Verolaji			
Kunnallisvero	35 704	36 113	38 246
Muutos %	*6,9*	*1,1*	*5,9*
Yhteisövero	1 266	1 918	2 129
Muutos %	*3,0*	*51,6*	*11,0*
Kiinteistövero	2 308	2 581	2 749
Muutos %	*2,5*	*11,8*	*6,5*
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	39 278	40 612	43 123
Muutos %	*6,5*	*3,4*	*6,2*

Kuntien valtionosuuksiin tuli vuodelle 2022 lukuisia lisäyksiä, jotka vastaavasti lisäsivät kuntien kustannuksia. Valtionosuuksia lisäsivät mm. seuraavat tekijät:

Lisätehtävät 2022 (lähde Kuntaliitto)	Valtionosuudet (VM) M€	Valtionosuudet (VM) €/as
Seulontaohjelman laajennus	10	1,8
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen	8,4	1,5
Varhaiskasvatuksen tuki	6,3	1,1
Lastensuojelun henkilöstömitoitus	4,8	0,9
Sote-uudistukseen osallistuminen	2	0,4
Sairasvakuutuslain muutos	1	0,2
Lastensuojelun jälkihuolto-oikeuden yläikärajan nosto	12	2,2
Hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus (0,7)	43,7	7,9
Oppivelvollisuuden laajentaminen	2,8	0,5
Sote-asiakasmaksulain muutos	27,1	4,9
Yhteensä:	**118,1**	**21,5**

Vuoden 2022 valtionosuuksiin vaikutti myös veronmaksulykkäysten kunnille aiheuttamien verotulomenetysten tilapäinen korvaus, joka lisäsi kuntien tuloja 2020 ja vastaavasti vähensi vuosien 2021 ja 2022 tuloja.

Valtion koronatuista valtaosa (noin 1,3 milj. euroa) kirjattiin vuonna 2021 toimintatuottoihin valtionosuuksien sijaan. Sama käytäntö jatkui vuonna 2022, mutta valtion avustussumma putosi n. 0,5 milj. euroon. Toisaalta myös koronapandemian suorat kustannukset pienentyivät.

Koronaviruspandemia toi kunnille monenlaisia kustannuksia, joita Hattulassa on seurattu tarkasti. Esimerkiksi palveluiden ostot (mm. testaus ja rokottaminen) toivat kunnalle merkittäviä kustannuksia. Kokonaisuutena koronatukien ja -kulujen vaikutus kunnan talouteen oli kirjanpidon mukaan noin +0,1 milj. Euroa. On kuitenkin huomattava, että kaikkia suoria ja epäsuoria kustannuksia esimerkiksi sairauspoissaolojen osalta ei saada talouskirjanpidosta esille.

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin tiiviisti hyvinvointialueiden toiminnan aloittamista 1.1.2023. Kunta antoi helmi-maaliskuussa siirtoselvityksen siirtyvästä henkilöstöstä, omaisuudesta ja sopimuksista. Selvitystä päivitettiin kesällä ja valmistelua jatkettiin tiiviisti syksyllä. Uudistuksen myötä kunnan henkilöstöstä n. kolmasosa siirtyi 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelukseen. Yhteistoimintaneuvottelut liikkeenluovutuksesta käytiin syksyllä. Osana valmistelua kunta myös myi uuden terveysaseman kaluston ja vuokrasi kaluston leasing-ratkaisulla itselleen.

Muun muassa vaihteleva koronatilanne ja energian hintojen voimakas nousu tekivät talouden ennustamisesta poikkeuksellisen haastavaa. Erityisesti maakaasun hinnan nousu näkyi kunnan kustannuksissa voimakkaasti, sillä kunnan kiinteistöissä käytetään osittain lämmityksessä maakaasua.

Kuva: Kunnan energiakustannukset 2020-2022.

Valtuusto teki vuoden 2022 aikana talousarvioon seuraavat muutokset ulkoisiin määrärahoihin:

Määrärahamuutokset vuonna 2022 (Miinusmerkkinen luku = määrärahalisäys)

Käyttötalous

Toimiala	Palvelualue	Kohde	Vaikutus talousarvioon	Päätös
Elinvoima	Rakennusneuvontapalvelut	Rakennusvalvonnan palvelutason kehittäminen	**-70 000**	17.2.2021 §16
Elinvoima	Kunnossapitopalvelut	Kiiinteistönhoitokustannukset	**-101 600**	20.4.2022 §44
Elinvoima	Kunnossapitopalvelut	Energiakustannukset	**-630 000**	16.11.2022 §101
Hyvinvointitoimiala	Perusopetus ja varhaiskasvatus	Sijaiskulut	**-200 000**	21.12.2022 §108
Hyvinvointitoimiala	Perusopetus ja varhaiskasvatus	Määräaikaisten palkat	**-200 000**	21.12.2022 §108
Hyvinvointitoimiala	Erikoissairaanhoito	Sairaanhoitopiirin lisälaskutus	**-300 000**	21.12.2022 §108
Tulosvaikutus yhteensä			**-1 501 600**	

Verorahoitus, poistot ja satunnaiset erät

Verotulot	Rahoituserät	Tuloveroarvion tarkentaminen, uusi lukema 37 860 000	**810 000**	19.10.2022 §94
Verotulot	Rahoituserät	Kiinteistöveroarvion tarkentaminen, uusi lukema 2 720 000	**230 000**	19.10.2022 §94
Verotulot	Rahoituserät	Yhteisöverotuoton tarkentaminen, uusi lukema 2 070 000	**800 000**	19.10.2022 §94
Rahoitustuotot ja -kulut	Korkokulut	Korkokulujen lisääminen	**-50 000**	19.10.2022 §94
Rahoitustuotot ja -kulut	Muut rahoituskulut	Muiden rahoituskulujen lisääminen	**-100 000**	19.10.2022 §94
Satunnaiset tuotot	Satunnaiset tuotot	Koulutuskuntayhtymä Tavastian osittaispurku	**1 095 000**	21.12.2022 §112
Tulosvaikutus yhteensä			**2 785 000**	

Investoinnit

			-3 396 600	
Elinvoimalautakunta	Talonrakennus	Parolan koulukampus, muutos 2,8 milj. euroon; 130903520_00002	**-2 000 000**	KV 16.2.2022 §16
Elinvoimalautakunta	Koneet ja kalusto	Uuden koulurakennuksen ensikertainen kalustaminen 130906730_00002	**-100 000**	KV 16.2.2022 §16
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tenniskentän aitaus, menot. 130904120_00001	**51 600**	20.4.2022 §44
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tenniskentän aitaus, rahoitusosuudet 130904120_00001	**-10 000**	20.4.2022 §44
Elinvoimalautakunta	Koneet ja kalusto	Kalustohankintojen vähentäminen 130906720_00001	**60 000**	20.4.2022 §44
Elinvoimalautakunta	Talonrakennus	Parolan koulukampus, muutos 2,5 milj. euroon, 130903520_00002	**300 000**	16.11.2022 §102
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Päällystyö Kanunki, jätetään tekemättä 2022; 130904120_00001	**60 000**	16.11.2022 §102
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Päällystyö Rinteenkuja, jätetään tekemättä 2022; 130904120_00001	**35 000**	16.11.2022 §102
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Kiertoliittymä, Parolan keskusta (siirretään), 130904120_00009	**450 000**	16.11.2022 §102

Rahoitusosa

Pitkäaikaisten lainojen lyhennys		Lisätään pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiin varattua määrärahaa	**2 650 000**	21.12.2022 §112

Tilinpäätöksessä talouden toteumaa verrataan ensisijaisesti muutettuun talousarvioon.

2.1.5 Henkilöstö

Kunnan henkilöstö

Kunnassa laaditaan erillinen henkilöstökertomus.

Hattulan kunnan palveluksessa 31.12.2022 oli 416 vakinaista sekä 110 määräaikaista henkilöä, joista palkkatuella työllistettyjä oli 13. Lukuihin eivät sisälly omais- ja perhehoitajat eivätkä poliittiset luottamushenkilöt, koska he eivät ole palvelussuhteessa kuntaan.

Sukupuolijakaumaltaan Hattulan kunta on hyvin naisvaltainen työyhteisö. Vuonna 2022 kunnan henkilöstöstä naisia oli 84,60 % (vuonna 2021 84,54 %) ja miehiä 15,4 % (15,46 %). Koko kunta-alalla Suomessa naisten osuus on 80 % (Tilastokeskus, Kuntasektorin palkat 2021).

Henkilöstön määrä

Palvelussuhdetyyppi	2022	%	2021	%	Muutos
Vakituiset	416	79,39 %	418	77,84 %	-0,5 %
Työllistetyt	13	248 %	9	1,68 %	44,4 %
Sijaiset	758	11,07 %	70	13,04 %	-15,9 %
Oppisopimussuhteiset	6	1,15 %	2	0,37 %	200,0 %
Muut määräaikaiset	33	6,30 %	38	7,08 %	-13,2 %
Yhteensä	**526**		**537**		**-1,9 %**

Poissaolot

Vuonna 2022 etätyösuositus oli voimassa 1.1.-30.4. välisenä aikana, etätyöt sisältyvät poissaolosyytaulukossa kohtaan Muut. Poissaolojen kumulatiivisen lukumäärän muutos jatkui tasaisena ollen yhteensä -314 päivää, kun vuotta aiemmin muutos oli -318 päivää.

Kumulatiiviset poissaolot, päivien lkm.

Poissaolosyy	2022	2021	muutos	muutos %
Koulutus	552	692	-140	-20,23 %
Kuntoutus	17	127	-110	-86,61 %
Kuntoutustuki	371	1 118	-817	-68,77 %
Lomat	16 091	15 782	309	1,96 %
Muut	11 304	11 586	-282	-2,43 %
Opintovapaa	2921	3 339	-418	-12,52 %
Perhevapaat	6212	6 286	-74	-1,18 %
Sairaus	11 555	10 527	1028	9,77 %
Työtapaturma	534	284	250	88,03 %
Vuorotteluvapaa	278	338	60	-17,75 %
Yhteensä	**49 835**	**50 149**	**-314**	**-0,63 %**

Poissaolojen kustannukset euroina:

Poissaolosyy	2022	%	2021	%	Muutos	Muutos %
Koulutus	36 001	1,3 %	39 150	1,3 %	-3 149	-8,4 %
Kuntoutus	1 622	0,1 %	9 826	0,3 %	-8 198	-83,4 %
Kuntoutustuki	0		0			

Lomat	1 473 169	52,0 %	1 413 264	48,7 %	59 905	4,2 %
Muut	263 194	9,3 %	438 726	15,1 %	--175 531	-40,1 %
Opintovapaa	0		0			
Perhevapaat	110 111	3,9 %	161 405	5,6 %	-51 293	-31,8 %
Sairaus	905 650	31,9 %	812 639	28,0 %	93 011	11,45 %
Työtapaturma	45 899	1,6 %	26 244	0,9 %	19 655	74,89 %
Vuorotteluvapaa	0		0			
Yhteensä	2 835 651		2 901 252		-65 601	-2,26 %

Palkkaus

Maksetuissa palkoissa näytetään ennakonpidätyksen alaiset palkat, esim. henkilösivukulut ja verottomat korvaukset on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Sekä KVTES:n, OVTES:n että SOTE-sopimuksen piirissä tehtiin palkkojen yleiskorotus 1.6.2022 sekä maksettiin paikallinen järjestelyerä 1.10.2022.

Kumulatiiviset palkat, euroa

Palkkalajitaso	2022	%	2021	%	Muutos
Peruspalkka	17 159 031,18	86 %	16 565 816,16	86 %	4,00%
Lisät ja palkkiot	2 025 779,49	10 %	1 978 374,19	10 %	2,00%
Lomarahat ja -korvaukset	1 090 577,42	5 %	1 188 481,97	6 %	-8,00%
Työaikalisät	909 123,48	5 %	792 733,18	4 %	15,00%
Yli- ja lisätyöt	215 510,97	1 %	232 388,92	1 %	-7,00%
Luontaisedut	125 592,91	1 %	107 005,97	1 %	17,00%
Poissaolot	-1 664 248,89	-8 %	-1 594 930,45	-8 %	4,00%
Yhteensä	**19 861 366,56**		**19 269 869,94**		3,00%

Työhyvinvointimittarit	2022	2021	Muutos	Muutos
Sairaus- tai tapaturmapoissaolot / henkilömäärä (pvä / henk.)	15,93	14,17	1,76	12,40 %
Sairaus- tai tapaturmapoissaolot / HTV1 (pvä / HTV)	22,5	20,49	2,01	9,80 %
Sairauspoissaoloprosentti	6,17 %	5,61 %	0,56	10 %
Ylityökustannukset (1000 eur)		111		
0 päivää sairastaneet (%-osuus henkilöstöstä)	18,95 %	-	-	-

Henkilöstön tunnusluvut

Selite	2022	2021	Muutos
Koko henkilöstö, HTV1	537	528	9
Koko henkilöstö, HTV2	501	491	10
Koko henkilöstö, HTV3	422	416	6
Vakituinen henkilöstö, lkm 31.12.	416	418	-2
Osa-aikaisia vakituisesta henkilöstöstä, %		7,2 %	
Naisten osuus vakinaisesta henkilöstöstä, %	86,54 %	87,56 %	-1,02 %
Naisten osuus koko henkilöstöstä	84,60 %	84,54 %	0,06 %
Vakinaisen henkilöstön keski-ikä, vuotta	45,76	48,12	-2,36

Päättyneet vakinaiset palvelussuhteet	223	58	165
Eläkkeelle jääneet, lkm	10	11	-1
- josta vanhuuseläkkeelle, lkm	7	11	-4
- josta työkyvyttömyyseläkkeelle, lkm	1	0	1
Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus	52,4 %	14,1 %	38,3 %
Henkilöstömenot M€		23,79	
Eläkekulut M€		4,09	
Henkilöstömenot käyttötalousmenoista, %		40,62	
Sairauspoissaolot / HTV1	22,51	20,49	2,02
Sairauspoissaolojen kustannukset		795 173	
Koulutukseen osallistumispäivät	644	534	110
Koulutuskorvaukseen oikeuttavat päivät 1	146	109	37
Opintovapaapäivät	2921	3339	-418

Henkilöstökulut tileittäin

Tili	TP_ed vuosi	Toteuma_kum	MKS koko vuosi	Tot.-% MKS	Tot_kum_vs_ed vuosi_kum (%)
400001 Vakinaisten kk-palkat	-12 895 392	-13 685 691	-15 718 625	87,1%	6,13%
400003 Vakin. tunti- ja urakkapalkat		-106			
400011 Sijaisten kk-palkat	-1 648 983	-1 575 785	-500 637	314,8%	-4,44%
400013 Sairaus- ja äitiyslomasijaisten palkat	-1 115	-124 781	-16 000	779,9%	11091,79%
400014 Sairaslomasijaiset	-181 697	-251 896	-87 000	289,5%	38,64%
400015 Perhevapaiden sijaiset	-64 163	-131 693			105,25%
400016 Vuosiloma- ja muut sijaiset	-289 340	-290 588	-278 000	104,5%	0,43%
400021 Tilapäisten kk-palkat	-1 287 895	-1 379 889	-798 730	172,8%	7,14%
400023 Tilap. tuntipalkat ja palkkiot	-46 098	-27 672	-7 000	395,3%	-39,97%
400031 Työllistämispalkat	-335 664	-250 843	-254 000	98,8%	-25,27%
400041 Erilliskorvaukset	-1 108 935	-1 422 964	-947 000	150,3%	28,32%
400052 Ltm-henkilöiden kokouspalkkiot	-129 393	-171 841	-152 076	113,0%	32,81%
400053 Viranhaltijoiden kokouspalkkiot	-18 919	-16 732	-14 000	119,5%	-11,56%
400061 Vuosipalkkiot ja ans.menet.korv.	-528	-18 858	-9 000	209,5%	3471,74%
406003 Puhelinetukorvaukset (meno)	-1 088	-1 087	-240	452,8%	-0,13%
406004 Ravintoetukorvaukset (meno)	-81 546	-104 600	-90 000	116,2%	28,27%
406011 Luontoisedut (tulo)	82 683	105 691	54 240	194,9%	27,83%
408001 Jaksotetut palkat ja palkkiot	-26 790	-63 090			135,50%
409001 Sairausvakuutuskorvaukset	231 347	339 162	220 400	153,9%	46,60%
409003 Tapaturmakorvaukset	11 957	16 427	15 000	109,5%	37,39%
409009 Muut korvaukset	28 163	39 628			40,71%
409091 Muut henkilöstömenojen korjauserät	40 029	19 199			-52,04%
410001 KuEL palkkaperusteinen	-2 759 167	-3 107 836	-3 240 720	95,9%	12,64%
410002 KuEL eläkemenoperusteinen	-663 180	-661 098	-580 945	113,8%	-0,31%
410011 VaEL-maksut	-321 040	-307 024			-4,37%
418001 Jaksotetut eläkekulut	-9 076	-13 065			43,95%
420001 Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut	-237 371	-288 066	-286 408	100,6%	21,36%
420011 Työttömyysvakuutusmaksut	-274 255	-326 639	-354 592	92,1%	19,10%
420021 Tapaturmavakuutusmaksut	-55 425	-75 928	-30 294	250,6%	36,99%
420091 Muut sosiaalivakuutusmaksut	-7 316	-5 380	-2 032	264,7%	-26,47%
428001 Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut	-6 460	-2 393			-62,95%

2.1.6 Ympäristöasiat

Hattulan kunta siirtyi jätelain 36 §:n mukaiseen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen 1.10.2018 alkaen. Kunnallisen jätehuollon piiriin kuuluva jätteenkuljetus on Kiertokapula Oy:n hallinnoima. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksujen suuruus ja niiden määräämisen perusteet on määritelty jätelautakunnan hyväksymässä jätetaksassa.

Jätehuollon käytännön järjestämisestä vastasi Kiertokapula Oy, joka on 13 kunnan omistama jätehuoltoyhtiö. Kiertokapulan toimialue kattaa Hattulan, Hausjärven, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Janakkalan, Järvenpään, Keravan, Lopen, Mäntsälän, Nurmijärven, Riihimäen, Tuusulan ja Valkeakosken alueet.

Jätelautakunta Kolmenkierto on kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka toimii em. kuntien yhteislautakuntana. Jätelautakunnan tehtäviin kuuluu päättää mm. jätehuoltomääräyksistä ja niistä poikkeamisesta, jätetaksasta ja maksuista sekä siitä, millainen jätehuollon palvelutaso kuntalaisille tarjotaan.

Hattulan kunta vastaa asemakaava-alueella hulevesien kokonaishallinnasta sisältäen hulevesien viemäröinnin. Hattulan kunta ja HS-Vesi (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy) sopivat HS-Veden omistaman hulevesiviemäriverkoston käyttöoikeudesta. HS-Vesi perii kunnalta tästä käyttöoikeudesta vuosittaisen maksun.

2.1.7 Korruption ja lahjonnan torjunta

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäyttöä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa ja sillä on erilaisia ilmenemismuotoja.

Hattulan kunnanvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä määritellään sisäisen valvonnan tehtäviä ja riskienhallinnan vastuita. Kunnanhallitus on tarkentanut ohjeistusta vuonna 2018 hyväksytyssä sisäisen valvonnan yleisohjeessa.

Yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia edistetään kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla, joka perustuu tasa-arvolakiin.

2.1.8 Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2023 talousarvioon sekä arvio todennäköisestä kehityksestä

Hattulan kunnan tilinpäätöksien tulokset ovat vaihdelleet viime vuosina voimakkaasti, johtuen mm. koronatilanteen ja -korvausten muutosten myötä. Vuonna 2020 tilinpäätös oli lopulta lähes 3 milj. ylijäämäinen, kun taas vuonna 2021 tulos painui niukasti alijäämäiseksi koronatukien pienennyttyä ja kustannusten kasvettua voimakkaasti.

Vuonna 2022 tilinpäätös toteutui lopulta lähes 1,9 milj. euroa ylijäämäisenä. On kuitenkin syytä huomioida, että tilikauden ylijäämästä lähes 1,1 milj. euroa kertyi Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyistä saadusta kertaluonteisesta kirjanpidollisesta tulokirjauksesta. Ilman kyseistä järjestelyä olisi tulos ollut vain noin 0,8 milj. euroa ylijäämäinen.

Tilikauden 2022 positiivinen tulos rakentui yllä mainitun kertaluonteisen tulokirjauksen lisäksi lähes täysin verotulojen positiivisen toteuman varaan. Mikäli verotulot olisivat toteutuneet alkuperäisen talousarvion mukaisesti, olisi vuosi ollut tappiollinen.

Tilikauden tulos ei itsessään merkittävästi muuta vuoden 2023 talousarvion näkymiä. Vaikka vuoden 2022 tulos oli ennakoitua parempi, ylittyivät talousarvion toimintakulut selvästi. Ei voida olettaa, että verotulot ylittävät vuodesta toiseen ennusteet, joten vuoden 2023 talousarvion lähtökohtia ei ole mahdollista tilinpäätöksen perusteella tarkastella ylöspäin. Sen sijaan on kiinnitettävä entistä tarkempaa huomioita kulukehityksen hillintään. Vuonna 2022 toimintakulujen kasvu hidastui, ja sama trendi on saatava jatkumaan. Toki on huomioitava, että viime aikojen voimakas inflaatio sekä korkojen nousu lisäävät väistämättä kunnan nimelliskustannuksia.

Tulopohjan pitävyyteen liittyvien epävarmuustekijöiden lisäksi myös kunnan menoihin kohdistuu isoja kasvupaineita. Väestön ikääntymisen tuomat kustannuspaineet eivät enää suoraa kohdistu kuntaan, mutta ikärakenteen muutos tuo väistämättä haasteita palveluverkolle. Esimerkiksi lasten määrän vähentyminen vaatii palveluverkolta joustavuutta, jotta kustannukset pysyvät kurissa.

Erityisen huolestuttavia ovat kunnan rahoituslaskelman ja taseen heikot tunnusluvut, vaikka vuosi 2022 hieman lukuja paransikin. Vuosina 2020–2021 toiminut talouden tasapainottamisen toimikunta painotti työssään kunnan tulovirran kasvattamista, mikä onkin tärkeä elementti tulevaisuutta silmällä pitäen.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Hattulankin talouteen saattavat jatkossakin olla merkittäviä. Verotulokehitys on viime vuosina kannatellut kunnan taloutta ja mikäli kehitys kääntyy heikommaksi, tuo se merkittäviä paineita kunnalle. Hattulan tulovirrasta merkittävä osa muodostuu verotuloista, joten kunnan väestönkasvulla ja yritysten toimintaedellytyksillä on suuri merkitys tulevien vuosien rahoituspohjan kannalta.

Tulevien vuosien osalta keskeinen haaste on kuntakonsernin omistamiin kiinteistöihin liittyvä korjausvelka. Kunnan omien kiinteistöjen lisäksi myös sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sekä Hattula-Kiinteistöt Oy:n korjausvelkatilanteen kautta tulee kuntakonsernille taloudellisia paineita. Mittavan korjausvelan eliminointi vaatii väistämättä viisaita päätöksiä ja investointien priorisointia. Konsernin tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että lainakannan kasvu on viime vuosina pidetty maltillisena.

Merkittävän epävarmuustekijän konsernin tulevaisuuteen tuo vuoden 2023 alusta voimaan tullut valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka vuodesta pienentää kuntien budjetteja merkittävästi ja vähentää kuntien liikkumavaraa. Toisaalta uudistus tekee kunnan kustannusten kasvun helpommin ennakoitavaksi, mutta tässä vaiheessa esimerkiksi kuntien tuleva rahoitustaso on vielä osin epäselvä. Suurena uhkakuvana on julkistalouden velkaantuminen ja sen tuoma paine kohdistaa leikkauksia myös kuntien valtionosuuksiin.

Hyvinvointialueiden lopullinen rahoitustaso määräytyy vasta syksyllä 2023, kun tiedetään lopullisesti kunnilta siirtyvien kustannusten taso vuoden 2022 tilinpäätösten perusteella. Jo nyt tiedetään, että kuntien valtionosuusrahoitusta leikataan ja siirretään hyvinvointialueille. Tämä johtaa siihen, että vuodesta 2024 tulee kunnissa huomattavan haastava taloudellisesti. Kuntien talouden volyymi pienentyi sote-uudistuksen myötä yli puoleen entisestä, mutta esimerkiksi lainat jäivät kunnille kokonaisuudessaan. Niinpä esimerkiksi korkojen nousun suhteellinen merkitys kunnan taloudelle on jatkossa entistä suurempi. Positiivisena seikkana on nähtävä, että peruskunnan lainamäärä ei viime vuosina ole kasvanut, mutta kuntakonsernin osalta tilanne on valitettavasti toisen suuntainen.

Helmikuussa 2022 käynnistynyt Venäjän hyökkäys Ukrainaan toi mukanaan epävarmuutta ja mahdollisia lisäkustannuksia myös Hattulan kunnalle. Jo heti konfliktin alkuvaiheessa nähtiin, että sota ja siihen liittyvät pakotteet nostavat hintoja ja tekevät tulevaisuudesta vaikeammin ennustettavaa. Korkojen voimakas nousu näkyy kunnan rahoituskuluissa jo vuonna 2023.

On erittäin tärkeää, että kunta säilyttää riittävän puskurin taseessa ja varmistaa velkatason pysymisen kohtuullisena, jotta talous kestää myös vaikeampia aikoja. Tämä auttaa myös siinä, että kunta pystyy tekemään jatkossa pitkäjänteisiä ratkaisuja esimerkiksi kiinteistöjen korjausvelan ratkaisemiseksi. Esimerkiksi valmisteltu Pappilanniemen sairaalarakennuksen myyminen todennäköisesti toisi mukanaan myyntitappio- / alaskirjauksen, mutta toisaalta saattaisi vähentää vuosittaisia ylläpitokustannuksia. Tasapainoisen talouden avulla kunta pystyy tekemään riittäviä toimenpiteitä ja investointeja jatkossakin.

Talouden tasapainottamistyön jatkaminen on tärkeää, sillä ennustettu verorahoituksen kasvu ei riitä kattamaan kustannusten nousupaineita. Vuoden 2022 hyvä tulos kuitenkin mahdollistaa pitkäjänteisten ja kestävien talouden tasapainottamistoimien suunnittelun ja toteuttamisen.

2.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toimielimet ovat toimintakertomuksen yhteydessä hyväksyneet omat riskiraportointinsa, jotka päivitetään osavuosikatsausten yhteydessä. Lisäksi johtoryhmän riskienhallintakokoukset järjestettiin huhtikuussa, elokuussa sekä lokakuussa. Kokouksissa arvioitiin seuraavia riskejä ja niiden todennäköisyyksiä:

- Palvelunestohyökkäys tai tietojen varastaminen kunnan ICT järjestelmistä.
- Rekrytointiongelmat.
- Tietohallinnon henkilöstön laadun ja määrän riittävyys.
- Palveluverkon kiinteistöriskit.
- Tukipalvelujen riittävyys.
- Hankintaosaaminen ja sen puutteet.
- Tiedonhallinnan ja tiedonohjauksen puutteet.
- Päätöksenteon kankeus.

Riskien toteutumista arvioitiin lokakuun kokouksessa seuraavasti:

- Rekrytoinnissa oli haasteita, mutta mm. headhuntereita hyödyntäen avaintehtävät onnistuttiin täyttämään – riski ei toteutunut.
- Tietohallinto kehittyi parempaan suuntaan niin määrällisesti kuin laadullisesti – riski ei toteutunut.
- Palvelunestohyökkäyksiä ei kuntaan ole kohdistunut – riski ei toteutunut, mutta uhka on olemassa.
- Alueellinen yhteistyö on toiminut moitteettomasti mm. ukrainalaisten osalta – riski ei ole toteutunut, eikä se ole todennäköinen jatkossakaan.
- Kiinteistöjen osalta on kaksi riskitekijää ”eliminoitu”. Juteinin koulun maalämpöjärjestelmä on saatu toimimaan ja yläkoululla on siirrytty sisäilmaltaan puhtaisiin tiloihin.

Lisäksi lokakuussa johtoryhmä, hallintolääkäri ja kiinteistöinsinööri pitivät kokouksen, jossa arvioitiin sähkönjakeluun liittyviä riskejä.

Edellä mainittujen riskien lisäksi on toimialojen raportoinneissa tunnistettu mm. seuraavanlaisia riskejä:

Strategiset riskit

Hyvinvointialueen aiheuttamat muutokset.

Kaavoituksen ja yhdyskuntarakenteen kokonaisvaltaisen kehittämisen haasteet.

Taloudelliset riskit

Talousnäkökulmasta kunnan lainasalkkuun kohdistuu merkittävä korkoriski, sillä salkku koostuu pääosin vaihtuvakorkoisista lainoista. Lisäksi kunnan kassavarojen riittävyys häiriötilanteissa on ollut riskitekijä, jonka osalta kuitenkin vuoden 2021 aikana saatiin tilanne vakaammaksi, ja vuonna 2022 lisäjoustavuutta poikkeustilanteisiin saatiin korottamalla lyhytaikaisen rahoituksen enimmäismäärää.

Korkoriskiin pyritään varautumaan käyttämällä mahdollisuuksien mukaan kiinteäkorkoisia lainoja. Lisäksi on kartoitettu erilaisia korkoriskin hallintamahdollisuuksia. Pysyvänä haasteena talouden osalta on kuitenkin tulopohjan kestäminen ja menojen sopeuttaminen tuloihin.

Taloudellisiin riskeihin on luettavissa myös kunnan kiinteistöjen korjausvelka.

Operatiiviset riskit

Toimialojen raportoinnissa on tunnistettu kapean organisaation mukanaan tuoma henkilöriski. Organisaatio on haavoittuvainen avainhenkilöiden vaihdoksille ja poissaoloille. Riskiin pyritään vaikuttamaan tehtävänkuvia ja organisaatiota muokkaamalla sekä prosessien kehittämisellä ja dokumentoinnilla. Lisäksi pätevän henkilöstön rekrytointi on haastavaa esimerkiksi teknisen sektorin tehtäviin, joissa ongelma on valtakunnallinen. Henkilöstöriskien osalta on tärkeää varmistaa henkilöstön työtyytyväisyys ja hyvinvointi.

Elinvoimalautakunnan raportoinnissa on tunnistettu yhtenä riskinä viestintä ja sen onnistuminen.

Oikeudenkäynnit

Turun hovioikeus ratkaisi Tawastia Soran vahingonkorvaustapauksen kunnan eduksi.

Vuoden 2021 aikana tapahtuneet rakennustarkastajan ja kaavoituspäällikön irtisanomispäätökset kumottiin muotovirheen vuoksi. Irtisanomisperusteisiin hallinto-oikeus ei ottanut kantaa. Elinvoimalautakunta päätti 25.11.2022 irtisanoa virkasuhteet viranhaltijalain 35 §:n mukaisella perusteella. Virkasuhteet katsotaan päättyneeksi asiassa ensin tehdyn päätöksen mukaisesti. Asian käsittely oli tilinpäätöstä laadittaessa kesken.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin yli- ja alijäämät

Yksi perinteinen epävarmuustekijä Hattulan kunnan osalta on ollut Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin talous. Kirjanpitolautakunnan lausuntoon 1750/2005 perustuen myös kuntajaoston yleisohjeissa on tilinpäätösperiaatteiden muutosten ja aikaisempia tilikausia koskevien virheiden käsittely muutettu yhdenmukaiseksi. Koska kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnolla 110 muutettiin aikaisempaa vakiintunutta kirjauskäytäntöä ja sitä voidaan pitää muutoksena tilinpäätösperiaatteissa, kuntayhtymälle aikaisempien tilikausien aikana kertynyt olennainen alijäämä voidaan kirjata edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä -erää oikaisemalla. Mikäli osuus kuntayhtymän alijäämästä merkitään jäsenkunnan kirjanpitoon pakollisena varauksena, se eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa, jottei alijäämä tule huomioiduksi kahteen kertaan jäsenkunnan konsernitilinpäätöksessä.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin talous toteutui vuonna 2022 alijäämäisenä. Hattulan kunta vastaanotti Kanta-Hämeen Sairaanhoitopiiriltä ns. loppulaskun, joka sisältää kuntayhtymän alijäämien kattamisen siten, että kuntayhtymä ei jää ns. ylijäämäerät (mm. poistoero) huomioiden alijäämiseksi per 31.12.2022. Laskun suuruus oli 297 900 euroa. Yhteensä jäsenkunnilta laskutettiin 5 440 351 euroa. Kunta on kirjannut laskun kirjanpidossaan vuoden 2022 menoksi.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin toiminta lakkasi 31.12.2022 toiminnan siirtyessä osaksi Kanta-Hämeen hyvinvointialuetta.

2.2 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kuntalain 38 §:n mukaan kunnan toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee:

1) vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta;
2) vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta;
3) valvoa kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa;
4) edustaa kuntaa työnantajana ja vastata kunnan henkilöstöpolitiikasta;
5) vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta;
6) vastata kunnan toiminnan omistajaohjauksesta;
7) huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hattulan kunnanhallitus hyväksyi sisäisen valvonnan yleisohjeet 25.6.2018. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on yhtenäistää sisäisen valvonnan toimintatapoja Hattulan kunnassa sekä toisaalta varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksyttyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan. Ohje on tarkoitettu ensisijaisesti valvontavastuussa olevien esimiesten ja toissijaisesti muun henkilöstön ja tilivelvollisten luottamushenkilöiden käyttöön.

Ohjeessa kuvataan kunnan valvontajärjestelmä ja kerrotaan, mitä sisäinen valvonta on, miten se liittyy viranhaltijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden tehtäviin ja mitkä ovat heidän vastuunsa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä ja toteuttamisessa.

Sisäinen valvonta on hyvän johtamis- ja hallintotavan edellytys. Sisäinen valvonta ja siihen liittyvä riskienhallinta on prosessi, jolla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, sääntöjen, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. Sisäinen valvonta on olennainen osa jokapäiväistä toiminnan ohjausta ja johtamista. Sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki toimielimet ja johtavat viranhaltijat sekä muut esimiehet.

Sisäisen valvonnan avulla tilivelvolliset toimijat kuten kunnanhallitus, lautakunnat sekä johtavat viranhaltijat ja esimiehet voivat jatkuvasti varmentaa vastuullaan olevien toimintojen tuloksellisuutta ja laillisuutta, hyvän hallintotavan toteutumista sekä erilaisten riskien hallintaa. Toimialat kuvaavat oman toimintansa sisäisen valvonnan tilaa toimintakertomuksessa.

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuosikatsauksissa sekä talouden ja toiminnan kuukausittaisissa katsauksissa. Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatimiin selontekoihin. Hallituksen alaisten toimielinten tulee käsitellä oman tehtäväalueen selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Kunnan myöntämät takaukset vuonna 2022
Kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Hattulan kunnan konserniin kuului vuoden 2022 lopussa kaksi tytäryhtiötä: Hattula-Kiinteistöt Oy sekä Hattulan Kehitys Oy. Yhtiöiden toimintaa ohjataan konserniohjeella.

Kunnanvaltuusto myönsi vuoden 2020 maaliskuussa kiinteistöyhtiölle enintään 1,3 miljoonan euron omavelkaisen takauksen lainalle terveysaseman rahoittamiseksi. Aiemmin terveysaseman rakentamista varten oli myönnetty 4,5 milj. euron omavelkainen takaus. Kiinteistöyhtiö on toimittanut kunnalle tilintarkastajien ja kunnanhallituksen edellyttämät vastavakuudet lainoille.

Vuonna 2022 kunta myönsi Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:lle 718 220 € omavelkaisen takauksen laitosinvestointien rahoittamiseksi. Vastavakuudeksi saatiin samansuuruinen yrityskiinnitys.

Lisäksi kunnanvaltuusto päätti 18.5.2022 myöntää Hattula-Kiinteistöt Oy:lle enintään 126 285 euron omavelkaisen takauksen Kinnalantie 8:n energiasaneeraukseen liittyvälle korkotukilainalle. Takauksen ehtona oli, että yhtiö toimittaa kunnalle takauksen suuruiset vastavakuudet.

Kunnanhallitus esittää toimialojen arviointien perusteella ja omana arvionaan seuraavaa:

Sisäisen valvonnan toimivuus säännösten, määräysten, päätösten ja hyvän hallintotavan noudattamisessa on pääsääntöisesti toteutunut. Lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa on noudatettu hyvää hallintotapaa. Lakien ja kunnan toimielinten päätösten noudattamisessa ei ole havaittu suuria puutteita. Hallinnon prosessien kehittämisen sekä henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttautumista hallinnon osalta on syytä jatkaa myös vuonna 2023.

Kunnan maksamien etuuksien osalta jatkettiin vuonna 2021 aloitettua tarkistusta ja mahdollisten väärinkäytösten selvittelyä.

Vuoden 2020 tilinpäätöksessä todettiin sisäisen valvonnan pettäneen rakennusvalvonnassa, kun ilmeni, että kunnassa on merkittävä määrä rakennushankkeita, joita ei ole saatettu päätökseen. Tähän liittyen kunnanhallitus päätti 14.12.2020 mm. seuraavaa:

- Kunta ryhtyy entisen teknisen yksikön työhyvinvoinnin edellyttämiin työsuojelullisiin toimenpiteisiin.
- Lisäksi päätettiin pyytää kunnan tarkastuslautakuntaa suorittamaan sisäinen tarkastus syntyneen tilanteen syistä ja seurauksista kunnan sekä kuntalaisten näkökulmasta ja antamaan siitä kunnanhallitukselle lausunto 15.1.2021 mennessä.

- Rakennustarkastaja ja tekninen johtaja pidätetään selvityksen ajaksi kyseisistä viroista lain kunnallisesta viranhaltijasta 47 § 1 momentin perusteella, koska viranhaltijoiden voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen virantoimituksessa virkarikokseen tai muutoin menetelleen siinä velvollisuuksiensa vastaisesti. Virasta pidätys on palkallinen.

Asian käsittely jatkui elinvoimalautakunnassa, joka päätyi irtisanomaan kaavoituspäällikön ja rakennustarkastajan. Vuonna 2022 jatkettiin edelleen rakennusvalvonnan prosessien nykytilan selvittämistä ja kehittämistä. Samalla on huomattu, että kunnan ICT-kokonaisarkkitehtuurissa, tiedonhallinnassa ja näihin liittyvissä prosesseissa on merkittäviä puutteita, jotka edellyttävät toimenpiteitä.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Valtuustolle on raportoitu talousarvion toteutumisesta 30.4. ja 31.8. tilanteiden mukaan. Kunnanhallitukselle, lautakunnille ja kunnan johtoryhmälle on toimitettu talouden seurantaraportit. Toimialat ovat seuranneet talousarvion toteutumista säännöllisesti tarkemmalla tasolla. Nykyiset talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmat mahdollistavat ajantasaisen seurannan. Varojen käyttöä on valvottu ja ongelmia ei ole havaittu.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskien arvioinnilla pyritään tunnistamaan ja analysoimaan mahdolliset riskit ja uhat. Riskien hallinnan avulla pyritään järjestelmällisesti vähentämään riskien toteutumisesta aiheutuvia kustannuksia ja muita haittavaikutuksia. Riskiä voi liittyä kunnan varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen ja vahinkoihin ja ne vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä. Riskienhallinta ja seuranta vastuutetaan selkeämmin osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja mahdollistetaan siihen riittävä asiantuntemus.

Erityisesti taannoinen rakennusvalvonnan tilanne todisti sisäisen valvonnan ongelmat. Kunnan edelleen kehitettävä mittareita, joilla taloutta ja tuloksia voidaan seurata palveluyksikkötasolle asti luotettavasti. Jatkossa talousarvioon ja tilinpäätökseen on tuotava entistä enemmän konkreettisia, toimintaa kuvaavia suoritetietoja ja –mittareita. Jatkossa myös kunnan konserniyhtiöiden raportointia ja yhteistyötä konserninjohdon välillä on syytä tiivistää.

Vakuutukset koskien kunnan työntekijöitä, oppilaita, päivähoitolapsia, kuntalaisia kunnan järjestämissä tilaisuuksissa, kunnan omaisuutta ja kunnan toiminnassaan aiheuttamia vahinkoja ovat ajan tasalla. Suurempia korvausvastuuseen johtavia vahinkoja ei ole sattunut, mutta kunnan vakuutusturva pienensi oikeustapauksien tuomaa kustannusvaikutusta. Kunnan vakuutusasioiden kokonaisvaltaisesta hoitamisesta on olemassa sopimus Rewenda Oy:n (nykyään Söderberg & Partners Oy) kanssa. Yhtiö onkin tarjonnut kunnalle konsultointia mm. riskienhallinnan kehittämisessä ja vakuutusten kilpailuttamisessa. Kunta kilpailutti vakuutukset vuoden 2021 aikana ja kunnanhallitus päätti valita Fennian vakuuttajakseen 1.1.2022 alkavalle vakuutuskaudelle.

Vuonna 2022 vakuuttajana toimi Protector Försäkring Oy sekä Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Toimintaa on ohjeistettu, jotta varmistetaan tehokas ja lainmukainen toiminta hankintojen kilpailuttamisessa, omaisuuden myymisessä ja luovutuksessa. Omaisuusrekistereiden pidosta on ohjeistus sisäisen valvonnan ohjeessa.

Sopimustoiminta

Kunnan hallintosäännössä määritellään sopimusten hallinnan vastuista. Kunnan eri toimialoja koskevien sopimusten käsittely on ohjeistettu. Sopimukset luetteloidaan ja säilytetään toimialoilla.

Kunnassa on käytössä sähköinen sopimustenhallintajärjestelmä, jonka kokonaisvaltaisessa käyttöönotossa edistyttiin vuonna 2022.

Sopimusehtojen noudattamisen ja vanhentumisaikojen seuraamisen tärkeyttä on korostettu.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hattulassa ei ole sisäistä tarkastusta järjestetty omaksi tehtäväksi eikä näitä palveluja osteta tilintarkastus- ja muilta tarkastusyhteisöiltä. Ulkoiseen valvontaan liittyviä laki- ja tarkastuspalveluja on ostettu tilintarkastusyhteisö BDO Oy:ltä. Tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuoden 2021 aikana ja valtuusto päätti, että kunnan tilintarkastuspalvelut hankintaan tilikausille 2021-2022 BDO Audiator Oy:ltä.

2.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
	1 000 €	*1 000 €*
Toimintatuotot	7 377	7 551
Toimintakulut	-61 571	-58 551
Toimintakate	**-54 195**	**-51 001**
Verotulot	43 123	40 612
Valtionosuudet	13 904	12 271
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)		
Korkotuotot	208	213
Muut rahoitustulot	49	14
Korkokulut	-161	-158
Muut rahoituskulut	-108	-15
Vuosikate	**2 821**	**1 937**
Poistot ja arvonalentumiset	-2 038	-2 219
Satunnaiset tuotot	1 096	134
Satunnaiset kulut	-8	0
Tilikauden tulos	**1 871**	**-148**
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**1 871**	**-148**

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	**12,0**	**12,9**
Vuosikate/Poistot, %	**138,4**	**87,3**
Vuosikate, euroa/asukas	**301**	**206**
Asukasmäärä	**9359**	**9398**

Kunnan toimintatuotot pysyivät lähes edellisvuoden tasolla, vaikka mm. valtion Covid 19 -avustukset pienentyivät n. 0,8 milj. eurolla. Toimintakulujen kasvaessa n. 3 milj. eurolla kasvoi myös kunnan toimintakate 3,2 milj. eurolla. Poikkeuksellisen korkeat verotulot sekä kasvaneet valtionosuudet tekivät sen, että vuosikate parani n. 0,9 milj. eurolla. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on miinusmerkkinen, joutuu kunta ottamaan ns. ”syömävelkaa”. Vuosikatteeseen ei oteta mukaan satunnaisia tuottoja, kuten esimerkiksi vuonna 2022 Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyiden myötä tullut 1,1 milj. euron tuloskirjaus.

Vuonna 2022 kunnan vuosikate oli suurempi kuin poistot. Kun tunnusluvun arvo on vähintään 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Hattulan kiinteistömassan korjausvelka on niin iso, että vuosittainen investointitarve on suurempi kuin poistot, joten vuosikatteen tulisi olla jonkin verran poistoja suurempi.

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Hattulan osalta pidemmän aikavälin investointitaso on laskettu noin 2,5 milj. euron vuosittaisten investointien mukaan, joten vuosikatteen pitäisi olla vähintään noin 270 euroa / asukas. Vuonna 2022 tuohon tasoon päästiin hyvien verotulojen myötä.

Toimintatuotot

Myyntituotot
Ulkoisten myyntituottojen toteuma vuonna 2022 oli yht. 1,88 milj. euroa ja kasvoi edellisvuodesta peräti 0,37 milj. euroa. Myyntituottojen määrä kasvoi erityisesti metsänmyyntituottojen sekä kotikuntakorvaustuottojen osalta. Esimerkiksi metsänmyyntituottoja kertyi noin 140 000 euroa enemmän kuin vuotta aiemmin. Myös aterioiden myyntituotot lisääntyivät.

Kotikuntakorvausten osuus myyntituotoista oli 0,70 milj. euroa (vuonna 2020 yht. 0,53 milj.) Muihin myyntituottoihin kirjautui kohtuullisen paljon tuottoja, sillä mm. Terveystalolta veloitettavat, mutta kunnan alun perin maksamat, palvelut ja tarvikkeet kirjataan kyseiselle tilille.

Maksutuotot
Palveluista perittäviä maksutuottoja kertyi edellisvuotta vähemmän, yhteensä 2,69 milj. euroa. Tuotot pienentyivät mm. hoitopäivämaksuissa (-57 000), rakennusvalvonnan maksuissa (-61 000) sekä terveyskeskusmaksuissa (-31 000).

Avustukset
Kunnan saamat tuet ja avustukset (yht. 1,48 milj. euroa) pienentyivät lähes 0,5 milj. eurolla vuodesta 2021, mutta muutos selittyy yksinomaan valtion korona-avustuksilla, joita saatiin noin 0,8 milj. euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Palkkatuen määrä kasvoi edellisvuoden 0,13 milj. eurosta 0,19 milj. euroon.

Muut toimintatuotot
Muut toimintatuotot toteutuivat budjetoitua suurempina erityisesti hyvän myyntivoittokertymän (0,35 milj. euroa) myötä. Vuokratuotot toteutuivat edellisvuoden suurusina, mutta hieman budjetoitua pienempinä.

Toimintakulut

Henkilöstökulut
Henkilöstökulujen kasvuvauhti pienentyi edellisvuodesta ja oli vuonna 2022 yhteensä 3,4 %. Henkilöstökulujen kasvua selittää erityisesti vuoden aikana voimaan astuneet yleiskorotukset. Lisäksi esimerkiksi sijaiskulujen määrä (n. 3 milj. euroa) oli korkea johtuen mm. alkuvuoden vaikeasta koronatilanteesta. Henkilöstökulut on eritelty tarkemmin tilinpäätöksen henkilöstöosiossa.

Palvelujen ostot

Palvelujen ostot ovat kunnan suurin menoerä yli 30 milj. euron kokonaissummalla. Tästä lähes 18 milj. euroa kohdistuu erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palvelujen ostoihin etenkin Kanta-Hämeen Sairaanhoitopiiriltä ja Terveystalo Oy:ltä.

Kunnan toimintakulujen kasvusta noin 1,6 milj. euroa kohdistui palvelujen ostoihin, erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa. Selittävänä tekijänä erikoissairaanhoidon laskutuksen kasvu 0,6 milj. eurolla ja perusterveydenhuollon sopimushinnan kasvu kustannusindeksien nousun myötä.

Myös rakennusten sekä alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluissa kustannukset kasvoivat voimakkaasti, yhteensä noin 0,37 milj. euroa.

Aineet ja tarvikkeet
Aineisiin ja tarvikkeisiin käytettiin 2,9 milj. euroa vuonna 2021. Vuonna 2022 summa nousi peräti 3,65 milj. euroon erityisesti energian hinnan nousun vuoksi. Esimerkiksi lämmitykseen jouduttiin käyttämään noin 0,83 milj. euroa enemmän kuin vuotta aiemmin.

Avustukset
Vuoden 2022 avustusmenot pienentyivät hieman edellisvuodesta ja olivat noin 1,85 milj. euroa. Muutos johtui käytännössä pelkästään työmarkkinatuen kuntaosuuden, eli ns. ”sakkomaksujen” pienentymisestä 0,13 milj. eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen käytettiin 0,38 milj. euroa.

Muut toimintakulut
Muut toimintakulut (1,46 milj. euroa) koostuvat pääosin kunnan maksamista ulkoisista vuokrista. Yksittäisistä kustannuksista merkittävimmät olivat Willa Katinalan sekä terveysaseman vuokrakustannukset. Kokonaisuutena muut toimintakulut olivat hieman (3,6 %) edellisvuotta pienemmät.

Verotulot
Kunnan toimintakatteen kasvua kompensoi verotulojen odotettua parempi kehitys. Verotulot kasvoivat peräti 2,5 milj. eurolla.

Valtionosuudet
Valtionosuudet kasvoivat hieman johtuen mm. veroperustemuutosten korvausten kasvaessa merkittävästi.

Rahoitustuotot
Rahoitustuotot muodostuvat korkotuotoista, osinkotuotoista ja muista rahoitustuotoista kuten verotilitysten korot ja viivästyskorot. Ylivoimaisesti suurin erä on korkotulo Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:ltä.

Rahoitusmenot
Vuonna 2022 yleinen korkotaso nousi voimakkaasti, mutta nousu ei vielä erityisesti näkynyt kunnan korkomenoissa. Lainojen korkokulut olivat n. 0,16 milj. euroa. Muissa rahoituskuluissa on mukana 94 000 euron kirjauksena Hattula-Kiinteistö Oy:lle hyvitetty myyntitappion kompensointi.

Poistot ja arvonalentumiset
Suunnitelman mukaiset poistot toteutuivat ennakoitua pienempinä, johtuen mm. investointien valmistumisaikatauluista. Arvonalentumisiin on kirjattu käytöstä poistettujen koulutilojen poistamiset taseesta.

Satunnaiset tuotot ja kulut
Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen omistusjärjestelyistä kertynyt n. 1,1 milj. euron positiivinen tulosvaikutus.

Tuloslaskelman tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

*= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)*

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

*= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset*

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi.

Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulosrahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvo ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulorahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulorahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

2.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 821	1 937
Satunnaiset erät	1 088	134
Tulorahoituksen korjauserät	-1 428	-26
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 906	-1 961
Rahoitusosuudet investointimenoihin	43	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 715	67
Toiminnan ja investointien rahavirta	-668	151
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	5 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 893	-3 578
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 427	-891
Muut maksuvalmiuden muutokset	324	-423
Rahoituksen rahavirta	859	107
Rahavarojen muutos	190	259
Rahavarat 31.12.	958	768
Rahavarat 1.1.	768	509
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	**2 127**	**3954**
Investointien tulorahoitus, %	**48,11**	**98,75**
Laskennallinen lainanhoitokate	**0,70**	**0,50**
Lainanhoitokate	**0,49**	**0,56**
Kassan riittävyys, pv	**4,7**	**4,4**
Asukasmäärä	**9359**	**9398**

Vuoden aikana päätettiin 4 milj. euron pitkäaikaisen lainan nostamisesta, mutta lainan nosto suoritettiin vasta vuoden 2023 puolella. Vuoden aikana ei siis nostettu uutta pitkäaikaista lainaa. Joulukuussa maksettiin kunnanhallituksen päätöksellä pois yksi pitkäaikainen laina. Yhteensä pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin vuoden aikana n. 5,9 milj. eurolla.

Vuoden aikana päätettiin korottaa lyhytaikaisen kuntatodistus-rahoituksen enimmäismäärä 10 milj. euroon. Kunnan lyhytaikaisia lainoja (kuntatodistukset) käytettiinkin vuoden aikana runsaasti, sillä niiden korkotaso pysytteli pitkään miinusmerkkisenä. Yllä mainitun pitkäaikaisen lainan noston siirtyessä vuodenvaihteen yli, oli tilinpäätöshetkellä lyhytaikaisia lainoja käytössä selvästi enemmän kuin vuotta aiemmin.

Toiminnan ja investointien rahavirta on viideltä edelliseltä vuodelta edelleen lievästi positiivinen. Tämä kertoo siitä, että investointeja on viime vuosina pystytty toteuttamaan kunnan omalla tulorahoituksella.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.
Toiminnan ja investointien rahavirta – välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

*= 100*Vuosikate / Investointien omahankintameno*

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kunta voi halutessaan esittää myös todellisten lainanlyhennysten mukaisesti lasketun lainanhoitokatteen.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvon on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv)
= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:
Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön
Korkokulut
Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:
Investointimenot
Antolainojen lisäys
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

2.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	**2022 (1000 €)**	**2021 (1000 €)**
A Pysyvät vastaavat	64 222	61 683
I Aineettomat hyödykkeet	216	190
1. Aineettomat oikeudet	146	190
3. Ennakkomaksut	70	0
II Aineelliset hyödykkeet	44 734	43 411
1. Maa- ja vesialueet	8 471	8 560
2. Rakennukset	32 051	29 007
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 479	3 426
4. Koneet ja kalusto	460	525
5. Muut aineelliset hyödykkeet	55	55
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset	217	1 837
III Sijoitukset	19 272	18 083
1. Osakkeet ja osuudet	14 874	13 685
3. Muut lainasaamiset	4 398	4 398
B Toimeksiantojen varat	2	2
2. Lahjoitusrahastojen varat	2	2
C Vaihtuvat vastaavat	3 192	3 909
II Saamiset	2 234	3 141
Lyhytaikaiset saamiset	2 234	3 141
1. Myyntisaamiset	883	819
3. Muut saamiset	328	1 031
4. Siirtosaamiset	1 023	1 291
IV Rahat ja pankkisaamiset	958	768
VASTAAVAA YHTEENSÄ	67 416	65 594

VASTATTAVAA	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
A Oma pääoma	27 461	25 590
I Peruspääoma	19 505	19 505
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	6 085	6 233
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 871	-148
D Toimeksiantojen pääomat	51	65
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	51	65
E Vieras pääoma	39 904	39 939
I Pitkäaikainen	21 623	26 879
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	21 623	26 879
II Lyhytaikainen	18 281	13 061
1. Joukkovelkakirjalainat	7 000	0
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 993	5 203
5. Saadut ennakot	24	18
6. Ostovelat	2 629	3 384
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	430	620
8. Siirtovelat	4 205	3 835
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	67 416	65 594

TASEEN TUNNUSLUVUT	**2022**	**2021**
Omavaraisuusaste, %	**40,7**	**39,0**
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	**61,9**	**66,1**
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	**7 955**	**6 085**
Kertynyt yli-alijäämä, €/asukas	**850**	**647**
Lainakanta 31.12., 1 000 €	**32 616**	**32 082**
Lainakanta 31.12., €/asukas	**3 485**	**3 414**
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	**35 502**	**34 789**
Lainat ja vastuut, €/asukas	**3 793**	**3 702**
Lainasaamiset, 1 000 €	**4 398**	**4 398**
Asukasmäärä	**9 359**	**9 398**

Kunnan lainamäärä vuoden 2022 lopussa oli 32,62 milj. euroa (3 485 euroa/as.), kun se vuoden 2021 lopussa oli hieman yli 32 milj. euroa. Vaikka lainamäärä hieman kasvoi, on se silti selvästi pienempi kuin esimerkiksi kolme vuotta aiemmin, jolloin lainaa on 36,14 milj. euroa (3 834 euroa/as.). Manner-Suomessa tilinpäätösarvioiden 2022 mukaan kuntien lainakanta oli keskimärin 3 359 €/asukas.

Vaikka kunnan lainamäärä on kohtuullisen maltillinen, ovat kunnan taseen tunnusluvut heikot. Esimerkiksi omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus ovat sellaisia mittareiden, joiden parantamiseen kunnassa on keskityttävä.

Taseen tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:
Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %
*= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)*
Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

*= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot*

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kuntayhtymällä on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

*=100 * (Vieras pääoma – Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot*

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 1 000 euroa

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä, (alijäämä) euroa/asukas

= (Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)) / Asukasmäärä.

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkistä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyvien vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

2.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistetty rivi riviltä.

TULOT	2022 1000 €
Toiminta	
Toimintatuotot	7 377
Verotulot	43 123
Valtionosuudet	13 904
Korkotuotot	208
Muut rahoitustuotot	49
Satunnaiset tuotot	1 096
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-1 449
Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	43
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 715
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	6 427
Oman pääoman lisäykset	0
Kokonaistulot yhteensä	**73 493**

MENOT	2022 1000 €
Toiminta	
Toimintakulut	61 571
Korkokulut	161
Muut rahoituskulut	108
Satunnaiset kulut	8
Tulorahoituksen korjauserät	
Pakollisten varausten muutos	-20
- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	20
Investoinnit	
Investointimenot	5 906
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5 893
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaismenot yhteensä	**73 627**

2.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

2.6.1 Konsernirakenne

Erittely kuntakonsernista on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kuntakonsernin toimintaa ohjataan konserniohjeella, jonka valtuusto hyväksyi 13.6.2018. Konserniohjeen päivitystä valmisteltiin vuoden 2022 aikana.

2.7 Olennaiset tapahtumat

2.7.1 Hattulan Kehitys Oy

Toimitusjohtaja ja hallitus

Hattulan Kehitysyhtiö ilmoitettiin kaupparekisteriin 26.10.2021. Yhtiö on Hattulan kunnan täysin omistama ja sen tehtävä on kunnan elinvoiman kehittäminen. Alkuvaiheessa 25.10.2021 kunnanhallitus valitsi neljän hengen poliittisen ohjausryhmän edistämään kehitysyhtiön perustamista siihen asti, kunnes hallitus on valittu.

Hattulan kunnanhallitus nimitti 20.12.2021 yhtiön hallituksen jäseniksi kunnan elinvoimajohtajan sekä kolme valtuutettua. Myöhemmin hallitusta täydennettiin politiikan ulkopuolisilla jäsenillä. Yhtiön hallitus valitsi Petri Laineen toimitusjohtajaksi, missä tehtävässä hän aloitti 3.3.2022. Sitä ennen hän oli toiminut kehitysinsinöörin tehtävässä.

Huomioitavaa on, että tilikauden jälkeen toimitusjohtaja Laine erosi tehtävästä 2.2.2023, koska katsoi etteivät kehitysyhtiöön asetetut odotukset olleet selkeitä ja yhteisesti hyväksyttyjä eikä hän saanut työssä tarvittavaa tukea. Yhtiön hallituksen jäsenet erosivat yhtä lukuun ottamatta 10.2.2023 omistajaohjaukseen liittyvän luottamuspulan vuoksi. Jäljelle jäänyt hallituksen jäsen ilmoitti erostaan 28.2.2023. Maaliskuussa 2023 nimettiin Pekka Järvi hallituksen puheenjohtajaksi ja Pekka Karvonen toimitusjohtajan sijaiseksi.

Yhtiön liikeidea

Yhtiön liikeidea on tuottaa liiketoimintaosaamiseen pohjautuvia innovaatioita ja kehitysaloitteita kunnan palvelujen kehittämiseen ja uuden verkostoliiketoiminnan käynnistämiseksi. Toiminnan avulla voidaan olla mukana synnyttämässä kuntaan uutta liiketoimintaa sekä tavoitella julkista innovaatiorahoitusta resursoinnin varmistamiseksi. Verkostoitumiseen pohjautuva toimintamalli mahdollistaa arvonluonnin sekä arvonjakamisen liike-elämän kanssa, mikä edistää laaja-alaisen yhteistyön ja elinvoiman kehittymistä kunnassa.
Suunnitelman mukaan kehitysyhtiö tuottaa liiketoiminta-aloitteita yhteistyössä liike-elämän edustajien kanssa. Ensisijaisesti mukaan tavoitellaan paikallisia yrittäjiä, mutta liiketoiminta ei kuitenkaan rajoitu kunnan maantieteellisiin rajoihin. Liiketoiminta-aloitteet tuodaan yhtiön hallitukselle, joka käsittelee ne ja päättää niiden eteenpäin viemisestä.

Vuonna 2022 kehitellyt liikeideat ja niiden tilanne

Yhtiö aloitti kunnan **ruokapalvelujen kehittämistyön** 2022 ja suunnitteli vaihtoehtoa, missä ruokapalvelut olisi toiminnan tehokkuuden parantamiseksi ja työpaikkojen säilyttämiseksi yhtiöitetty kunnan ainakin aluksi kokonaan omistamaan yhtiöön.

Ruokapalveluiden yhtiöittämismalli suunniteltiin yhdessä kunnan tilintarkastuksesta vastaavan BDO-yhtiön kanssa, joka laati asiasta raportin. Kyseinen raportti käsiteltiin kehitysyhtiön hallituksessa

23.9.2022 ja sen pohjalta päätettiin valmistella pohjaesitys kunnan päätösmenettelyyn. Esitystä ei kuitenkaan koskaan viety kunnan päätöksentekoon. Ruokapalvelujen kehittäminen on toistaiseksi pysähtynyt.

Kehitysyhtiö laati **energiahankeidean**, joka esiteltiin 2.11.2022 yhtiön hallitukselle. Tavoite oli rakentaa Hattulaan aurinkovoimaa ja siihen liittyvät esiselvitykset tehtiin energia-alan ammattilaisten kanssa. Seuraavana oli tarkoitus tuoda liikeidea ja rahoitusvaihtoehdot kunnan toimielinten käsiteltäväksi. Esitystä ei ole tuotu päätöksentekoon ja kehitystyö tässä liikeideassa on toistaiseksi pysähtynyt.

Kehitysyhtiön hallitukselle esiteltiin 2.11.2022 kunnan toimitiloja lisäävä **hallihanke**. Tarkoitus oli lisätä kunnan alueella toimitiloja, joita yrittäjille olisi voitu vuokrata. Samassa yhteydessä oli tarkoitus ratkaista nuorisotilan puute, yläkoulun puutteelliset taito- ja taideaineiden opetustilat sekä tarjota tilaa myös erilaiselle kerho- ja yhdistystoiminnalle. Yhtiön hallitus hyväksyi ajatuksen ja seuraava vaihe olisi ollut hankkeen vieminen kunnan toimielinten käsiteltäväksi. Esitystä ei ole tuotu päätöksentekoon ja kehitystyö tässä asiassa on toistaiseksi pysähtynyt

Kehitysyhtiö osallistui valtiovarainministeriön järjestämään rahoitushakuun yhdessä Janakkalan ja Forssan kanssa. Kehitysyhtiö toteutti hakemuksen laatimisen muiden kuntien puolesta jaettujen tavoitteiden pohjalta. Hakemus sai sisällöllisen hyväksynnän ja Hattulan Kehitykselle myönnettiin 323 000 € rahoitusosuus hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Kehitysyhtiö aloitti yhteistyön valmistelun ProAgrian kanssa maaseuturahoituksen tavoittelemiseksi ruoan tuotannon teemassa. Maaseuturahasto on ELY-keskuksen myöntämä rahoitusinstrumentti. Tämä valmistelu on Hattulan osalta nyt pysähtynyt.

Talous

LIIKEVAIHTO	**0,00**
Materiaalit ja palvelut	
Ulkopuoliset palvelut	-50 598,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	**-50 598,00**
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-20 900,00
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-3 740,00
Muut henkilösivukulut	-721,34
Henkilöstökulut yhteensä	**-25 361,34**
Liiketoiminnan muut kulut	**-11 575,61**
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	**-87 534,95**
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
Muille	-177,98
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	**-177,98**
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	**-87 712,93**
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	**-87 712,93**

2.7.2 Hattula-Kiinteistöt Oy

Yleistä tietoa kiinteistöyhtiöstä

Hattula-Kiinteistöt Oy on Hattulan kunnan 100 prosenttisesti omistama kiinteistöyhtiö. Yhtiö on perustettu 28.5.1999 ja rekisteröity 31.12.1999. Yhtiön toimialana on Hattulan kunnan alueella tapahtuva asuntojen hankkiminen, omistaminen ja vuokralle antaminen ja tätä tarkoitusta varten omistaa ja hallita asuinhuoneistojen hallintaan oikeuttavien asunto-osakeyhtiön ja kiinteistöosakeyhtiön osakkeita ja kiinteistöjä sekä muita asuntoja. Tarkoitusperiensä toteuttamiseksi yhtiö voi toimia rakennuttajana. Yhtiö voi tarjota kiinteistöjen isännöinti-, hoito- ja huoltopalveluja. Yhtiö noudattaa toiminnassaan osakeyhtiölain määräyksiä.

Yhtiö omistaa 22 taloyhteisöä, joissa on 33 asuinrakennusta. Näistä 10 on kerrostalorakennusta ja 23 rivitaloa. Näissä on yhteensä 297 asuntoa. Asuntojen yhteispinta-ala on noin 15 124 m^2.

Hallitus

Hallituksella on yleisvastuu yhtiön hallinnon ja varainhoidon valvonnassa. Hallitus toimeenpanee yhtiökokouksen päätökset. Yhtiöllä on hallitus, johon kuuluu neljä (4) varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen. Yksi varsinaisista jäsenistä on asukasedustaja. Hallituksen puheenjohtajana toimii Reijo Hallenberg.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana 13 kertaa. Hallituksen kokouksiin on osallistunut myös yhtiökokous- ja omistajaedustajaksi nimetty vt. kunnanjohtaja Pekka Järvi tai hänen valtuuttama sijainen ja toimitusjohtaja-isännöitsijä Miia Nuuttila sekä yhtiön henkilöstö tarpeen mukaan.

Tilintarkastus

Yhtiön tilintarkastajana on toiminut konserniohjauksen mukaisesti BDO Audiator Oy, nimettynä vastuullisena tilintarkastajana Nina Nieminen.

Olennaiset tapahtumat

Tilikauden aikana on myyty Parolantie 29 viimeiset kaksi osakehuoneistoa. Kinnalantie 8 on suoritettu energiaremontti loppukesästä, kun ARAlta saatiin työn aloituslupa. Lopullinen avustus ja valtiontukilainapäätös viivästyivät loppuvuoteen, joten näiden rahojen saanti siirtyi vuodelle 2023. ARAn kanssa on käynnistynyt hankesuunnittelukeskustelut uudiskohteen rakentamisesta. Yhtiö ei saanut ARA asumisneuvonnan taloudellista tukea vuodella 2022, koska kunta ei tehnyt tarvittavaa tukihakemusta ARAlle.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rakennuskanta on pääosin valmistunut 1970 -1980 luvuilla, joten talojen peruskorjaustarve tulee kasvamaan lähivuosien kuluessa. Tämä vaatii kokonaissuunnitelmallisuutta, jotta pystytään minimoimaan yllättävät isot menot. Talous ja tarvesuunnitelmat tarkentuvat sitä mukaan, kun kiinteistöjä kartoitetaan tekniseltä kunnolta tarkemmin. Lisäksi kiinteistöjen kuntoarvioiden avulla on aloitettu kymmenen vuoden pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) tekemistä. Nämä ovat pohjatietona yhtiön kokonaistalouden tervehdyttämissuunnitelman tekemiselle. Yhtiön yhtenä kehitystoimena on aloitettu uudiskohteen suunnittelu ja tähän on haettu ARA rahoitusta. Rinnalla aloitettiin myös vapaarahoitteisen kohteen arvioiminen, etenkin jos ARA kohde viivästyy tai estyy.

Tulevina vuosina tulospainetta aiheuttavat isojen asuintalovarauksien purkautuminen. Tässä tilinpäätöksessä on pystytty purkamaan asuintalovarauksia hallitusti etupainotteisesti. Yhtiön tahtotila on saada verottajalta hyväksyntä yleishyödyllisyydestä, jolloin toiminnan kehitystä pystytään edistämään vapaammin ilman veroriskiä.

Terveysasema ja palvelutalot
Terveysaseman myynti ja palvelutalojen myyntiselvitys on käynnistetty. Tavoitteena toiminnan keskittyminen

asuntojen vuokraukseen yhtiön toimialan mukaisesti. Tällöin varmistuu mahdollisuus anoa verottajalta yleishyödyllisyysstatus.

Merkittävimmät riskit yhtiön toiminnassa ja taloudessa.

Yhtiössä aiemmin kirjatut asuintalovaraukset, jotka on purettava tulokseen, tulevat lähivuosina kasvattamaan verotettavaa tulosta. Kiinteistöissä ei ole juurikaan tehty peruskorjauksia, jotka olisivat tasearvoja korottavia. Yhtiön lainakanta on iso, josta merkittävämmän talousrasitteen tekee lainat, jotka kohdistuvat myytyihin kohteisiin, sekä aiemman talousvajeen korjaamiseksi otettu laina. Edellä mainitun vuoksi riskinä on liian suuri vuokrataso kulujen kattamiseksi, joka taasen riskeeraa käyttöastetta. Kiinteistötarjonnan pitäminen markkinakelpoisena vaatii toimenpiteitä, kuten uudisrakentamista ja purkamista. Yhtiön toiminnan ylläpitäminen edellä mainittujen asioiden johdosta vaatii tarkempaa tulosarviointia lähivuosille sekä sen pohjaksi selkeää omistajaohjausta. Ensimmäinen askel ohjauksesta on toteutunut vuoden 2022 aikana.

Merkittävä kuluriski on mittavasti nousseet kulut, etenkin maakaasu. Kuluissa on odotettavissa kuitenkin tulevalle vuodelle osittaista laskua. Yhtiön toiminnallisena riskinä on pienet henkilöstöresurssit, mikä altistaa toiminnan häiriöille. Asiakkaiden maksuhäiriöt ovat pienentyneet. Tehokas vuokravalvonta on pidettävä yllä, jotta asukkaiden maksuhäiriöt pysyvät hallinnassa. Vahinkoriskit kasvavat kiinteistöissä, jotka odottavat purku- tai kehittämispäätöstä.

Yhtiön taloudellinen tulos

Yhtiön tilikausi ennen tilinpäätössiirtoja oli tappiollinen. Varauksia purettiin siten, että tilikauden voitto (tappio) oli 0 euroa.

	2022	2021	2020	2019
Liikevaihto	2 363 136	2 392 335	2 356 433	2 093 351
Poistot	644 736	695 123	762 400	400 086
Tilikauden tulos ennen tp. siirtoja ja veroja	-533 606	135 681	229 975	-183 776
Taseen loppusumma	11 750 748	13 172 942	14 221 917	13 971 957
Pitkäaikainen vieras pääoma	8 689 224	9 557 289	10 545 499	10 063 205
1) Liikevoitto %	-19,6 %	7,8 %	12,4 %	-6,1 %
2) Quick ratio	0,30	0,70	0,74	0,42
3) Omavaraisuusaste	14,8 %	17,6 %	14,8 %	14,1 %

1) *Liikevoittoprosentti on liiketoiminnan tulos suhteessa liiketoiminnan tuottoihin.*
Liikevoittoprosentin ohjeelliset arvot ovat:

yli 10 %: hyvä	*5 – 10 %: tyydyttävä*	*alle 5 %: heikko*

Tavoite riippuu toimialan ja liiketoiminnan luonteesta ja esim. tarvittavan pääoman määrästä.

2) *Quick ratio on tunnusluku, joka mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Quick ratiolla arvioidaan yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan. Quick ration ohjearvot ovat:*

yli 1,5: erinomainen	*1-1,5: hyvä*	*0,5-1: tyydyttävä*	*0,3-0,5: välttävä*	*alle 0,3: heikko*

Quick ration tavoitearvo riippuu toimialasta, mutta yleinen suositusarvo on 1.

3) *Omavaraisuusaste*
Omavaraisuusaste kertoo yrityksen pitkän tähtäimen vakaudesta. Mitä matalampi omavaraisuusaste on, sitä enemmän toimintaa rahoitetaan velkarahalla.

yli 40 %: hyvä	*20 – 40 %: tyydyttävä*	*alle 20 %: heikko*

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen vastaamaan kuntalaisten tarpeita.	Käyttöaste ja vaihtuvuus.	Remontteja toteutettu tarpeen mukaan. Käyttöaste ka 99,1 % (tavoite 95%). Vaihtuvuus pienentynyt verrattuna edelliseen vuoteen.	Toteutunut.
Pitkän tähtäimen kehittäminen, läpi käyden purkamisen, myynnin, peruskorjauksen ja uudisrakentamisen mahdollisuudet.	Kiinteistöjen PTS-suunnitelma.	Osasta kiinteistöjä päivitetyt PTS-suunnitelmat.	Toteutunut osittain.
Kiinteistöjen salkutuksen päivitys edellisten asioiden toteuttamisen tueksi.	Salkutuksen valmistuminen.	Ei ole vielä päivitetty. Lisäksi odotetaan ARAn päivitettyä salkutustyökalua.	Ei toteudu.
Yhtiön liiketoiminta-suunnitelman päivittäminen kuntaohjaus huomioiden.	Toimintasuunnitelma, arvot - visio - strategia päivitetty.	Yhtiön arvot – visio – strategia on päivitetty. Toimintasuunnitelma odottaa PTS ja salkutustietoja.	Toteutunut osittain.
Yhtiö raportoi liiketoiminnan toteutumisesta yhtiön hallitukselle ja kunnalle.	Hallituksen ja kunnan kokoukset.	Toteutettu säännöllistä raportointia yhtiön hallitukselle ja kunnalle.	Toteutunut.
Kuukausittainen talousseuranta yhtiössä ja raportointi yhtiön hallitukselle.	Hallituksen kokoukset.	Toteutettu säännöllistä raportointia yhtiön hallitukselle.	Toteutunut.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite 95 %	Käyttöaste vuoden keskiarvo.	Kaikkien kiinteistöjen käyttöasteiden vuoden keksiarvo 99,1 %. Yhdeksässä kiinteistössä on ollut koko vuoden 100 % käyttöaste.	Toteutunut.
Kilpailukyvyn ylläpitäminen kohtuullisen vuokratason ylläpidolla.	Vuokratason vertailu lähikilpailualueella.	Perusvuokra laski suurimmassa osassa kohteita, koska vuokrasta eriytettiin vesimaksu. Vesimaksu pääosin 22 € / henkilö. Kilpailukyvyn säilyttämiseksi osassa kiinteistöjä vuokrataso jää alle kulujen.	Toteutunut.
Yhtiö pyrkii myymään Parolantie 29 yksittäiset huoneistot. Hyväksyttävä hintataso arvioidaan kunnan kanssa, koska kunta on velvoitettu korvaamaan mahdollinen tappio, joka koituu, jos myyntihinta on alle ostohinnan.	Toteutuneet kaupat.	Yksittäiset huoneistot on myyty.	Toteutunut.
Yhtiön talouden tervehdyttämistä mm. energiasaneerausten muodossa.	Energiankulutuksen seuranta.	Kinnalantie 8 toteutettu ARA avustuksella energiasaneeraus. Lisäksi toteutettu pienempiä energiaa säästäviä toimia. Energiankulutukset pienentyneet.	Toteutunut.
Maksuvalmiuden parantaminen.	Taloustilanneraportointi, rahavirtalaskelma.	Yhtiön maksuvalmius kohtuullinen, aiemmin tehtyjen kiinteistökauppojen avulla. Vuoden aikana ei ole tarvinnut tehdä lainoista maksusuunnitelmia eikä ole käytetty pankkitilin luottolimiittiä. Peruskassavirta tulisi olla kannattavampi ja loppuvuodelle painottuneet lisäkulut rasittivat maksuvalmiutta.	Toteutunut osittain.
Yhtiö toteuttaa taloudellisten resurssien mukaisesti vuokra-asuntojen kunnossapitoa pitääkseen asunnot vuokrauskunnossa.	Remontoitujen huoneistojen osuus asuntokannasta.	Remontteja on tehty huoneistoihin pääasiassa asukasvaihtojen yhteydessä.	Toteutunut.
Talojen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelmat ja -toteutukset kunkin talon strategian mukaisesti.	Kiinteistökohtaiset kuntoarviot sekä PTS-suunnitelmat.	Toteutettu osittain.	Toteutunut osittain.
Konserniohjauksen linjausten mukaisesti yhtiön lainamäärään lisääminen tulee olla kohtuullista ja tavoitteina tuoda pitkäntähtäimen säästöjä menoissa ja pitää yhtiö toimintakunnossa.	Lainamäärän muutokset. Menotason seuranta suhteessa yleiseen taloustilanteeseen.	Terveysasemasta tehty luopumispäätös. Selvitetään palvelutalojen omistajuuden kannattavuutta.	Toteutunut osittain.

2.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniohjeen mukaan kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisön toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaa varten kunnalle puolivuosittain/neljännesvuosittain raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohdolle.

Tytäryhteisön tilikauden tulee olla kalenterivuosi, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain mukaisia konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitotapaa. Tytäryhteisön tulee toimittaa kunnalle tiedot konsernitilinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto tai muu konsernijohdon määrittelemä taho (esim. talousjohto) antaa tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

2.7.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

2.7.4.1 Konsernituloslaskelma

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	2022	**2021**
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	27 298	27 029
Toimintakulut	-83 239	-78 684
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	0
TOIMINTAKATE	***-55 941***	***-51 655***
Verotulot	43 054	40 565
Valtionosuudet	17 005	15 078
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	209	216
Muut rahoitustuotot	277	236
Korkokulut	-308	-223
Muut rahoituskulut	-127	-22
Vuosikate	***4 169***	***4 196***
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 959	-4 232
Arvonalentumiset	-57	-3
Satunnaiset erät	-8	134
Tilikauden tulos	***145***	***96***
Tilinpäätössiirrot	18	-1
Tilikauden verot	0	-23
Laskennalliset verot	58	-4
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**220**	**68**

	2022	**2021**
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	32,8	34,4
Vuosikate/Poistot, %	103,8	99,1
Vuosikate, euroa/asukas	443	446
Asukasmäärä	9 405	9 398

Kuntakonsernin tulos jäi niukasti ylijäämäiseksi. Vuosikate riitti kattamaan poistot.

2.7.4.2 Konsernin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2022 1 000 €	1.1.-31.12.2021 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 169	4 196
Satunnaiset erät	-8	134
Tilikauden verot	0	-23
Tulorahoituksen korjauserät	-246	-135
	3 915	**4 171**
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 390	-4 757
Rahoitusosuudet investointimenoihin	43	1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 044	242
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-4 388**	**-343**
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	5	5
	5	**5**
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 760	7 967
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 488	-5 485
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 395	-1 220
Oman pääoman muutokset	**15**	**0**
Muut maksuvalmiuden muutokset	374	-223
Rahoituksen rahavirta	**8 061**	**1 044**
Rahavarojen muutos	**3 673**	**701**
Rahavarat 31.12.	7 758	4 085
Rahavarat 1.1.	4 085	3 384

	2022	**2021**
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-8 147	-1 092
Investointien tulorahoitus, %	44,6	88,2
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,7
Lainanhoitokate	0,6	0,8
Kassan riittävyys, pv	28	17

Vuonna 2022 kuntakonsernin tulot eivät riittäneet kattamaan toimintamenojen lisäksi myös investointimenoja, joten investointien tulorahoitusprosentti heikkeni. Investointimenoissa näkyy erityisesti sairaanhoitopiirin investoinnit. Samalla myös muut konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut heikkenivät selvästi.

2.7.4.3 Konsernitase

VASTAAVAA	2022	2021
	1 000 €	*1 000 €*
PYSYVÄT VASTAAVAT	**85 322**	**80 704**
Aineettomat hyödykkeet	374	369
Aineettomat oikeudet	282	344
Muut pitkävaikutteiset menot	21	25
Ennakkomaksut	70	0
Aineelliset hyödykkeet	73 536	68 798
Maa- ja vesialueet	9 060	9 103
Rakennukset	50 307	48 360
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 759	3 813
Koneet ja kalusto	1 038	1 115
Muut aineelliset hyödykkeet	62	62
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 311	6 344
Sijoitukset	11 413	11 538
Osakkeet ja osuudet	7 288	7 409
Muut lainasaamiset	4 122	4 127
Muut saamiset	3	3
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	**261**	**96**
VAIHTUVAT VASTAAVAT	**11 899**	**8 600**
Vaihto-omaisuus	123	102
Saamiset	4 019	4 413
Pitkäaikaiset saamiset	2	0
Lyhytaikaiset saamiset	4 017	4 413
Rahoitusarvopaperit	312	400
Rahat ja pankkisaamiset	7 445	3 685
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**97 483**	**89 400**

VASTATTAVAA	2022	2021
	1 000 €	*1 000 €*
OMA PÄÄOMA	**28 787**	**28 585**
Peruspääoma	19 505	19 505
Muut omat rahastot	17	19
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	9 045	8 993
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	220	68
VÄHEMMISTÖOSUUDET	**8**	**8**
PAKOLLISET VARAUKSET	**602**	**497**
Muut pakolliset varaukset	602	497
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	**336**	**273**
VIERAS PÄÄOMA	**67 749**	**60 037**
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	43 734	41 513
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	109	100
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	12 277	6 831
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	11 629	11 593
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**97 483**	**89 400**

TASEEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	29,6	32,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	77,3	72,3
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	9 265	9 060
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	990	964
Lainakanta 31.12., 1 000 €	56 011	48 344
Lainakanta 31.12./asukas	5 985	5 144
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	59 258	51 439
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	6 332	5 473
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	4 122	4 127
Asukasmäärä	9 359	9 398

Taseen tunnusluvut jopa hieman heikentyivät vuonna 2022, joten suhteellinen velkaantuneisuus on edelleen korkea ja omavaraisuusaste heikko. Konsernin taseessa on kuitenkin reilusti kertynyttä ylijäämää. Lainaa konsernilla on lähes 6 000 euroa jokaista kuntalaista kohden.

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely

2.8.1 Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Hattulan kunnan tilikauden tulos on 1 870 617,67 euroa. Hallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 1 870 617,67 euroa siirretään taseeseen yli-/alijäämätilille.

3 KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN

3.1 Käyttötalousosan valtuustotason sitovat taloudelliset tavoitteet, koko kunta

Tilivelvolliset: Kunnanjohtaja, toimialajohtajat ja talous- ja henkilöstöpäällikkö

Tilikauden tulos on 1 870 618 euroa ylijäämäinen. Muutettuun talousarvioon 1 319 612 euroa verrattuna tilikauden tulos oli 551 005 euroa parempi.

Ulkoiset toimintatuotot ylittivät talousarvion lähes 1 milj. eurolla. Ulkoiset toimintakulut kuitenkin ylittivät muutetun talousarvion 1,5 milj. eurolla, joten valtuustoon nähden sitovana tasona oleva ulkoinen toimintakate ylittyi.

Verotulot ylittivät muutetunkin talousarvion n. 0,5 milj. eurolla ja mahdollistivat edellisvuotta paremman tuloksen muodostumisen. Valtionosuudet toteutuivat lähes budjetin mukaisesti.

Satunnaisia tuottoja kertyi Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen siirtojärjestelyistä.

Tuloslaskelma, ulkoiset erät

Tilihierarkia	TP2022	MKS koko vuosi	Tot_vs_MKS	Tot.-% MKS	TP_ed vuosi	Muutos ed. vuoteen	Alkup. KS koko vuosi
Toimintatuotot	7 376 648	6 380 983	995 665	115,6%	7 550 705	-174 056,95	6 380 983,00
Myyntituotot	1 882 213	1 247 200	635 013	150,9%	1 510 850	371 362,74	1 247 200,00
Maksutuotot	2 688 683	3 091 000	-402 317	87,0%	2 952 800	-264 117,32	3 091 000,00
Tuet ja avustukset	1 479 912	682 500	797 412	216,8%	1 945 262	-465 349,45	682 500,00
Muut toimintatuotot	1 325 840	1 360 283	-34 443	97,5%	1 141 793	184 047,08	1 360 283,00
Toimintakulut	-61 571 279	-60 053 069	-1 518 211	102,5%	-58 551 234	-3 020 045,53	-58 551 468,54
Henkilöstökulut	-24 589 220	-23 828 210	-761 010	103,2%	-23 785 441	-803 778,95	-23 428 209,54
Palvelujen ostot	-30 069 373	-28 994 814	-1 074 559	103,7%	-28 425 800	-1 643 572,82	-28 624 814,00
Aineet, tarvikkeet ja tav...	-3 650 634	-3 600 401	-50 233	101,4%	-2 899 589	-751 045,58	-2 868 801,00
Avustukset	-1 854 404	-2 172 000	317 596	85,4%	-1 980 944	126 540,72	-2 172 000,00
Muut toimintakulut	-1 407 649	-1 457 644	49 995	96,6%	-1 459 460	51 811,10	-1 457 644,00
Toimintakate	-54 194 631	-53 672 086	-522 546	101,0%	-51 000 529	-3 194 102,48	-52 170 485,54
Verotulot	43 123 386	42 650 000	473 386	101,1%	40 611 977	2 511 409,01	40 810 000,00
Kunnan tulovero	38 245 794	37 858 000	387 794	101,0%	36 112 627	2 133 167,08	37 048 000,00
Kiinteistövero	2 748 879	2 724 000	24 879	100,9%	2 580 893	167 985,84	2 494 000,00
Osuus yhteisöveron tuo...	2 128 713	2 068 000	60 713	102,9%	1 918 457	210 256,09	1 268 000,00
Valtionosuudet	13 903 883	13 619 198	284 685	102,1%	12 270 818	1 633 065,00	13 619 198,00
Kunnan peruspalvelujen...	11 144 047	11 164 793	-20 746	99,8%	10 279 581	864 466,00	11 164 793,00
Muut valtionosuudet	2 759 836	2 454 405	305 431	112,4%	1 991 237	768 599,00	2 454 405,00
Rahoitustuotot ja -kulut +...	-11 809	-71 000	59 191	16,6%	54 754	-66 563,28	79 000,00
Korkotuotot	208 415	215 000	-6 585	96,9%	213 180	-4 764,48	215 000,00
Muut rahoitustuotot	48 739	20 000	28 739	243,7%	14 499	34 240,17	20 000,00
Korkokulut	-160 718	-198 000	37 282	81,2%	-158 409	-2 308,36	-148 000,00
Muut rahoituskulut	-108 246	-108 000	-246	100,2%	-14 515	-93 730,61	-8 000,00
Vuosikate	2 820 829	2 526 112	294 716	111,7%	1 937 020	883 808,25	2 337 712,46
Poistot ja arvonalentumis...	-2 037 924	-2 301 500	263 576	88,5%	-2 219 277	181 352,77	-2 301 500,00
Suunnitelman mukaiset ...	-1 985 862	-2 301 500	315 638	86,3%	-2 216 716	230 854,59	-2 301 500,00
Arvonalentumiset	-52 062		-52 062		-2 560	-49 501,82	
Satunnaiset erät + (-)	1 087 713	1 095 000	-7 287	99,3%	134 143	953 569,53	
Satunnaiset tuotot	1 095 778	1 095 000	778	100,1%	134 143	961 634,05	
Satunnaiset kulut	-8 065		-8 065			-8 064,52	
Tilikauden tulos	1 870 618	1 319 612	551 005	141,8%	-148 113	2 018 730,55	36 212,46
Tilikauden ylijäämä (alijääm...	1 870 618	1 319 612	551 005	141,8%	-148 113	2 018 730,55	36 212,46

Ulkoinen toimintakate toimielimittäin

KP-taso 4	Toteuma_kum	Ed. vuosi_kum	MKS koko vuosi	Tot_vs_MKS_kum	Tot.-% MKS	TP_ed vuosi
13010 Keskusvaalilautakunta	5 759	-25 736	-30 480	36 238	-18,9%	-25 736
13011 Kunnanhallitus	-316 325	-532 087	-266 124	-50 201	118,9%	-532 087
13012 Tarkastuslautakunta	-24 489	-27 440	-34 842	10 352	70,3%	-27 440
13020 Elinvoimalautakunta	-10 840 951	-9 506 921	-10 620 947	-220 004	102,1%	-9 506 921
13030 Hyvinvointilautakunta	-43 015 619	-40 908 438	-42 719 692	-295 927	100,7%	-40 908 438
Yhteensä	**-54 191 626**	**-51 000 622**	**-53 672 086**	**-519 540**	**101,0%**	**-51 000 622**

Toimielinten talousarviot ylittyivät lopulta kaikilla toimialoilla.

3.2 Kuntajohtaminen

Toimiala: Kuntajohtaminen
Toimielimet: Kunnanhallitus, tarkastuslautakunta, keskusvaalilautakunta
Tilivelvolliset: Kunnanjohtaja

Tarkastuslautakunta vastaa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja huolehtii siitä, että kunnan tilintarkastus toteutetaan hyvän julkishallinnon tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla. Hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestäjänä tarkastuslautakunta vastaa tilintarkastuksen voimavaroista

Keskusvaalilautakunnan vastuulla on vaalien järjestäminen Hattulan kunnassa vaalilain mukaisesti. Käytännön vaalijärjestelyt hoitaa hallinnon palveluiden palvelualue.

Kuntajohtamiseen sisältyy kunnanjohtajan, kunnanvaltuuston sekä kunnanhallituksen määrärahat. Lisäksi käyttöomaisuuden myyntivoitot on budjetoitu kuntajohtamiseen. Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta. Kunnanjohtaja johtaa kunnan hallintoa ja taloudenhoitoa yhdessä kunnan johtoryhmän kanssa. Kunnanjohtajan vastuulla on kuntastrategian toteuttaminen ja kunnan elinkeino- ja elinvoimapolitiikka yhteistyössä elinvoimajohtajan kanssa. Hattulan kunta on yhteistoiminnassa Janakkalan kunnan kanssa maaseutuhallinnon järjestämisessä.

3.2.1 Olennaiset tapahtumat

Vaalit
Tammikuussa 2022 järjestettiin aluevaalit.

Kuntajohtaminen
Kunnan toimintaympäristö muuttui vuoden 2022 merkittävästi. Korona-pandemian siirtyessä taka-alalle alkoi tilannetta muuttaa Venäjän aloittama sota. Tämä näkyi kunnan taloudessa monellakin tapaa. Kun vuosi 2022 aloitettiin lievästi ylijäämäisellä talousarviolla, ennusteet muuttuivat kevään aikana alijäämäisiksi. Erityisesti energiahintojen nousu ja yleisesti inflaatio horjuttivat talousarvion perusteita. Tilanne kuitenkin korjaantui loppuvuonna ja taloustilinpäätös kääntyi lopulta selvästi ylijäämäiseksi.

Alkuvuoden toimintaa leimasi hyvinvointialueen valmistelut, jotka veivät hallinnon työajasta merkittävän osan. Toistaiseksi on ainakin osoittautunut, että lukemattomiin tietopyyntöihin osattiin antaa oikeat vastaukset.

Kunnan merkittävin hanke, yläkoulu, valmistui huhtikuussa ja pysyi hyvin talousarviossa. Panssariportti ja liityntäpysäköinti olivat kunnan muut suurimmat hankkeet.
Useat maankäyttöasiat edistyivät

- Tyrvännön suunnan osayleiskaavan päivitystyö aloitettiin ja sen odotetaan saavan lainvoiman syksyllä 2023,

- useita maankäyttösopimuksia saatiin eteenpäin, vaikka Hattula Villas -asemakaava ei ole valmistunut odotetussa ajassa,
- kunta moninkertaisti tonttimyynnin ja lisäksi suunnittelutarveratkaisuja haettiin ja myönnettiin runsaasti.

Kehitysyhtiön toiminta ei käynnistynyt toivotulla tavalla ja se lopulta johti vuonna 2023 toiminnan seisahtumiseen. Kunnan kannalta merkittäviä voimalahankkeita käynnistyi kaikkiaan kolme (3) kappaletta, joista aurinkovoimala on edennyt kaikkein pisimmälle.

Syksyllä 2021 valtuuston päättämästä kunnanjohtajan valinnasta tehdyn valituksen käsittely oli vielä vuoden 2022 lopussa kesken hallinto-oikeudessa. Valintapäätöksen vahvistava päätös saatiin vasta alkuvuonna 2023.

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin uusi hallintosääntö, joka hyväksyttiin vuoden 2023 alussa.

Tarkastuslautakunta
BDO on toiminut kunnan tilintarkastajana tilikaudella 2022. Myös tarkastuslautakunnan sihteerin palvelut on hankittu BDO:lta.

Valtuustotason sitovat määrärahat

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	374 362	250 000,00	250 000	124 362,33	149,7%	95 492	292,04%
Myyntituotot	80			80,00		85	-5,88%
Maksutuotot						-2 290	-100,00%
Tuet ja avustukset	20 080			20 079,90		11 200	79,28%
Muut toimintatuotot	354 202	250 000,00	250 000	104 202,43	141,7%	86 496	309,50%
Toimintakulut	-709 418	-581 445,85	-581 446	-127 972,05	122,0%	-680 755	4,21%
Henkilöstökulut	-354 957	-344 445,85	-344 446	-10 510,98	103,1%	-361 086	-1,70%
Palvelujen ostot	-209 778	-224 000,00	-224 000	14 221,90	93,7%	-251 551	-16,61%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-22 093	-10 000,00	-10 000	-12 092,68	220,9%	-8 296	166,29%
Avustukset		-2 000,00	-2 000	2 000,00		-4 500	-100,00%
Muut toimintakulut	-122 590	-1 000,00	-1 000	-121 590,29	12259,0%	-55 321	121,60%
Toimintakate	-335 056	-331 445,85	-331 446	-3 609,72	101,1%	-585 263	-42,75%
Poistot ja arvonalentumiset	-30 428	-30 000,00	-30 000	-427,68	101,4%	-30 428	0,00%

Toimintakate palvelualueittain

Toimintakate (ulk.) palvelualueittain	TP2022	Alkup. KS koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA2022	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
130120 Tarkastustoimi	-24 489	-34 841,90	-34 842	10 352,43	70,3%	-27 440	-10,75%
130110 Kuntajohtaminen	-316 325	-266 124,15	-266 124	-50 200,51	118,9%	-532 087	-40,55%
130100 Vaalit	5 759	-30 479,80	-30 480	36 238,36	-18,9%	-25 736	-122,38%

Kuntajohtamisen talousarviosta on myönteisenä asiana nostettava esille myyntivoittojen runsas määrä, mikä näkyy *muut toimintatuotot* –rivillä. Toimintamenojen osalta henkilöstökulut hieman pienentyivät edellisvuodesta, johtuen mm. kokouspalkkiokustannusten vähentymisestä. Henkilöstökuluissa on mukana alkuvuonna maksettu osa irtisanoutuneen edellisen kunnanjohtajan erokorvauksesta.

Muiden toimintakulujen kasvua ja budjettiylitystä selittää mm. Hämeen maakuntaliiton jäsenkuntamaksujen kohdistuminen kuntajohtamiseen. Aiemmin kustannukset on kohdistettu pääosin hallintopalveluihin.

3.2.2 Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Kuntajohtamisen sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen päämäärä	Talousarviovuoden 2022 tavoite	Arviointikriteerit/mittarit	Vastuuhenkilö	Raportointi
Avoin ja kannustava toimintakulttuuri.	Hattulassa päätöksien edellyttämät perusteet ovat avoimia ja riittävän ajoissa päättäjien käytettävissä. Päätökset ovat selkeitä, ymmärrettäviä ja ajoissa tehtyjä. Päätöksen jälkeen kaikki tukevat sen toimeenpanoa ja tavoitteiden saavuttamista. Viranhaltijat ja päättäjät kannustavat toisiaan.	Tähän ei ole erityistä mittaria, mutta ihmisten kanssakäyminen ja yhteistyökyky osoittavat millainen kulttuuri on.	Jokainen meistä	Raportointijaksolla ei ole tullut esille, että päätöksissä tarvittavat perusteet eivät olisi olleet päättäjillä ajoissa käytettävissä. Tehtyjen päätösten toimeenpanoa on pääsääntöisesti edistetty.
Toimivien palvelujen Hattula	Kuntalaiset saavat laadukkaat palvelut hyväksyttävässä ajassa.	Tilinpäätöksen mittarit, valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset tutkimukset sekä selvitykset. Kaikki palaute käydään avoimesti läpi.	Johtoryhmä	SOTE-, varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut toimivat hyvin. Perusopetuksen haasteet Parolassa (tiloista johtuvat) ovat rasittaneet opetushenkilöstöä. Maankäyttö- ja rakennusneuvontapalvelut ovat kehittyneet positiivisesti. Lupia on myönnetty sujuvasti. Yrittäjien palvelut eivät kehitysyhtiön myöhemmän historian valossa ole olleet riittävällä tasolla. Palvelujen toimivuuden kannalta tärkeissä ICT-asioissa on edetty positiiviseen suuntaan.
Elinvoimainen Hattula	Hattulan tilinpäätös 2022 on ylijäämäinen. Hattula on matalan kynnyksen kunta.	Tilinpäätöksen mittarit, valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset tutkimukset sekä selvitykset. Kaikki palaute käydään avoimesti läpi.	Johtoryhmä	Hattulan tilinpäätös 2022 on huomattavasti ennakoitua parempi. Kunnan kumulatiivinen ylijäämä on lähivuosina kehittynyt positiivisesti. Hattula sijoittui valtakunnallisessa elinvoimatutkimuksessa hyvin. - maakunnan paras,

				- valtakunnassa 45/293 - omassa kokoluokassaan 9/95. HYPO:n asuntopoliittisessa tutkimuksessa Hattula oli yksi kolmesta erityismaininnan saaneista kunnista. Tonttikauppa on moninkertaistunut, minkä uskotaan vaikuttavan positiivisesti kunnan väestökehitykseen. Kunnan elinvoiman kannalta tärkeät voimalahankkeet ovat edenneet. Aurinkovoimala on edennyt jopa oletettua nopeammin.
Aktiivinen ja yhteistyökykyinen Hattula.	Hattulassa viestitään asioista avoimesti ja ajoissa. Hattulassa keskitytään mahdollisuuksiin ja rakennetaan kunnan positiivista mainetta. Hattulalaiset kylät, yhdistykset ja muut yhteisöt toimivat aktiivisesti kuntalaisten hyvinvoinnin kehittämiseksi.	Hattula Yhdessä- hankkeen tulokset. Kaikki palaute käydään avoimesti läpi.	Johtoryhmä	Kunnan kotisivujen uusiminen ei ole toteutunut suunnitellussa aikataulussa. Kunnan asioista on viestitetty avoimesti mm. voimalahankkeista. ”Taistelu mediassa” on kunnan kohdalla ollut toisinaan raskasta ja osin peittänyt alleen hyvät uutiset. Hattula Yhdessä-hanke on edennyt suunnitellusti ja Suomen ensimmäinen hyvinvointineuvosto aloitti toiminnan Hattulassa. Perinteisen talkoohengen uutta nousua odotellaan.

3.3 Elinvoimatoimiala

Toimielimet: Elinvoimalautakunta, viranomaisjaosto, maankäyttöjaosto

Tilivelvolliset: elinvoimajohtaja, hallintopäällikkö, talous- ja henkilöstöpäällikkö, rakennuttajapäällikkö, palvelupäällikkö, kaavoituspäällikkö, rakennustarkastaja, kulttuuripalvelupäällikkö, liikuntapäällikkö

3.3.1 Olennaiset tapahtumat

3.3.1.1 Elinvoimatoimialan johtaminen

Elinvoimatoimialan koko vuosi sisälsi monia rekrytointiprosesseja, jotka kuitenkin saatiin päätökseen loppuvuoden aikana. Rekrytoinneissa todettiin olevan haasteita ja maankäyttöpäällikön rekrytointiin panostettiin ja käytettiin mm. myös headhunter-palvelujen apua.

Vuoden ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana on edelleen jatkettu toiminnan vakauttamista ja uusien toimivien rakenteiden luomista. Rakenteilla tarkoitetaan organisaatiota, toimintaprosesseja ja digitaalisia työkaluja. Näissä on onnistuttu odotetulla tavalla. Vuoden toisella kolmanneksella työtä on jatkettu onnistuneesti ja organisaation nykytilanne haasteineen ja kehitystarpeineen alkaa avautua kaikessa laajuudessaan. Loppuvuodesta tämä työ jatkui.

It- ja ohjelmistotukeen panostaminen oli keskeinen huomion aihe koko vuoden 2022 ajan. Tätä työtä on tarkoitus jatkaa aktiivisesti myös tulevina vuosina. ICT on erotettu hallintopäällikön alaisuudesta omaksi palvelualueekseen, johon on nimetty oma vastuuhenkilö. Tämä uudistus on nähty onnistuneena.

Elinvoimalautakunta kokoontui aktiivisesti, vuoden ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana kokouksia on ollut kahdeksan kappaletta. Toisella vuosikolmanneksella kokouksia oli neljä kappaletta. Viime vuoden irtisanomistapauksista saatiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätökset 7.9.2022.

Myös loppuvuonna lautakunta kokoontui aktiivisesti ja kaiken kaikkiaan kokouksia oli vuoden 2022 aikana yhdeksäntoista kappaletta. Johtavan rakennustarkastajan ja maankäyttöpäällikön rekrytointien onnistuminen loppuvuoden 2022 aikana olivat vuoden suuria onnistumisia. Muutoinkin rekrytoinnit onnistuttiin saattamaan maaliin ja näin ollen yli kaksi vuotta jatkunut rekrytointien jakso tuli päätökseensä.

Kunnanhallitus päätti 12.12.2022 (§ 386), että työllisyyspalvelut siirretään hyvinvointitoimialalta elinvoimatoimialalle. Työllisyyspalvelut ovat mukana hyvinvointitoimialan vuoden 2022 toimintakertomuksessa.

3.3.1.2 Talous- ja henkilöstöpalvelut

Talous- ja henkilöstöpalveluita työllisti vuonna 2022 hyvinvointialueen valmistelutehtävät. Alustavat tiedot siirtyvästä henkilöstöstä, sopimuksista ja omaisuudesta toimitettiin hyvinvointialueen valmisteluorganisaatiolle ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Tietoja tarkennettiin kesäkuussa ja varsinainen liikkeenluovutus-YT:t käytiin lokakuussa. Uudistuksen myötä noin 170 kunnan työntekijää siirtyi 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelukseen.

Talous- ja henkilöstöpalveluiden henkilöstöresurssi pysyi ennallaan. Poislähteneen talous- ja henkilöstösuunnittelijan tilalle saatiin heti rekrytoitua uusi työntekijä.

Koronatilanteeseen reagoitiin muuttamalla ohjeistuksia tarpeen mukaan. Alkuvuoden vaikean koronatilanteen vuoksi alkuvuonna jatkettiin korotetun hälytysrahan ja vuoronvaihtokorvauksien maksamista. Lisäksi mm. palkallista tilapäistä hoitovapaata pidennettiin väliaikaisesti viiteen päivään.

Vuonna 2021 valmisteltua uutta työkyvyn tukemisen mallia esiteltiin esihenkilöille ja mallin käyttöönottoa jatketaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Lisäksi syksyllä 2021 tehdyn Parempi Työyhteisö -kyselyn (ParTy) tuloksista johdettiin työyksiköissä toimenpiteitä ja tavoitteita vuodelle 2022.

Henkilöstöohjelmaan sisältyviä pikapalkitsemisia jaettiin selvästi edellisvuotta aktiivisemmin. Lisäksi vuoden aikana hyväksyttiin yhteistyöryhmässä muun muassa kunnan päihdeohjelma.

Vuonna 2021 käyttöön otetun Sarastia 365 BI –raportoinnin käyttöä pyrittiin tehostamaan koulutuksella. Lisäksi talouden seurantaa on tehostettu järjestämällä kunnanjohtajan johdolla kuukausittainen raportointitilaisuus palvelualueiden päälliköille. Kunta-alan yleiskorotukset saatiin maksuun sopimuksen mukaisen aikarajan puitteissa elokuussa. Loppuvuonna jakoon tuli lisäksi kunta-alan sopimusratkaisuun liittyvä järjestelyerä.

Talous- ja henkilöstöpalveluiden taloutta rasitti edelleen mm. koronan vuoksi kohonneet työterveyshuollon kustannukset, minkä vuoksi palvelujen ostot ylittivät talousarvion. Toisaalta henkilöstökulut jäivät budjetoitua pienemmiksi.

3.3.1.3 Hallinnon palvelut

Kunnan asianhallintajärjestelmä KuntaToimisto päivitettiin Tweb-järjestelmään. Käyttöönottoon liittyen syksyn aikana järjestettiin 12 työpaja- ja koulutustilaisuutta. Järjestelmä otettiin käyttöön vuodenvaihteessa ja sillä hallitaan kunnan diaaria, pöytäkirjoja, viranhaltijapäätöksiä ja kuulutuksia. Toteutus etenee luottamushenkilöiden portaalin käyttöönotolla keväällä 2023, joka mahdollistaa luottamushenkilöille mm. sähköisen pöytäkirjojen tarkastamisen.

Tiedonhallinnan kehittämiseen ja ICT:n kokonaiskoordinointiin perustettiin tiedonhallinnan palvelualue (Khall 6.6.2023 § 201) ja elinvoimalautakunta määräsi tiedonhallintasuunnittelijan palvelualueen päälliköksi (Elinvltk 28.6.2023 § 121). Kunnan ICT-asiantuntijaa sijaisti määräaikainen IT-tukihenkilö vuoden loppuun saakka vahvistaen IT-lähituen tehtäviä ja hyvinvointialueen aloittamiseen liittyvissä muutoksissa.

Marraskuussa pidettiin Tieran kanssa ohjausryhmän kokous kunnan saamien palvelujen laadusta. Seurantapalaveri järjestettiin maaliskuussa 2023. Lisäksi kunnan ICT-arkkitehtuuriin liittyviä ongelmia ja niihin liittyviä ratkaisuvaihtoehtoja on kartoitettu erityisesti rakennusvalvonnan osalta. Tiedonhallintalain yleiset vaatimukset sekä Valtiovarainministeriön ja Ympäristöministeriön yhdessä käynnistämä rakennetun ympäristön tieto -hanke (RYHTI) ohjaavat osaltansa kehitystä kunnissa.

Hyvinvointialueen aloittaminen työllisti varsinkin loppuvuodesta erilaisilla kartoituksilla ja sopimussiirtojen tekemisellä. Käytännössä häiriöttömän siirtymän takaamiseksi moni asia säilyi ennallaan ja todelliset muutokset tehdään vasta vuoden 2023 aikana.

Sopimushallintaan hankittu Cloudia-ohjelmiston sopimus päivitettiin Hansel-puitesopimukseen (vt. Kj 28.4.2022 2/2022). Mobiililaitehallintaan käytettävää ohjelmistoa kartoitettiin ja testattiin vuoden aikana. Päätös palvelun hankinnasta tehtiin vertailun lopputuloksena (Elinvj 14.12.2022 75/2022) ja ohjelma otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta. Kanta-Hämeen seudullista tietoliikennepalvelujen kilpailutusta valmisteltiin syksyn aikana kartoittamalla nykyiset verkkoratkaisut. Kilpailutuksen toteuttaa Hämeenlinnan kaupunki. Hattula sitoutui yhteishankintaan (Khall 9.1.2023 § 12).

3.3.1.4 Maankäytön palvelut

Kunnan kaavoitusasioita on vienyt eteenpäin määräaikainen maankäyttöasiantuntija. Vireillä olevia kaava-asioita ovat Poransaaren asemakaavan muutos, Vihtolan asemakaava, Lepaan suunnan osayleiskaava, Pukarojärven ranta-asemakaava ja Retulansaaren ranta-asemakaava. Lisäksi neuvotteluja käytiin muutamasta maankäyttö/kaavoitussopimuksesta. Kuhamajan ranta-asemakaava sai lainvoiman kesällä.

Kuntaan perustettiin vuoden ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana uusi maankäyttöpäällikön virka, jolla tavoitellaan aiempaa laajempaa osaamista ja aiempaa kokonaisvaltaisempaa maankäytön kehittämistä. Elinvoimalautakunta päätti huhtikuussa asettaa viran haettavaksi. Apuna rekrytoinnissa päätettiin käyttää headhunter-palveluita.

Maankäyttöpäällikkö aloitti virassaan tammikuun 2023 alussa. Maankäyttöjaoston 20.10.2022 kokous jäi jaoston viimeiseksi kokoukseksi ja yhteensä kokouksia oli vuoden 2022 aikana viisi kappaletta.

Ongelmia kunnan pohjakartan laatuun liittyen ilmeni mm. Poransaaren asemakaavan laadinnan yhteydessä, mikä on viivästyttänyt kaavoituksen laatimista ja siihen liittyvää päätöksentekoa.

3.3.1.5 Tukipalvelut

Alkuvuodesta kylmien ateriapalvelulounaiden toimittaja hakeutui konkurssiin, joten ateriapalvelulounaiden toimittaja vaihtui. Tämä ei merkittävästi vaikuttanut talouteen, mutta toimintaa jouduttiin muuttamaan kahden viikon siirtymän ajaksi. Elintarvikehinnat ovat kohonneet kuluneen vuoden aikana rajusti, mikä tulee vaikuttamaan loppuvuoden talousarvioon. Arvio hintojen nousulle on jopa 8 %. Tämä hintojen nousu vaikuttaa myös loppuvuoden kylmien ateriapalvelulounaiden hintoihin, minkä kustannuksia tulee siirtää palveluiden käyttäjille. Tämä tulee vaikuttamaan kotihoidon budjettiin.

Siivouspalveluiden alkuvuosi sujui hyvin. Sairauslomia on ollut, niistä on pyritty selviämään omin voimin, mutta yksi yrittäjä on tehnyt avointa paikkaa. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin seuranta on ollut oleellista näinä aikoina. Maltillisia ja tarpeenmukaisia hankintoja on tehty. Siivouspalvelujen kesä oli muutosten aikaa. Koulujen rakennemuutokset vaikuttivat myös työntekijöiden työskentelyalueisiin. Hyvinvointialueen asiat ovat myös työllistäneet siivouspalveluita. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin seuranta oli oleellista koko vuoden 2022 ajan. Työvälineitä on uudistettu lisää, jotta työtä voidaan tehdä ergonomisesti hyvällä tavalla ja pinnat puhdistuvat paremmin. Syksyllä työn muutokset käynnistyivät ja työkykyseurantaa ja yhteistyötä työterveyshuollon kanssa jatkettiin. Hyvinvointialueen asiat työllistivät siivouspalveluissa, hyvinvointialueelle siirtyvät henkilöt sekä kohteet valmisteltiin siirtoon loppuvuoden aikana.

Keskeiset tunnusluvut

Mittari	Talousarvion 2022 tavoitetaso	2022 toteuma ja raportointi
Siivottava ala (34000m^2)	34000	34000
Valmistettavat ateriat (lkm)	500 000*	410 000

*korjattu

3.3.1.6 Kunnossapitopalvelut

Huhtikuun alussa infrapalvelupäällikkö ja rakennuttajapäällikkö aloittivat toistaiseksi voimassa olevissa viroissa. Samat henkilöt olivat aiemmin määräaikaisina vastaavissa tehtävissä kunnassa. Elinvoimalautakunta valitsi hei-

dät virkoihinsa helmikuussa. He johtavat yhdessä varikon toimintaa. Lisäksi rekrytoitiin kiinteistöinsinööri vakituiseen toimeen jakamaan rakennuttajapäällikön suurta työmäärää, kiinteistöinsinööri aloitti työssään kesäkuun alussa.

Varikon toimintaa jatkettiin edelleen organisatorisesti kahdella tiimillä, joilla molemmilla on tiimiesimiehensä. Malli on osoittautunut toimivaksi ja edelleen kehityskelpoiseksi.

Varikon tärkeät kalustohankinnat (nelivetoauto, traktori ja suurteholeikkuri) tehtiin vanhan kaluston ikääntyessä ajankohdassa, jossa hankintoja on puoltanut taloudellinen näkökulma, eli vanhan kaluston hyvityshinta ja voimakkaasti nousevat hinnat taloudellisen suhdanteen vaikutuksesta.

Uusi koulukampus otettiin käyttöön syyslukukauden alussa ja hanke on rakentamisen osalta saatu valmiiksi. Yhteiskoulun tilamuutokset ja -järjestelyt vaativat paljon valmisteluja ja ajankäyttöä yhteistyössä hyvinvointitoimialan kanssa. Tilamuutoksista johtuen uusia tiloja etsittiin mm. koulun teknisen työn tiloille. Kunnassa on muitakin tilatarpeita, joihin on etsitty ratkaisuja vuoden 2022 ajan.

Hyvinvointialueuudistus työllisti paljon koko vuoden ajan, mutta etenkin loppuvuonna tietopyyntöineen. Vuokrasopimukset lähetettiin kunnalle allekirjoitettavaksi joulukuun lopussa, mutta allekirjoittaminen siirtyi odottamaan lautakuntakäsittelyä.

Kiinteistöohjelman laatimiseksi on elinvoimatoimialalla määritelty tiekartta: 1. Alustava kuntoarvio, 2. tarveselvitys, 3. päätöksenteko/kiinteistökehityksen visio (mm. palveluverkko 2030), 4. syventävä kuntoarvio, 5. saneerausohjelmasuunnitelma, 6. kiinteistöohjelma, 7. kiinteistöstrategia. Toimenpiteisiin on ryhdytty ensimmäisen vaiheen kuntoarvioiden tilaamisilla (elinvoimajohtajan viranhaltijapäätös 21.11.2022, 6/2022). Ensimmäisiä kohteita olivat Pekolan koulu, Parolan paloasema sekä Koulutie 4:n asuntola. Työ jatkuu vuoden 2023 aikana.

Mm. hulevesijärjestelmää kehitettiin yhteistyössä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n (HS-Vesi) kanssa.

Keskeiset tunnusluvut

Mittari	TA2022 tavoitetaso	2022 toteuma ja raportointi
Hoidettavat kaavatiet (m)	75000	
Hoidettavat kevyen liikenteen väylät (m)	21000	
Leikkipuistot (lkm)	17	13
Hoidettavat urheilukentät (lkm)	10	10
Uimarannat (lkm)	5	5
Venepaikat (lkm)	143	135

Kunnossapidettävät ja hoidettavat kiinteistöt	30000	

3.3.1.7 Rakennusneuvontapalvelut

Paikkatietoasiantuntija aloitti toistaiseksi voimassa olevassa toimessa huhtikuun alussa. Lisäksi projektityöntekijä aloitti 12 kk:n määräaikaisessa työsuhteessa tammikuun alussa. Rakennustarkastajan virassa aloittanut henkilö irtisanoutui koeajalla maaliskuussa. Elinvoimalautakunta päätti huhtikuussa asettaa johtavan rakennustarkastajan viran haettavaksi. Paikkatietoasiantuntijan työsuhteen päättyessä syyskuun loppuun valinta uudesta paikkatietoasiantuntijasta tehtiin nopeasti ja uusi paikkatietoasiantuntija aloitti työt lokakuun 2022 alussa. Elinvoimalautakunta valitsi 27.9.2022 (§ 156) kokouksessaan henkilön johtava rakennustarkastajan virkaan.

Rakennusvalvonnassa on tehty vuoden ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana paljon työtä sähköisten toimintatapojen kehittämiseksi, mitä on tukenut vuoden 2021 syksyllä tullut Trimblen käyttöliittymäpäivitys, jossa Trimble Locus päivittyi selainpohjaiseen Cloudiin. Uusi käyttöliittymä on auttanut paljastamaan merkittäviä puutteita ja virheitä kunnan metatiedoissa, mikä on osaltaan aiheuttanut merkittävästi lisätyötä lupa-asioiden valmistelussa ja hoitamisessa. Myös kunnan osoitetiedoissa on runsaasti virheitä ja lakkautetuilla kiinteistöillä on virheellisesti edelleen rakennuksia, joiden kiinteistöverokohtelu on epäselvä. Haastetta lisää se, että tietojen laadunparantamiseen ei ole ehditty kehittämään systeemistä toimintamallia. Lupapistettä ei otettu käyttöön vuoden 2022 aikana, koska käyttöönottoon liittyi suuria riskejä rajapintojen toimivuuden ja rakennuslupatietojen järjestelmään siirron osalta käyttöönottovaiheessa. ICT-arkkitehtuurin eteen on kuitenkin tehty runsain mitoin selvitystyötä. Kaikkea tätä selvitys- ja kehitystyötä jatkettiin koko vuoden 2022 ajan määrätietoisesti ja tämä työ jatkuu.

Rakennuslupahakemusten käsittely tapahtuu pääsääntöisesti sähköisesti, mutta viranomaiskäyttöliittymän uudistuminen ja sen käyttöönotto ei ole tapahtunut täysimääräisesti, mistä seuraa osittain ylimääräistä työtä, tehottomuutta ja ylimääräistä resursointitarvetta. Merkityksellinen haaste muodostuu myös tietojen kirjaamisesta järjestelmään reaaliajassa, mistä seuraa mm. tilastointiviivettä ja tietojen siirron hitautta Digi- ja väestötietoviraston tietokantaan ja edelleen verottajalle. Syynä tilanteeseen on järjestelmän ohella perinteiset toimintatavat, joita ollaan aktiivisesti muuttamassa uusien rekrytointien yhteydessä. Uusilta aloittaneilta työntekijöiltä edellytetään uusimpien työkalujen käyttöä suunnitellulla tavalla. Tarvittavan osaamisen varmistaminen tapahtuu hankkimalla ulkopuolista koulutusta tarpeen mukaan.

Valtiovarainministeriö myönsi Hattulan Kehitys Oy:lle n. 320 000 euroa lupavalvonnan ja maankäytön digitalisaation kehittämiseen. Hanke on Janakkala-vetoinen ja mukana on myös Forssan kaupunki. Hankerahoitus kattaa 85 prosenttia kuntien yhteisestä kehittämistyöstä, joka alkoi loppukesästä 2022 ja jatkuu syyskuun loppuun 2024. Hankkeessa tullaan digitalisoimaan rakennusvalvonnan ja maankäytön lupa-asiointia sekä kehittämään kuntien tiedonohjaussuunnitelmia ja muita prosesseja. Myöhemmin on mahdollista myös digitalisoida paperiarkistoja, kuten esimerkiksi rakennuslupia.

Lisäksi kiinteistötietojen päivitysprojektia ja sen kilpailutusta valmisteltiin. Projekti oli tarkoitus toteuttaa ostopalveluna, hankintapäätös tehtiin elinvoimalautakunnassa 27.9.2022 (§ 157). Tavoitteena oli aloittaa projekti vielä loppuvuoden 2022 aikana, mutta sopimuksen allekirjoittaminen viivästyi sopimusneuvottelujen venyessä FCG Finnish Consulting Group Oy:n kanssa. Sopimukseen haluttiin kunnan puolelta tehdä joitakin täsmennyksiä sen varmistamiseksi, että projektin lopputulos olisi tavoitellun mukainen. Näin ollen projekti ei päässyt alkamaan vuoden 2022 aikana.

Poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen valmistelussa käytettiin ulkopuolista konsulttia (vt. kunnanjohtajan viranhaltijapäätös, 4.5.2022, 3/2022).

Keskeiset tunnusluvut

Mittari	Talousarvion 2022 tavoite-taso	Toteuma 2022 ja rapor-tointi
Rakennus- ja toimenpidelu-vat (lkm)	180	144*
Katselmukset (lkm)	600	181*

*Järjestelmästä saadut luvut (17.2.2023)

3.3.1.8 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Vuoden 2022 kokonaislainaus oli 114 449 lainaa, joka on 1,82 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2021. Tulos on hyvä kuitenkin siihen nähden, että viime vuonnakin korona vaikutti vielä jonkun verran kirjaston käyttöön. Hattulassa lainaus/asukas oli 12,17 (vuosi 2021 12,42) eli keskimäärin jokainen hattulalainen lainaa n. 12 kirjaa vuodessa. Toki kirjastoamme käyttää myös moni naapurikaupungin/
-kunnan asukas.

Kulttuurin tapahtumissa koronavarovaisuus näkyi myös jonkun verran. Tapahtumia (mm. satutunnit, kirjavinkkaukset, kirjastokäytön ohjaukset, konsertit, lukupiirit, seniorivisat, tapahtumalauantait ym.) järjestettiin kuitenkin todella paljon ja mm. päiväkodit varasivat ryhmilleen satutunteja todella vilkkaasti. Kaiken kaikkiaan tapahtumia järjestettiin vuoden aikana 113 kpl, joka on lähes 50 % enemmän kuin vuonna 2021. Vertailuna ennen korona-aikaa eli 2019 tapahtumia oli 109 kpl, joten lisäystä on tapahtunut myös siihen nähden.

Henkilökunnan sairauspoissaolot alkuvuodesta erityisesti koronasta johtuen ovat rasittaneet taloutta jonkun verran, sekä kesälomien ajan sijaisjärjestelyt olleet työläitä ja hankalia toteuttaa kirjaston aukioloajat säilyttäen. Kesän lainamäärät ovat hyvät, joten kesäajan lyhytkään sulku ei kuitenkaan ole toivottavaa jatkossakaan. Kirjastoautotoiminnassa ei saatu vuonna 2022 päätöstä lähteä yhteisauton hankintaan Janakkalan kanssa. Tähän olisi hyvä saada ratkaisu vuonna 2023, sillä kirjastoautomme on vanha ja sen korjauskulut ovat kasvussa. Koulupysäkkien lainat ovat merkittävät ja erityisesti kyläkoulujen kirjastonkäyttö on turvattava.

Pari hanketta yhteistyössä koulujen kanssa liittyen lukemisen lisäämiseen ja lukutaidon parantamiseen jatkuivat loppuvuoteen ja kirjaston oma, uusi hanke, Lukeva kunta – onnellinen kunta, sai myös rahoituksen ja käynnistettiin loppuvuodesta.

Palaute kuntalaisilta ja kirjaston käyttäjiltä on pääosin positiivista.

3.3.1.9 Liikunta, nuoriso- ja kuntalaisyhteistyö

Liikunta- ja nuorisotyön, sekä kuntalaisyhteistyön keskeiset tavoitteet ovat edenneet suunnitellusti. Avustusten uudelleenorganisointi ja sosiaalisen vahvistamisen mittari (SOVARI) on toteutettu jo toimintakauden keväällä. Järjestöiltä ja toimintaryhmiltä saatu palaute on ollut ainoastaan positiivista. Harrastuksen Suomen malliin on haettu ja saatu tukea myös tulevalle kaudelle. Hanke on onnistunut ja siirtynyt hyvinvointipalvelujen hallinnoimaksi. Osallistuvan budjetoinnin säännöt on luotu ja ehdotukset arvioitu, sekä käynnistetty äänestys, jossa avantouintipaikka Pappilanniemeen valikoitui kohteeksi. Hanke toteutetaan vuoden 2023 aikana. Liikuntaneuvonnan hankkeen valmistelut ovat edenneet prosessien testivaiheeseen onnistuneesti. Prosessimme on saanut myös valtakunnallista kiinnostusta.

Erityisen hyvä palaute niin nuorilta kuin eläkeläisiltä on saatu aivan vuoden lopulla valmistuneen Yhteiskoulun kuntosalin laitteiden tasosta ja salin siisteydestä. Myös toimintavuonna valmistuneet Tenholan linnavuoren

kuntoportaat oli “somehitti”. Ilman laaja-alaista yhteistyötä hanke ei olisi onnistunut. Merkittävin haaste toimintavuonna on ollut nuorisotilan ja moottoripajan toimintatilojen jatkon määrittäminen. Yllättävien käänteiden jälkeen vuoden lopulla löydettiin ajatuksia ja vaihtoehtoja kestäviä ratkaisuja varten.

3.3.2 Valtuustotason sitovat määrärahat

Tilihierarkia	TP2022	TA2022	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi	Muutos ed. vuoteen
Toimintatuotot	2 122 165	1 903 483,00	111,5%	2 157 645	-35 480,15	-1,64%
Myyntituotot	511 909	243 700,00	210,1%	292 012	219 896,98	75,30%
Maksutuotot	244 002	254 000,00	96,1%	276 737	-32 735,82	-11,83%
Tuet ja avustukset	408 537	332 500,00	122,9%	549 710	-141 172,57	-25,68%
Muut toimintatuotot	957 716	1 073 283,00	89,2%	1 039 185	-81 468,74	-7,84%
Toimintakulut	-12 963 116	-12 524 430,20	103,5%	-11 664 566	-1 298 549,49	11,13%
Henkilöstökulut	-4 295 111	-4 155 371,20	103,4%	-4 174 446	-120 664,74	2,89%
Palvelujen ostot	-4 612 303	-4 237 514,00	108,8%	-4 182 148	-430 154,87	10,29%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-2 923 456	-2 898 401,00	100,9%	-2 201 641	-721 815,11	32,79%
Avustukset	-112 978	-135 000,00	83,7%	-89 436	-23 542,57	26,32%
Muut toimintakulut	-1 019 267	-1 098 144,00	92,8%	-1 016 895	-2 372,20	0,23%
Toimintakate	-10 840 951	-10 620 947,20	102,1%	-9 506 921	-1 334 029,64	14,03%

Toimintakate palvelualueittain

KP-taso 3	TP2022	TA2022	Poikkeama TA2022	Tot. % TA2022	TP_ed vuosi
130200 Elinvoimatoimialan johtaminen	-1 588 882	-1 561 840,66	-27 041,15	101,7%	-1 653 073
130201 Hallintopalvelut	-718 264	-760 155,35	41 891,74	94,5%	-698 189
130202 Talous- ja henkilöstöpalvelut	-899 928	-817 953,93	-81 973,85	110,0%	-890 216
130203 Kunnossapitopalvelut	-4 232 790	-3 898 589,95	-334 200,54	108,6%	-2 924 743
130204 Tukipalvelut	-2 222 847	-2 264 782,99	41 935,96	98,1%	-2 266 532
130205 Maankäytön palvelut	173 368	24 788,14	148 579,94	699,4%	113 970
130206 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-416 021	-377 857,21	-38 163,38	110,1%	-411 427
130207 Liikunta, nuoriso ja kuntalaisyhteistyö	-519 635	-497 082,11	-22 552,67	104,5%	-470 742
130208 Rakennusneuvontapalvelut	-415 953	-467 473,14	51 520,37	89,0%	-305 969

Toimialan talouden toteuma

Elinvoimalautakunnan talousarvio toteutui lopulta hieman muutettua talousarviota heikommin. Koko vuoden toimintakate oli -10,84 milj. euroa, kun talousarviossa oli varauduttu määrärahamuutosten jälkeen -10,62 milj. euroon.

Toimintatuotot toteutuivat lopulta lähes saman suuruisina kuin vuonna 2021 ja ylittivät talousarvion noin 250 000 eurolla. Erityisesti metsän myyntitulot toteutuivat selvästi budjetoitua suurempina, sillä metsää myytiin n. 179 000 euron edestä, kun talousarviossa oli metsänmyyntituotoiksi arvioitu 50 000 euroa. Toimintatuottoihin laskettavat tuet ja avustukset jäivät edellisvuotta pienemmiksi hankeavustusten osalta, mutta ylittivät kuitenkin talousarvion. Vuokratuotot jäivät hieman budjetoitua pienemmiksi.

Toimintakulut kasvoivat runsaasti, n. 8,8 %. Tämä selittyy erityisesti hintojen nousulla, sillä etenkin lämmityskustannukset nousivat voimakkaasti. *Aineet, tarvikkeet ja tavarat* –tiliryhmän kustannukset kasvoivatkin peräti 619 000 (28 %). Myös palvelujen ostoissa kasvu oli suhteellisen voimakasta, mutta toisaalta esimerkiksi henkilöstökulujen kasvu jäi suhteellisen maltilliseksi (2,7 %), vaikka myös henkilöstökulut ylittivät talousarvion. Pääasiassa vuokrakustannuksista koostuvat *muut toimintakulut* toteutuivat talousarviota pienempinä.

Palvelualueista merkittävin talousarvioylitys kohdistui kunnossapitopalveluihin, mikä selittyy erityisesti hintojen nousulla palvelujen ostoissa sekä energiassa. Talousarviota paremmin talous toteutui mm. elinvoimatoimialan johtamisessa sekä maankäytön palveluissa.

Syksyllä valtuustolle valmisteltiin yhteensä 830 000 euron lisämäärärahaesitys koskien energiakustannuksia ja henkilöstökuluja, minkä valtuusto hyväksyi 16.11.2022 (§ 101). Lisäksi investointiosan osalta valtuusto hyväksyi (§ 102) päällystystöiden siirtämisen eteenpäin, kiertoliittymäasian ratkaisemisen siirtämisen talousarvion 2023 käsittelyn yhteyteen sekä kampushankkeen määrärahojen täsmentämisen.

Henkilöstömäärä

	Henkilöstön määrä		
Palvelussuhdetyyppi	Lkm_toteuma	Lkm_edellinen vuosi	Lkm_tot_vs_ed vuosi (%)
Vakituiset	82	83	-1,20%
Työllistetyt	2	2	0,00%
Sijaiset	6	5	20,00%
Muut määräaikaiset	20	6	233,33%
Yhteensä	**110**	**96**	**14,58%**

3.3.3 Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Talousarviovuoden 2022 tavoite	Arviointikriteerit/mittarit	Vastuuhenkilö	Raportointi
Kunnan työkykyjohtamista tehostetaan ja työhyvinvoinnin edistäminen	Varhaisen tuen malli uudistetaan vuoden 2022 aikana.	Talous- ja henkilöstöpäällikkö	Malli esitelty esimiehille ja mallin käyttöönottoa jatketaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.
Kokonaisvaltainen ICT-kehitys	Otetaan onnistuneesti käyttöön uusi asianhallintajärjestelmä ja kehitetty kunnan ICT-kokonaisuutta.	Elinvoimajohtaja	Päätös uudesta asianhallintajärjestelmästä tehty, valmisteltu vuodenvaihteessa 2022-2023 tapahtuvaa käyttöönottoa ja pidetty työpajoja sekä koulutuksia, ICT-kehitykseen liittyviä esityksiä ja päätöksiä valmisteltu.
Uuden organisaation toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen auditointia hyödyntäen.	Uusi elinvoimaorganisaatio otettu käyttöön.	Elinvoimajohtaja	Otettu käyttöön ja toimintaa vakautettu, keskeisiä elementtejä rekrytoinnit, toimintatavat, järjestelmätuki ja kehitysyhtiön toiminta.
Talousraportoinnin tehostaminen	Otetaan käyttöön säännölliset ja yhdenmukaiset raportointikäytännöt kunnassa hyödyntäen uutta S365 BI –raportointiohjelmistoa.	Talous- ja henkilöstöpäällikkö	Otettu käyttöön säännölliset talouskatsaukset, talouden seurantaa lisätty järjestelmän tuella, lautakunnalle raportoitu säännöllisesti talouden toteuma.
Vetovoimaiset liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut	1. Järjestöjen tukimuodot uudistettu. 2. Hanketyön tulot minimissään budjetin mukaiset ja keskeiset kehitystavoitteet toteutettu. 3. Kylien kumppanuuspöytiä käynnistetty 4. Liikuntaneuvonnan prosessi kuvattu 5. Lasten ja nuorten harrastuneisuutta kehitetty 6. Golflajien kehittämishankeen 2. vaihe toteutunut. 7. Hyvinvointisuunnittelun ja hyvinvointikertomuksen (seurannan) vuosikello toteutettuhallinnonaloille	Liikuntapäällikkö	1. Toteutettu. 2. Keskeiset tavoitteet toteutettu. 3. Käynnistetty kuusi kumppanuuspöytä. 4. Toteutettu. 5. Kehitetty, hyvinvointipalvelut toteuttaneet. 6. Toteutettu. 7. Toteutettu.

3.4 Hyvinvointitoimiala

Toimielimet: Hyvinvointilautakunta, varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto, perusturvajaosto
Palvelualueet: Sosiaalipalvelut, perusopetus ja varhaiskasvatus, terveyspalvelut
Tilivelvolliset: Hyvinvointijohtaja, sosiaalipalvelupäällikkö, johtava rehtori, hallintolääkäri

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	4 880 121	4 227 500,00	4 227 500	652 620,96	115,4%	5 297 568	-7,88%
Myyntituotot	1 370 223	1 003 500,00	1 003 500	366 723,48	136,5%	1 218 753	12,43%
Maksutuotot	2 444 681	2 837 000,00	2 837 000	-392 318,83	86,2%	2 678 353	-8,72%
Tuet ja avustukset	1 051 295	350 000,00	350 000	701 294,81	300,4%	1 384 351	-24,06%
Muut toimintatuotot	13 922	37 000,00	37 000	-23 078,50	37,6%	16 112	-13,59%
Toimintakulut	-47 895 740	-46 247 192,49	-46 947 192	-948 547,78	102,0%	-46 206 006	3,66%
Henkilöstökulut	-19 939 152	-18 928 392,49	-19 328 392	-610 759,37	103,2%	-19 249 908	3,58%
Palvelujen ostot	-25 247 292	-24 233 300,00	-24 533 300	-713 991,76	102,9%	-23 992 096	5,23%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-705 085	-692 000,00	-692 000	-13 085,14	101,9%	-689 651	2,24%
Avustukset	-1 741 425	-2 035 000,00	-2 035 000	293 574,68	85,6%	-1 887 009	-7,72%
Muut toimintakulut	-262 786	-358 500,00	-358 500	95 713,81	73,3%	-387 342	-32,16%
Toimintakate	-43 015 619	-42 019 692,49	-42 719 692	-295 926,82	100,7%	-40 908 438	5,15%
Poistot ja arvonalentumiset	-133 160	-315 500,00	-315 500	182 339,86	42,2%	-330 232	-59,68%

Toimintakate palvelualueittain

Toimintakate (ulk.) palvelualueittain	TP2022	Alkup. KS koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA2022	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
130401 Perusopetus ja varhaiskasvatus	-12 497 706	-12 272 857,32	-12 672 857	175 151,06	98,6%	-12 090 092	3,37%
130302 Terveyspalvelut	-16 871 791	-16 575 953,27	-16 875 953	4 162,34	100,0%	-15 904 750	6,08%
130301 Sosiaalipalvelut	-13 384 507	-12 940 306,50	-12 940 307	-444 200,92	103,4%	-12 628 357	5,99%
130300 Hyvinvointitoimialan hallinto	-261 615	-230 575,40	-230 575	-31 039,30	113,5%	-285 239	-8,28%

Henkilöstömäärä

Palvelussuhdetyyppi	Lkm_toteuma	Lkm_edellinen vuosi	Lkm_tot_vs_ed vuosi (henk.)
Työllistetyt	**9**	**7**	**2**
Miehet	2	4	-2
Naiset	7	3	4
Oppisopimussuhteiset	**5**	**2**	**3**
Miehet	1	1	0
Naiset	4	1	3
Muut määräaikaiset	**16**	**17**	**-1**
Miehet	3	3	0
Naiset	13	14	-1
Sijaiset	**58**	**63**	**-5**
Miehet	5	5	0
Naiset	53	58	-5
Vakituiset	**329**	**336**	**-7**
Miehet	33	32	1
Naiset	296	304	-8

3.4.1 Hyvinvointitoimialan johtaminen

Valtuuston 16.9.2021 tekemän päätöksen perusteella johtava rehtori toimi vt. hyvinvointijohtajana 1.10.2021-31.12.2022 välisen ajan.

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	52 005			52 005,38		34 003	52,94%
Tuet ja avustukset	52 005			52 005,38		34 003	52,94%
Toimintakulut	-313 620	-230 575,40	-230 575	-83 044,68	136,0%	-319 242	-1,76%
Henkilöstökulut	-257 396	-174 575,40	-174 575	-82 820,35	147,4%	-286 359	-10,11%
Palvelujen ostot	-47 561	-56 000,00	-56 000	8 438,72	84,9%	-23 846	99,45%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-9 515			-9 515,31		-3 802	150,27%
Muut toimintakulut	852			852,26		-5 235	-116,28%
Toimintakate	-261 615	-230 575,40	-230 575	-31 039,30	113,5%	-285 239	-8,28%

3.4.2 Sosiaalipalvelut

3.4.2.1 Olennaiset tapahtumat

Koko sosiaalipalveluiden tulosaluetta leimasi vuonna 2022 monet erilaiset tapahtumat. Ukrainan sodan vuoksi varautuminen maahanmuuttoon, hoitohenkilökunnan palkkariidat ja työtaistelutoimenpiteet, henkilökunnan saatavuusongelmat, korona, sähkökatkoihin varautuminen ja koko vuoden rinnalla kulkenut hyvinvointialueelle siirtymisen valmistelu, joka on vaatinut paljon resurssia. Kaikesta huolimatta lakisääteiset peruspalvelut pystyttiin järjestämään.

Vuoden aikana toteutettiin useampaan kehityshanketta:

- Tulevaisuuden sote-keskus -hanke
- Monni-hanke
- Työllisyyden kuntakokeiluhanke

Sosiaalityö

Koronapandemian vaikutukset leimasivat edelleen alkuvuoden 2022 työskentelyä sosiaalityön palveluissa monitahoisesti. Koronan myötä asiakkaiden haasteet ovat jonkin verran lisääntyneet ja muuttaneet myös muotoaan. Sosiaalityön henkilökunta työskenteli mahdollisuuksien mukaan etänä ja toimistolla työskentelyä porrastettiin, jotta vältettäisiin henkilökunnan laaja altistuminen koronalle. Palveluiden saatavuus ei kuitenkaan koronan vuoksi merkittävästi heikentynyt, vaan asiakkaita tavattiin koronasuositukset huomioiden. Loppuvuodesta koronatilanne helpottui jokin verran.

Koko sosiaalityön yksikön tavoitteena on kehittää toiminnallisia ryhmiä erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin. Olohuone-ryhmä on sosiaalista kuntoutusta ja ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä ja ryhmä on vakiinnuttanut paikkansa kunnan palvelutarjonnassa. Ryhmä ei ole avoin, vaan asiakkaat ohjautuvat ryhmään sosiaalityön arvion mukaan ja tapaamiset toteutetaan kerran viikossa neljä tuntia kerrallaan. Uutta ryhmätoimintaa on toteutettu perhetyön, nuorisotyön, etsivän nuorisotyön ja työllisyyspalveluiden yhteistyönä. Ryhmätoimintaa ei ole voitu alkuvuoden aikana toteuttaa, mutta asiakkaille on tarjottu yksilöllistä tukea ja kuntoutusta. Lähiötupa avattiin uudelleen toimintaan huhtikuun alusta.

Lasten ja perheiden palvelut

Perheneuvolan tavoite suunnata työskentelyä enemmän hoidolliseen suuntaan, on käyntimäärien valossa toteutunut. Perheasioiden sovitteluun liittyviä tapaamisia on ollut vuoden 2022 aikana 20.

Perheneuvolakäynnit ovat olleet vuoden 2022 aikana suurimmaksi osaksi ohjaus- ja neuvontakäyntejä sekä hoidollisia käyntejä. Yleisimpinä tulosyinä perheneuvolaan olivat lapsen tunne-elämän tai käyttäytymisen

haasteet, vanhemmuuden tuen tarve ja perhetilanteisiin liittyvät haasteet. Lastenpsykiatrin konsultaatiot ovat jatkuneet ostopalveluna yhtenä päivänä kuukaudessa. Perheneuvolan työskentelytavoissa on huomioitu vallitseva koronatilanne ja perheiden toiveet, jonka myötä muun muassa puhelinkontakteja asiakkaisiin on lisätty. Perheneuvolassa aikuisten käynnit on toteutettu pääosin etäyhteyksin. Lasten tapaamiset ja perhekäynnit on järjestetty toimistolla turvavälit mahdollisimman hyvin huomioiden.

Pari- ja perheterapeutti työskentelee ostopalveluna korvaten Hämeenlinnassa palvelua tuottaneen seurakunnan perheasiain neuvottelukeskuksen päätettyä palvelua. Perheterapeutin käynneistä suurin osa on pariskuntien asiakaskäyntejä. Koronatilanteen vuoksi systeemiset tiimit eivät ole kokoontuneet säännöllisesti, mutta psykoterapeutin osaamista on muutoin hyödynnetty koko sosiaalityön yksikössä.
Lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaina tammi-joulukuussa oli 15 perhettä, jotka kaikki saivat palvelua sosiaalihuoltolain perusteella. Korona on vaikuttanut kotipalvelun työtilanteeseen siten, että osa perheistä on laittanut käynnit tauolle ja käyntejä perutaan myös usein. Ajalla 1-12/2022 lapsiperheiden kotipalvelussa oli paljon peruuntuneita käyntejä. Perheille joissa on voitu käydä, on tarjottu tiiviimpiä käyntejä. Alkuvuoden aikana uusien asiakkaiden palvelu on jouduttu järjestämään pääasiassa ostopalveluna lapsiperheiden kotipalvelun henkilöstössä tapahtuneiden vaihdosten ja poissaolojen takia. Vuoden 2022 aikana lapsiperheiden kotipalvelussa on ollut suurimman osan aikaa ainoastaan yksi työntekijä. Toinen vakituinen työntekijä aloitti marraskuussa.

Perhetyötä leimasi vuonna 2022 työntekijöiden vaihtuvuus. Asiakasperheiden haasteet painottuivat vanhemmuudessa jaksamiseen, elämänhallintaan sekä talouteen. Lisäksi ero- ja uusperheiden monet kuviot ja keskinäiset riidat toivat perhetyölle omat haasteensa. Lasten ja nuorten koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet ovat edelleen korostuneet perhetyössä, esimerkkinä lisääntynyt lapsen ja nuoren vaikeus lähteä kouluun aamulla. Myös se, että oppilas lähtee koulusta kesken päivän, on lisääntynyt. Huolta aiheuttivat nuorten (etenkin 11-14-vuotiaiden poikien) vapaa-ajan viettotavat ja päihteiden käyttö. Perhetyö painottui perheiden yhteisten sääntöjen luomiseen, vanhemmuuden tukemiseen ja vahvistamiseen sekä lasten ja nuorten koulunkäynnin tukemiseen ja vapaa-ajan toiminnan ohjaamiseen. Jälkihuollossa toiminta oli arjen hallintaan sekä mahdollisen työ- tai opiskelupaikan löytämiseen tukemista. Perhetyön yhteistyötahoja ovat muun muassa varhaiskasvatus, opettajat, koulukuraattorit, lasten ja nuorten psykiatrian ja neurologian poliklinikat (ja tarvittaessa osastot), A-klinikka, Kela, perheneuvolan sosiaalityöntekijä, psykologi ja perheterapeutti sekä nuorisotyö. Jälkihuollossa yhteistyötahona on myös työllisyyspalvelut. Perhetyössä on käyttösuunnitelman mukaan tehty alkuvuoden aikana prosessikuvauksia ja palvelumuotoilua, tarkoituksena resurssien entistä tarkoituksenmukaisempi käyttö.

Perhetyön asiakasmäärät ovat kasvaneet viime vuosina. Perhetyön työskentelyssä on ollut mukana vuonna 2022 yksi jälkihuoltonuori. Perheohjaajat ovat osallistuneet myös palvelutarpeen arviointityöhön sosiaalityöntekijän työparina. Koronauhkan vuoksi useita perhetyön tapaamisia edelleen peruuntui, koska niitä ei voitu järjestää, jos joku oli vähänkään sairaana. Osa asiakkaista ilmoitti, etteivät edes sovi uusia aikoja ennen kuin tartunnan vaara on ohi. Käyntien sijasta asiakkaisiin voitiin olla yhteydessä puhelimitse. Joidenkin asiakkaiden tapaamisia jatkettiin lähes normaalisti, mikäli sekä asiakasperhe että työntekijä olivat terveitä. Tapaamisilla esimerkiksi retkeiltiin luonnossa tai käytiin kävelylenkeillä tai pienempien lasten kanssa pihoilla ja puistoissa.

Lapsiperheiden sosiaalityössä vaihtui sosiaalityöntekijä kesäkuussa. Lapsiperheiden sosiaalityössä keskitytään laatimaan palvelutarpeen arviointeja sekä järjestämään sosiaalihuoltolain mukaisia tukitoimia asiakkaille. Lapsiperheiden sosiaalityön sosiaalityöntekijä tekee tiivistä yhteistyötä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kanssa ja koordinoi sosiaalihuoltolain mukaisia perheiden palveluita. Sosiaalityöntekijällä on ollut vuoden 2022 aikana keskimäärin 49 sosiaalihuoltolain mukaista asiakasta.

Lastensuojelun asiakasmäärä pysyi melko samana edelliseen vuoteen verrattuna samoin kuin sosiaalihuoltolain mukaisten asiakkaiden määrä. Lasten ja perheiden tilanteet ovat sen sijaan olleet

haastavampia ja lapsia ja nuoria tulee asiakkaiksi ja palveluiden piiriin myöhäisemmässä vaiheessa, jolloin ongelmat ovat jo suurempia.

Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi edelleen vuoden 2022 aikana. Lastensuojeluilmoituksia ja yhteydenottoja tuli vuoden 2022 aikana 290 kappaletta. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli yhteensä 16 lasta, joista huostassa olevia 10 lasta. Lastensuojelun jälkihuollossa oli 8 lasta tai nuorta. Joulukuussa 2022 laitossijoituksessa on kymmenen lasta/nuorta ja perheissä kuusi.

Vuoden 2022 alussa tuli voimaan laki lastensuojelun asiakasmäärästä, jonka mukaan sosiaalityöntekijällä saa olla 0-17-vuotiaita asiakkaita kerrallaan enintään 35. Tämä on toteutunut Hattulassa toistaiseksi.

Aikuisten palvelut

Aikuissosiaalityössä on edelleen, vaikka perustoimeentulotuen siirto kunnilta Kelalle tapahtui jo vuoden 2017 alussa, näkynyt Kelan toimimattomuus ja myös enenevästi nuukuus perustoimeentulotuen hoitamisessa. Kelan pitkät toimeentulotuen käsittelyajat ja joustamattomuus lisäävät myös painetta kuntaan päin. Kela ei aina hyväksy asiakkaan menoja, jotka kunnassa ovat olleet perustoimeentulotuessa hyväksyttäviä menoja, ja siten Kela siirtää kustannuksia kuntien hoidettavaksi. Myös Kelan kanssa tapahtuvassa yhteistyössä on ollut välillä haasteita ja kunnassa joudutaan paikkaamaan Kelan toimintaa, jotta asiakas ei ole joutunut kohtuuttomaan tilanteeseen. Aikuissosiaalityössä on kehitetty malli aktivoivaan välitystiliin, mikä tarkoittaa taloudellista ja ohjauksellista tukitointa asiakkaille, joilla on haasteita taloudenpidossa. Aktivoivaan välitystiliin on otettu uusia asiakkaita ja työskentely on tavoitteellista ja moniammatillista.

Aikuissosiaalityössä on ollut ASTA-hanke, jonka tavoitteena oli vähentää vuokra-asukkaiden vuokrarästien määrää ja sitä kautta vaikuttaa häätöjen määrään. Hanke päättyi v.2021 lopussa. ASTA-hankeen toimenpiteinä on tiivistetty yhteistyötä Hattula-Kiinteistöjen kanssa. Myös työvälineitä on kehitelty toimivammiksi asumisneuvojan jäätyä pois kokonaan kunnan palveluvalikosta. Huoli-ilmoitusten määrä on tästä syystä kasvanut, kun Hattula-Kiinteistöillä tartutaan vuokrarästien kertymiseen aikaisemmin. ASTA-hanke on ollut tuloksellinen ja vuokra-asujia on saatu tuettua aikaisemmassa vaiheessa. Hattula-kiinteistöille on palkattu oma asumisneuvoja maaliskuusta 2022 alkaen. Asumisneuvonta jatkuu kunnan toimintana vuoden 2023 alusta.

Aikuissosiaalityössä työllisyyden kuntakokeilun jatkuminen on muuttanut työntekijöiden työnkuvia, lisännyt päätöksentekoa ja asiakkaita sekä tuonut uusia ohjelmistoja opeteltavaksi. Työ- ja toimintakyvyn arviointeja on tehty edelleen moniammatillisessa yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, jotta sellaisia henkilöitä, joiden oikea ensisijainen etuus olisi eläke työttömyysturvan tai tulottomuuden sijaan, saataisiin eläkkeelle. Tämäkin moniammatillinen työskentely on tuottanut onnistumisia ja ihmiset ovat saaneet eläkepäätöksiä. Toimintaterapeutilla on aktiivinen rooli toimintakyvyn arvioinneissa.

Mielenterveys- ja päihdetyön asiakasmäärissä on ollut pientä kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Työskentely on osittain korjaavaa ja asiakasta kannattelevaa työtä. Asiakkaita on tavattu pääasiassa kasvotusten, vain pieni osa asiakkaista on korona-aikana halunnut puhelinkontaktin tapaamisten sijaan. Työskentelyn pääpaino on ollut mielenterveyden haasteissa.

A-klinikalla Hämeenlinnassa on käynyt kesimäärin 9 asiakasta/kk. Korvaushoidossa on ollut kaksi asiakasta vuoden 2022 aikana. Nuorten palveluita on käyttänyt yksi asiakas/kk.

Aikuissosiaalityön sosiaalisen kuntoutuksen Olohuone-ryhmän toiminta on ollut keskeytyksissä koko alkuvuoden. Matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen kohtaamispaikka Lähiötuvan toiminta alkoi uudelleen 1.4.2022 ja siellä on ollut keskimäärin 8-10 käyntikertaa/ toimintapäivä. Lähiötuvalle on perustettu omat Facebook-sivut, joiden kautta pyritään markkinoimaan toimintaa ja ilmoittamaan tapahtumista. Hattulan seurakunta

on järjestänyt Lähiötuvalla ruokajakelua. Lähiötuvalla on ollut monenlaisia tapahtumia esim. viikoittainen ohjattu askartelutuokio, asumisneuvojan päivystys, mahdollisuus tavata sosiaaliohjaajaa ja retkitoimintaa. Avopalveluohjauksessa asiakasmäärät on pysyneet melko ennallaan. Edelleen fyysiset tapaamiskontaktit ja ryhmätoiminnat ovat palanneet vähitellen taas pääasialliseksi toimintamalliksi. Ryhmätoimintoja on jatkettu ja uutta toimintaakin on kehitetty. Kukkarot kuosiin ryhmä on toteutunut kaksi kertaa vuoden 2022 aikana. Avotyöntekijöitä ajanjaksolla on ollut noin 17-20 kappaletta.

Mittari (kpl)	2022	2021
Perheneuvolan käynnit	431	
Lapsiperheiden kotipalvelut -perheitä	12	23
Pari- ja perheterapeutin asiakasmäärä	73	71
Pari- ja perheterapeutin käynnit	170	167
Lastensuojelun perhetyön perheet	27	26
Sosiaalihuoltolain perhetyön perheet	15	31
Lastensuojelun asiakasmäärä	105	94
Sosiaalihuoltolain mukainen asiakasmäärä perhepalveluissa	56	78
Lastensuojeluilmoitukset ja yhteydenotot	290	245
Palvelutarpeen arviointeja		140
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä	16	22
Lastensuojelun jälkihuollon asiakasmäärä	8	11

Vammais- ja kehitysvammapalvelut

Päättynyt vuosi oli hyvin haastava sekä avoimien toimien että äkillisiin poissaoloihin tarvittavien sijaisten rekrytoinnin osalta. Juteinikodin ja Toimintakeskus Säpinän henkilökunnan joustava toiminta mm. runsas ylitöiden tekeminen ja jatkuva töiden uudelleenorganisointi mahdollistivat turvallisen palvelutoiminnan toteuttamisen hyvin haastavassakin henkilöstötilanteessa. Käytössä olevat hälytysraha ja vuoronvaihtokorvaus toimivat kannustimina jatkuvassa joustamisessa mutta pitkäkestoinen omasta vapaa-ajasta joustaminen heikentää merkittävästi työstä palautumista, minkä johdosta ilmeni mm. väsymys- ja uupumusoireita. Syksyllä aloitetulla työnohjauksella ja erilaisin yksilöllisin työaikajoustoin mm. osa-aikatyön avulla on pyritty tukemaan henkilökunnan työkykyä.

Henkilökunta osallistui lakisääteisiin lääke- ja sammutuskoulutukseen, valmisteilla olevaan vammaispalvelulakiin liittyvään koulutukseen sekä erilaisiin web-koulutuksiin, joiden järjestämiseen on yhä enemmän korona-aikana siirrytty.

Vuoden aikana kiinnitettiin erityistä huomiota henkilökunnan tiedottamiseen hyvinvointialueelle siirtymiseen liittyvistä asioista ja pyritty varmistamaan, että arjen osalta siirtyminen on sujuva.

Toukokuussa asukkaat saivat neljännen koronarokotteen, mutta lopulta alkusyksystä koronaan sairastui sekä asukkaita että henkilökuntaa, mikä vaikutti paljon arjen toimintaan mm. Säpinän päivätoiminta jouduttiin hetkeksi sulkemaan henkilökunnan riittävyyden varmistamiseksi ja kaikki yhteinen vapaa-ajantoiminta jäi tauolle taudin leviämisen estämiseksi. Vuoden loppua kohden yleisten rajoitteiden väljennettyä arki alkoi palautua ennalleen ja korona-aikana voimaan tulleista terveysturvallisuusohjeista on tullut arkipäivää ja yhteisiä vapaa-ajan toimintoja ja mm. kaupunki- ja teatterimatkoja toteutetaan kuten ennen koronaakin.
Toimintakeskus Säpinän toiminnan teemana oli vuonna 2022 osallisuus ja virikkeellinen arki. Perinteiset kevät- ja joulumyyjäiset, joihin asiakkaat pitkin vuotta valmistavat erilaisia tuotteita ja leivonnaisia, olivat menestyksekkäät ja saaduilla varoilla järjestettiin yhteisiä tutustumis- ja vierailuretkiä erilaisiin asiakkaiden toivomiin kohteisiin.

Vammaispalveluiden sosiaalityössä koronarajoitusten väljennettyä harrastus- ja vapaa-ajan toiminnat ovat jatkuneet ja tämän myötä henkilökohtaisen avun ja kuljetuspalveluiden tarpeet ovat lisääntyneet. Henkilökohtaisten avustajien saatavuudessa on ollut jo pidempään suuria valtakunnallisia haasteita, mikä näkyy myös Hattulassa. Henkilökohtaista apua jouduttiin enenevässä määrin ostamaan yksityisiltä palveluntuottajilta, mikä näkyi kustannusten kasvuna.

Maakunnalliset kuljetuspalvelut siirtyivät 1.7.2022 Taksi Helsingin toteuttamaksi. Muutos ei tapahtunut täysin kitkattomasti ja erilaiset kuljetuspalveluihin liittyvät haasteet ovat lisääntyneet ja osaltaan vaikuttaneet asiakkaiden arjen sujuvuuteen. Kuljetuspalveluihin liittyvien palautteiden määrä vähentyi loppuvuotta kohden, mikä voi toisaalta johtua myös siitä, että palvelua käytetään entistä vähemmän sen käytössä ilmenneiden haasteiden myötä. Tilanne oli asiakkaiden kannalta erittäin valitettava, sillä heille päätöksillä myönnetyt palvelut pitäisi saada myös käytännössä toteutumaan.

Vammaispalveluiden palveluesimies, sosiaalityöntekijä ja sosiaalipalveluohjaaja olivat mukana useissa maakunnallisissa hyvinvointialueelle siirtymistä valmistelevissa valmistelutyöryhmissä. Osallistuminen tähän työskentelyyn on ollut välttämätöntä, mutta vienyt runsaasti aikaa, mikä on poissa mm. sosiaalityön välittömästä asiakastyöstä.

Kotihoito- ja asumispalvelut
Edelleen korona ja sen mukanaan tuomat rajoitukset olivat läsnä kotihoito- ja asumispalveluissa. Koronatartuntoja oli sekä asiakkaissa että henkilökunnassa, minkä vuoksi Kuntotuuliassa ja Willa Katainalassa jouduttiin sulkemaan yksiköitä lyhyiksi ajoiksi. Myös vierailurajoituksia jouduttiin vuoden mittaan toteuttamaan. Koronarokotukset toteutettiin THL:n rokotusohjelman mukaisesti. Viimeisimmät koronatehosterokotukset annettiin marraskuussa yhdessä kausi-influenssarokotusten kanssa.

Sijaisten saatavuus on ollut heikkoa, joten vakituiset työntekijät paikkasivat poissaoloja tehden ylimääräisiä vuoroja ja tuplavuoroja. Hakijoita vakituisiin toimiinkin on ollut hyvin niukasti ja osaan paikoista ei lainkaan. Seuturekryn palvelut ovat käytössä, mikä on helpottanut tilannetta hiukan.

Kevään ja alkusyksyn aikana Tehyn ja Superin työsopimusneuvottelut vuoronvaihtokieltoineen hankaloittivat entisestään henkilöstön riittävyyttä eri palveluissa. Willa Katinalaan palkattiin kaksi hoitajaa ja kaksi hoiva-avustajaa lisää vanhuspalvelulain mukaisesti 1.1.2022 alkaen. Hoiva-avustajat työskentelevät viikonloppuisin myös Kuntotuuliassa.

Varahenkilöstön kymmenestä lähihoitajasta irtisanoutui neljä hoitajaa huhti-elokuun aikana. Uusien työntekijöiden rekrytoinneissa oli huomattavia haasteita. Kesäkuukaudet varahenkilöt olivat kotihoidossa, Willa Katinalassa ja Kuntotuuliassa paikkaamassa vuosilomista johtuvaa henkilöstötarvetta.

Ikäihmisten päivätoiminta oli suljettuna koronarajoitusten vuoksi 28.3.2022 saakka. Lisäksi päivätoiminta oli suljettuna kesä-heinäkuun, jolloin päivätoiminnan ohjaajat paikkasivat Kuntotuulian poissaoloja ja kesän vuosiloman sijaisuuksia. Päivätoiminnan asiakkaisiin oltiin sulun aikana viikoittain puhelimitse yhteydessä ja muutama asiakas kävi suihkussa päivätoiminnan tiloissa avustettuna. Kesän sulun jälkeen päivätoiminta on toiminut neljänä päivänä viikossa.

Tehostetun asumispalvelun kilpailutus saatiin päätökseen ja sopimukset allekirjoitettua maaliskuussa. Ympärivuorokautiseen asumispalveluun sijoitettiin vuoden aikana yhteensä 35 henkilöä. Yhteistyö terveyspalvelujen kanssa ei ole sujunut toivotulla tavalla. Esimerkiksi jo varhaisessa hoidon vaiheessa vuodeosastolla tehdään esityksiä tehostetun asumispalvelun tarpeesta. Kuntoutuksen puute johtaa usein raskaampaan hoitoon nopeammin ja tämä johtaa menojen kasvuun.

Ostopalveluna sijoitettuja asiakkaita on ollut sijoitettuna Ilonpisaraan, Esperin Lintumäkeen, Attendon Parolanpuistoon ja Ilveskotiin. Syksyn aikana yksityiset ostopalvelutuottajat irtisanoivat sopimuksensa hintojen korotuspaineen vuoksi ja neuvotteluja heidän kanssaan on käyty koko HVA:n alueella loppuvuodesta. Toukokuussa Helmi-kodin lakkauttamisen myötä saatiin Kuntotuulian yksikköön tarvittavat lisäpaikat, joten entiset lisäpaikat talon vanhemmasta osasta voitiin jättää pois käytöstä. Tämä on helpottanut yksikön toimintaa, valvontaa ja turvallisuutta. Ongelmaksi on kuitenkin noussut se, ettei hoitajia ole saatu rekrytoitua lisää, joten asiakkaita ei ole pystytty ottamaan hoitoon. Joulukuussa valtuusto perusti neljä hoitajan vakanssia, mutta vakanssien täyttölupaa ei saatu tälle vuodelle, joten päätös siirtyi HVA:n tehtäväksi.

Palveluohjauksessa arviointikäyntejä tehtiin vuoden aikana 82 kpl ja hoivatakuun arviointikäyntejä 141 kpl. Huoli-ilmoituksen perusteella palvelutarpeenarviointikäyntejä tehtiin 35 kpl. Huoli-ilmoitusten määrä on edelleen kasvussa.

Vuoden loppuun mennessä uusia omaishoidon sopimuksia tehtiin 11 kappaletta ja 14 sopimusta päättyi. Yhteensä sopimuksia oli vuoden lopussa voimassa 34 kpl ja omaishoidontuen arviointikäyntejä tehtiin 31 kpl.

Noin puolet omaishoidettavista käyttää edelleen säännöllisesti Kuntotuulian lyhytaikaishoitoa omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajan. Perhehoito ei ole ollut käytössä yhdelläkään omaishoitajan vapaiden sijaistajana. Sijaisomaishoitaja hoitaa omaishoitajan vapaiden sijaistamisen viidessä perheessä.

Kotihoidossa koko vuosi oli erittäin hektinen ja kiireinen, ja hoitajapula oli vahvasti läsnä. Tämä johti henkilöstön väsymiseen ja vaihtuvuuteen.

Kotihoidossa on käytössä kahdeksan Evondoksen lääkerobottia. Lääkerobottien avulla kotihoidossa asiakaskäynnit ovat vähentyneet.

Koulutukset olivat keväällä ja kesällä tauolla, koska henkilökunnan riittävyys oli tiukassa. Hyvinvointialueelle siirtymisen johdosta kotihoidossa opeteltiin keväällä uusi Hilkka- toiminnanohjausjärjestelmä käyttämämme Tiedon toiminnanohjausjärjestelmän tilalle. Vaihto tuli erittäin huonoon aikaan ja työllisti henkilökuntaa suuresti, erityisesti optimoijat olivat suuren kuormituksen ja paineen alla. Järjestelmä on nyt käytössä. Tällä hetkellä järjestelmä on hitaampi ja kankeampi kuin entinen järjestelmä, jonka johdosta optimointiin jouduttiin siirtämään yksi hoitaja lisää pois hoitotyöstä.

Kotihoidon muistihoitaja siirtyi keväällä irtisanoutuneen kotihoidon sairaanhoitajan tehtäviin. Muistihoitajan rekrytointi tuotti tulosta vasta syksyllä ja uusi muistihoitaja aloittaa tehtävänsä vuoden 2023 alusta. Kotikuntoutuksessa on ollut asiakkaita tammi-elokuussa yhdeksän ja käyntejä 80. Kotikuntoutusta toteuttaa muun kuntouttamisen ja ryhmien vetämisen ohessa yksi fysioterapeutti.

Mittari	2022	2021	2020
Yli 65-vuotiaat omaishoidontuen asiakkaat	34	52	43
Ikäihmisten palvelutarpeenarviointimäärä	223	212	195
Käyttöaste Kuntotuulia, hoitopäivät%	81,50 %	84,70 %	88,60 %
Käyttöaste Willa Katinala, hoitopäivät%	98,00 %	99,70 %	99,80 %
Kotihoidon käyntimäärä	77 243	92 416	78 117
Säännöllisen kotihoidon asiakasmäärä	223	185	179
Tilapäisen kotihoidon asiakasmäärä	151	368	328
Vammaispalvelun palvelusuunnitelma asiakkaat	98	110	
Vammaispalvelun asiakkaat, joilla päätös yksittäisestä palvelusta	21	17	
Vammaispalvelun kuljetuspalvelun asiakkaat	108	96	
EHO alle 18 vuotiaat asiakkaat	17	22	
Alle 65-vuotiaat omaishoidontuen asiakkaat	46	48	
Palveluasumisen asiakkaat	24	20	
Palveluasuminen kotona asiakkaat	4	4	
Henkilökohtaisen avun asiakkaat	36		

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalveluiden palveluihin kuuluu työllisyyden kuntakokeilun erilaiset viranhaltija- ja asiakaspalvelutehtävät sekä palkkatuki- ja starttirahapäätösten tekeminen kuntakokeiluun kuuluvien asiakkaiden osalta. Työllisyyspalveluissa toteutetaan myös työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua yhteistyössä TE-toimiston, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä KELAn kanssa. Lisäksi työllisyyspalveluihin kuuluu nuorten työpajatoiminta sekä työpajatoiminta.

Työllisyyspalveluiden toiminnallisena tavoitteena on löytää ratkaisuja pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyteen, vahvistaa työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä hyödyntää kuntoutuspalveluita monipuolisemmin.

Tavoitteessa on onnistuttu hyvin sekä pitkäaikaistyöttömyys, että rakennetyöttömyys on lähtenyt selkeään laskuun. Pitkäaikaistyöttömiä oli marraskuussa 2021 yhteensä 128, kun marraskuussa 2022 heitä oli 82. Rakennetyöttömiä oli marraskuussa 2021 yhteensä 166, kun marraskuussa 2022 heitä oli 130. Pitkäaikais- sekä rakennetyöttömyyden lasku on näkynyt myös kunnan työmarkkinatukimaksuissa. Tammi- marraskuun 2022 aikana työmarkkinatukea on maksettu yli 134 000€ vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toiminnallisena tavoitteena on ollut myös nuorisotyöttömyyden alentaminen. Nuorisotyöttömyyden alentamisessa on onnistuttu erinomaisesti. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli marraskuussa 2021 6,4%, kun marraskuussa 2022 heitä oli 3,9%. Koko maan alle 25-vuotiaden työttömyysprosentti oli marraskuussa 2022 9,8% ja Hämeenlinnan seudun 9,7%. Yhdeksän nuorta, alle 25-vuotiasta, on vähemmän työttömänä kuin viime vuonna eli luku on puolittunut edellisvuodesta Hattulassa.

Hattulan kunnassa on käytössä työllisyysseteli yrityksille sekä kuntalisä järjestöille ja yhdistyksille. Työllisyysseteleitä ei myönnetty yhtään (0), johtuen hakijoiden puutteesta. Järjestöille ja yhdistyksille kuntalisä myönnettiin neljän (4) hattulaisen työllistymisen tueksi.

Työllisyyspalveluissa on käytössä dynaaminen pienhankinta. Työllisyyspalvelut olivat mukana seudullisessa Teemme yhdessä ESR-hankkeessa, jossa kehitettiin työnhakijoille uusia palveluita dynaamisen pienhankinnan avulla. Hankkeen loppuessa tammikuussa dynaamista pienhankintaa päädyttiin jatkamaan. Hankinnoissa käytetään yhteistä alustaa Työllisyyssampoa. Eniten käytetyssä palvelussa työnhaun tehotreenissä oli yhteensä 10 asiakasta, joista 5 työllistyi palvelun aikana tai heti sen jälkeen. Hyvinvoinnin palasissa oli 1 asiakas.
Hattulan työllisyyspalvelut ovat aktiivisesti osallistuneet seudulliseen työllisyyden kehitystyöhön. Seudullinen Ketterimmät työllisyysohjelman toimintasuunnitelma 2020-2022 on päättymässä. Tulevan toimintasuunnitelman 2023 – 2025 tiimoilta järjestettiin kick-off -päivä, johon kutsuttiin laajasti eri toimijoita mukaan. Ketterimmät työnyrkki työsti tapahtuman annin perusteella uutta toimintasuunnitelmaa vuosille 2023-2025.

Työllisyyden kuntakokeilu

Työllisyyden kuntakokeilussa aloitti 1.3.2022 uusi TE-toimiston omavalmentaja, jonka työpanos on jaettu 50/50 Janakkalan työllisyyspalveluiden kanssa. Vielä alkusyksystä kuntakokeilussa työskenteli 1 kunnan omavalmentaja, 2 sosiaalipalvelun ohjaajaa molemmat 50% työpanoksella ja 2 TE-taustaista omavalmentajaa 80% ja 50% työpanoksella. Loppuvuodesta sosiaalipalveluiden työpanos ei ole ollut enää käytettävissä. Työllisyyden kuntakokeilussa on tapahtunut vuoden aikana useita muutoksia lainsäädännön näkökulmasta, joista suurin on ollut uuden työvoimapalvelumallin käynnistyminen toukokuussa 2022. Uudessa työvoimapalvelumallissa korostuu tiiviimmät kasvokkain tapahtuvat tapaamiset asiakkaan kanssa. Kuntakokeilulle säädettiin jatkoaika 31.12.2024 saakka, jonka jälkeen TE-palveluiden järjestämisvastuu on tarkoitus siirtyä kunnille. Marraskuussa käynnistyivät TE2024 valmistelut.

TYP-työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun osalta palveluun ohjaamista tehostettiin ja yhteistyötä etenkin KELAn kanssa vahvistettiin.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminnalle myönnettiin kaudelle 01.06.2022 – 30.05.2023 valtionavusta 30 000 euroa. Nuorten työpajatoiminnan ohjaajat ovat tehneet tiivistä yhteistyötä etsivän nuorisotyön ja etenkin työllisyyspalveluiden kanssa. Työtoiminnan ohjaajat ovat valmentaneet työllisyyspalveluiden asiakkaita työhönvalmennuksen keinoin ja ovat toiminnallaan myötävaikuttaneet nuorten hyvään työllisyystilanteeseen. Nuorten työpaja oli mukana järjestämässä nuorille suunnattua Suuntana Työelämä 2 -tapahtumaa yhdessä etsivän nuorisotyön ja työllisyyspalveluiden kanssa. Työpajatoiminnan ohjaajat ovat vahvistaneet omaa valmennusosaamistaan kouluttautumalla muun muassa IPS- sijoita ja valmenna koulutuksella. Nuorten työpajatoiminnassa tiivistettiin yhteistyötä etenkin Kiipulan ja Tavastian ammattiopistojen kanssa. Etsivän nuorisotyön kanssa käynnistettiin marraskuussa nuorille suunnattu elämätapamuutosryhmä. Joulukuussa nuorten työpaja kutsui koolle muita nuorten kanssa työskenteleviä tahoja, tavoitteena löytää yhteinen ymmärrys palveluiden ulkopuolella olevien nuorien määrästä ja heidän palvelutarpeistaan sekä yhdessä miettiä keinoja, miten heidät voisi tavoittaa. Työpajatoimintaan on odotettu uutta leasingautoa kesästä 2021 ja joulukuussa se vihdoin saatiin. Nuorten työpajatoiminta jää kunnan toiminnaksi muun työpajatoiminnan ja etenkin kuntouttavan työtoiminnan siirtyessä hyvinvointialueelle.

Työpajatoiminta

Työpajatoiminnassa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita oli edellistä vuotta vähemmän. Osittain asiakasmäärien väheneminen on johtunut hyvästä työllisyystilanteesta sekä asiakkaiden onnistuneista jatkopolutuksista, sekä ohjautumisesta muihin palveluihin. Kuntouttavaa työtoimintaa on järjestetty myös kunnan muissa

yksiköissä. Kuntouttavaa työtoimintaa on ollut myös mahdollista ostaa ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Kuntouttava työtoiminta järjestettiin täysin kunnan omana palveluna ja ostopalveluita ei käytetty. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli yhteensä 37 henkilöä, joista työllistyi 8, koulutukseen ohjautui 2, sairauslomalle/eläkkeelle 5 ja keskeytyksiä 1.

Työpajatoiminta ja kuntouttava työtoiminta sekä henkilöstöstä 2 kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa siirtyy 1.1.2023 hyvinvointialueelle.

Kuva 1 Kunnan työmarkkinatukimaksut[6]

Kuva 2 Hattula työttömät

Kuva 3 Työllisyyden kuntakokeilun tilannekuva- perustoimeentuen saajat 3/2021- 11/2022[7]

Kunta	Kaikki	Muutos (%)	Nuoret	Muutos (%)	Vieraskieliset	Muutos (%)
Hattula	79	-34,17 ↓	22	-37,14 ↓	--	--
Hämeenlinna	2 074	-13,40 ↓	704	-16,88 ↓	437	-3,10 ↓
Janakkala	304	-21,85 ↓	97	-32,17 ↓	40	-13,04 ↓

[6] Lähde Työllisyysguru
[7] KELA

Kuva 4 Työllisyydenkuntakokeilu tilannekuva- työmarkkinatuensaajat 3/2021-11/2022

Kunta	Kaikki	Muutos (%)	Nuoret	Muutos (%)	Vieraskieliset	Muutos (%)
Hattula	70	-31,37 ↓	4	-42,86 ↓	--	--
Hämeenlinna	1 117	-13,21 ↓	108	-31,21 ↓	137	-8,67 ↓
Janakkala	171	-22,62 ↓	18	-28,00 ↓	11	-38,89 ↓

3.4.2.2 Valtuustotason sitovat määrärahat

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	1 798 330	2 012 000,00	2 012 000	-213 670,49	89,4%	1 848 869	-2,73%
Myyntituotot	49 442	242 000,00	242 000	-192 558,05	20,4%	110 353	-55,20%
Maksutuotot	1 424 207	1 520 000,00	1 520 000	-95 792,90	93,7%	1 483 942	-4,03%
Tuet ja avustukset	324 193	250 000,00	250 000	74 193,26	129,7%	258 535	25,40%
Muut toimintatuotot	487			487,20		-3 961	-112,30%
Toimintakulut	-15 182 837	-14 952 306,50	-14 952 307	-230 530,43	101,5%	-14 477 227	4,87%
Henkilöstökulut	-8 754 738	-8 372 306,50	-8 372 307	-382 431,18	104,6%	-8 324 115	5,17%
Palvelujen ostot	-5 157 238	-5 011 000,00	-5 011 000	-146 238,08	102,9%	-4 692 648	9,90%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-127 508	-267 000,00	-267 000	139 491,70	47,8%	-158 227	-19,41%
Avustukset	-1 093 610	-1 174 000,00	-1 174 000	80 389,52	93,2%	-1 213 585	-9,89%
Muut toimintakulut	-49 742	-128 000,00	-128 000	78 257,61	38,9%	-88 650	-43,89%
Toimintakate	-13 384 507	-12 940 306,50	-12 940 307	-444 200,92	103,4%	-12 628 357	5,99%
Poistot ja arvonalentumiset	-1 686	-21 000,00	-21 000	19 314,21	8,0%	-7 991	-78,90%

Sosiaali- ja työllisyyspalveluiden talous toteutui kokonaisuudessaan muutettua talousarviota heikommin. Joulukuulle kirjautui vielä esimerkiksi kunta-alan sopimukseen sisältynyt vuonna 2023 maksettava henkilöstön kertaerä, joka toi lisäkustannuksia tilinpäätökseen. Henkilöstökulut ylittyivätkin selvästi. Lisäksi tuottokertymä jäi ennakoitua pienemmäksi.

3.4.3 Perusopetus- ja varhaiskasvatus

Perusopetuksen tavoitteena on taata kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen ja korkeatasoiseen opetukseen ja näin turvata oppilaille jatko-opintojen edellyttämät perusvalmiudet.

Hattulan kunnan varhaiskasvatuspalvelut sisältävät perhepäivähoidon, päiväkotitoiminnan, varhaiserityiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lapsen hoidon tuet ja avustukset.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus koostuu alle kouluikäisten lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Iltapäivätoiminnan tavoitteena on antaa lapselle tuttu ja turvallinen paikka viettää koulutyön jälkeistä aikaa sekä osallistua aikuisen ohjauksessa monipuoliseen ja virkistävään toimintaan. Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä, luoda perustaa hyville vapaa-ajan viettotavoille ja auttaa perheitä kasvatustehtävän toteutuksessa.

3.4.3.1 Olennaiset tapahtumat

Perusopetus:
Yhteiskoulun uusi koulurakennus on valmistunut ja siellä toiminta aloitettiin elokuussa 2022. Tämän lisäksi Yhteiskoulun opetusta pidettiin Yhteiskoulun vanhojen tilojen lisäksi Parolan koululla, Juteinin koululla ja Hurttalan liikuntasalissa.

Parolan koulun 5. ja 6. luokkalaiset siirrettiin Juteinin kouluun Yhteiskoululle tarvittavien väistötilojen vuoksi. Tästä syystä Juteinin koulussa toiminut Parolan koulun kuntouttava luokka siirrettiin Pekolan kouluun. Muutokset eivät vaikuttaneet opetusryhmien tai henkilöstön määrään. Opetusryhmien siirrosta ja uudisrakennuksen käyttöönotosta johtuen opetus- ja oppimateriaalihankintoja tehtiin perushankintojen lisäksi.

Kohonneiden kustannusten vuoksi erityisesti koulujen taito- ja taideaineiden materiaalihankinta myönnettyjen määrärahojen puitteissa on osoittautunut haasteelliseksi.

Kohonneet kustannukset ovat jo näkyvissä ja tulevat näkymään myös tulevina vuosina koulukuljetusten hinnoissa.

Koska koulussa on poissaolevalle henkilöstölle välttämätöntä hankkia sijaiset, oli vuonna 2022 sijaismäärärahoissa ylittämispaineita johtuen mm. koronapoissaoloihin liittyvistä ohjeista.

Keskeiset tunnusluvut

Mittari	Taso syksy 2022	Raportointi
Ryhmäkoko ala- ja yläluokittain		Opetusryhmien enimmäiskoot ovat vuosiluokilla 1-2, 22 oppilasta, luokkien 3-6 enimmäiskoko on alle 30 oppilasta. Luokkien 7-9 osalta ryhmäkoon tulee olla alle 25 oppilasta.
Kuljetusoppilaiden osuus	275	Perusopetuksen oppilaita 1080
Perusopetustunnit/oppilas		Perusopetuksen tuntikehyksen kokonaistuntimäärä on 2086 vuosiviikkotuntia.
Kokonaiskustannukset per oppilas	7 575 € /opp.	Perusopetuksen toimintakulut 1-12/2022 8 182 007€
Tehostetun ja erityisen tuen oppilasmäärä	241	Tehostetussa tuessa 140 ja erityisessä tuessa 101

Varhaiskasvatus:
Opetus- ja kulttuuriministeriön määrittämä kaksivuotinen esiopetuskokeilu jatkuu Marjahatun päiväkodissa 2022-2023. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun jatkuminen Marjahatun päiväkodissa vaikutti siihen, että toimikaudella 2022-2023 Marjahatussa on 50 esioppilasta ja alle 4-vuotiaiden paikkoja aikaisempaa vähemmän. Viiriäisen päiväkotiin lisättiin vastaavasti alle 3-vuotiaiden paikkoja.
1.8.2022 voimaan tulevan varhaiskasvatuslakiuudistuksen myötä varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen toimintaa. Lapsi voi saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea inklusiivisten periaatteiden mukaisesti

sekä viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Hattulan varhaiskasvatuksessa kolmiportainen tuki on ollut jo käytössä ennen lakiuudistusta. Nyt uuden lain mukaan asiasta tulee tehdä tuen suunnitelman lisäksi myös hallinnollinen päätös. Muun muassa lakiuudistuksesta johtuen Hattulan varhaiskasvatussuunnitelma, kaksivuotinen esiopetussuunnitelma sekä esiopetussuunnitelma on päivitetty ja ne on otettu käyttöön elokuussa 2022.,

Keskeiset tunnusluvut

Mittari	Taso syksy 2022	Raportointi
VaKa-paikan hinta/lapsi	1043,15 €/ lapsi (kk)	Varhaiskasvatuksessa elokuussa 2022 lapsia 379 (kaikki lapset eivät ole vielä aloitta-neet, jonossa 21 alle 3-vuotiasta)
Tehostettu/ erityinen tuki, lasten määrä	29 tehostettua/ 17 erityinen tuki, joista kahdella myös piden-netty oppivelvolli-suus	Joulukuun 2022 tilanne
Yksityisen sektorin osuus VaKasta	9%	Yksityisen hoidon tuen lasten määrä / varhaiskasvatuksessa olevat lapset / Joulu-kuu2022
Alle 3v osallis-tumis-aste	48 %	Joulukuussa 2022 Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuella alle 3 vuotiaita lapsia 88 / varhaiskasvatuksessa alle 3 vuotiaita 82. (mukana vain lapset jotka ovat täyttäneet 9 yh-deksän kuukautta, alle 9 kk lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa ei oikeutta varhaiskasvatukseen)
Kuntalisä lasten koti-hoidolle	10 lasta 1896//kk (189€/lapsi)	Talouden tasapainottamisohjelmassa 1.8.2021 kuntalisän -50%.

Hankkeista:

Perusopetuksen hankkeet:
Valtionavustus kielten tutor-opettajatoiminnan kehittämiseen 2020; 3000€ (päättynyt 31.7.2022), kuuleeko Kieku, täällä Kaiku, Juteinin koulun hanke.
Kerhotoiminnan tukeminen 2021; 11 000€ (päättynyt 31.12.2022). Koulun kerhotoimintaa toteutettu koulu-päivinä osana koulun toimintaa.
Oikeus oppia – yhteishanke Hml:n kanssa 2022; 22600€ (päättynyt 8/2022)
Harrastus Hattulasta 2021 40 000€ (päättynyt 8/2022)
Harrastus kaikille! 9/2022, avustus 50 000€, jatkuu vuodelle 2023
Erasmus Yhteiskoulussa: ”Yhdessä kohti osaavaa ja suvaitsevaa kouluyhteistyötä”, 8/2022 avustus 24 635€

Varhaiskasvatuksen hankkeet:

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteishanke.

Koronaepidemian vuoksi lisääntyneen tehostetun ja erityisen tuen tarpeen lisääntyneen tarpeen kustannuksiin: Varhaiskasvatuksessa hanke on kohdennettu tukitoimien vahvistamiseen niiden lasten kohdalla, joiden tuen tarve on lisääntynyt tai joiden tuen tarpeeseen ei ole pystytty riittävästi vastaamaan koronaepidemian aikana. Toiminta on suunnattu erityisesti Nepsy-lapsille sekä kasvattajien osaamisen lisäämiseen sisäisen koulutuksen avulla. Hanke toteutui suunnitellusti ja se päättyi 31.12.2022.

Arx-Kulttuuripolku ja siihen liittyvä KOPS-hanke: Lapsella on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin. Opetus- ja kulttuu-riministeriön rahoittaman kulttuuripolun periaate on, että jokainen hattulalainen varhaiskasvatuksen piirissä oleva 1–6 -vuotias lapsi osallistuu kerran vuodessa Kulttuuripolun velvoittavaan sisältöön. Kulttuuripolun ikä-tason mukaiset sisällöt ovat varhaiskasvatukselle maksuttomia.

Luku-hanke: Hattulan kunnan perheiden, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, alkuopetuksen ja kunnankirjaston yhteinen hanke, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten lukutaitoa, lukuintoa ja lukuharrastusta, monipuolistaa oppimisympäristöjä päiväkodeissa ja alkuopetuksessa, eriyttää opetusta sekä edistää kirjastoyhteistyötä.

Liikkuva varhaiskasvatus -hanke: Hattulan liikkuva varhaiskasvatus -hankkeen tavoitteena on muodostaa pysyviä toimintatapoja, rakenteita ja malleja, joilla fyysisestä aktiivisuudesta ja osallisuudesta tulee luonnollinen ja jokapäiväinen osa kunnan jokaisen lapsen varhaiskasvatuspäivää.

Tavoitteena on mm. piha- ja luontoliikunnan sekä metsäpedagogiikan kehittäminen, liikunnassaan tukea tarvitsevien sekä vähän liikkuvien lasten tunnistaminen ja aktivoiminen sekä esiopetusikäisten uimaopetuksen ja luistelukoulujen toimintamallin vakiinnuttaminen.

Uudet lukutaidot -hanke: Hankkeen tavoitteena on luoda kaikille Hattulan varhaiskasvatuksen lapsille yhdenvertainen mahdollisuus päästä osaksi Hattulan digitoimintakulttuuria sekä luoda toimiva yksiköiden välinen diggareiden toimintamalli. Hankkeen avulla mahdollistetaan myös, että digitoimintakulttuuri on osa varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä kasvattajien tvt-taidot vahvistuvat. Hanke on edennyt suunnitellusti. Hanketyöntekijä aloitti 1.9.2022. Hanke jatkuu vuoden 2023.

3.4.3.2 Valtuustotason sitovat määrärahat

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	1 383 910	1 003 500,00	1 003 500	380 410,42	137,9%	1 270 316	8,94%
Myyntituotot	524 475	359 500,00	359 500	164 974,73	145,9%	413 281	26,91%
Maksutuotot	589 824	517 000,00	517 000	72 824,47	114,1%	628 749	-6,19%
Tuet ja avustukset	256 177	90 000,00	90 000	166 176,92	284,6%	208 214	23,04%
Muut toimintatuotot	13 434	37 000,00	37 000	-23 565,70	36,3%	20 072	-33,07%
Toimintakulut	-13 881 617	-13 276 357,32	-13 676 357	-205 259,36	101,5%	-13 360 408	3,90%
Henkilöstökulut	-10 746 645	-10 159 057,32	-10 559 057	-187 587,45	101,8%	-10 433 007	3,01%
Palvelujen ostot	-2 096 300	-1 993 300,00	-1 993 300	-102 999,68	105,2%	-1 860 837	12,65%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-242 294	-208 000,00	-208 000	-34 293,98	116,5%	-212 753	13,88%
Avustukset	-627 134	-701 000,00	-701 000	73 866,00	89,5%	-635 720	-1,35%
Muut toimintakulut	-169 244	-215 000,00	-215 000	45 755,75	78,7%	-218 091	-22,40%
Toimintakate	-12 497 706	-12 272 857,32	-12 672 857	175 151,06	98,6%	-12 090 092	3,37%
Poistot ja arvonalentumiset	-58 601	-199 500,00	-199 500	140 899,24	29,4%	-221 511	-73,54%

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen koronarajoitukset, muut runsaat sairauspoissaolot sekä useammat pidemmät sairaslomat ovat näkyneet poissaoloissa ja sijaiskuluissa koko vuoden. Tästä johtuen valtuusto myönsi lisämäärärahan perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökuluihin. Lopulta talousarvio toteutui muutettua talousarviota paremmin. Esimerkiksi henkilöstökulujen kasvu jäi hyvin maltilliseksi.

3.4.3.3 Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen päämäärä	Talousarviovuoden 2022 tavoite	Arviointikriteerit/mittarit	Vastuuhenkilö	Raportointi
Mukautuvat palvelut lähellä	Tarkoituksenmukainen ja tilanteisiin mukautuva resurssin käyttö	Ryhmäkoot, hinta/lapsi, oppimisen tuki (ohjaajaresurssi, erityisopettajat jne.)	Johtava rehtori	Toteutunut suunnitellusti. Palkattu ta:n mukaisesti kaksi ohjaajaa.
Asiantuntijuuden johtaminen	Oppilaan hyvinvointiin liittyvien yhteistyöverkoston toimintatapojen kehittäminen.	Oppilashuollon toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja kirjaamisen muuttaminen digitaaliseksi. Konsultoivien ja koordinoivien erityisopettajien tehtävien jäsennys.	Johtava rehtori	Oikeus Oppia –hanke. Toinen koulupsykologi siirtynyt toiselle työnantajalle.
Verkostoitunut ja luotettava kumppani	Perusopetus ja varhaiskasvatus on hyvä yhteistyökumppani sisäisille ja ulkoisille yhteistyökumppaneille.	THL:n kouluterveyskysely, asiakastyytyväisyyskysely, kehityskeskustelut	Johtava rehtori	THL:n kysely käsitelty rehtorikokouksessa.
Jatkuva arviointi	Talousarviossa pysyminen, hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Talousarvio, sairauspoissaolot, pätevien/epäpätevien työntekijöiden määrä	Johtava rehtori	Sijaiskulut kasvaneet sairauspoissaolojen takia.
Verkostoitunut ja luotettava kumppani	Varhaiskasvatuspalvelut tuotetaan tasalaatuisena kaikille asiakkaille paikasta riippumatta	Asiakastyytyväisyyskysely	Varhaiskasvatuksen palveluesimiehet	Asiakastyytyväisyyskysely varhaiskasvatuksen perheille on toteutettu keväällä 2022. Seuraava asiakastyytyväisyyskysely keväällä 2023.
Jatkuva arviointi	Varhaiskasvatuspalveluiden suunnittelu kustannustehokkaasti	Yksiköiden täyttöaste	Varhaiskasvatuksen palveluesimiehet	Kevään sijoittelussa on huomioitu vapaat paikat sekä pystytty hyödyntämään nykyiset varhaiskasvatusryhmät tehokkaasti tilat ja ikärakenne huomioiden lukuun ottamatta Tuulimyllyn päiväkotia. Yksiköiden ja ryhmien täyttöaste on huomioitu osana ensi toimikauden isoa sijoitteluprosessia. Joulukuussa 2022 tehtiin päätös alle 3-vuotiaiden ryhmän perustamisesta Pappilanniemen päiväkotiin. Jonossa olleet lapset eivät mahtuneet olemassa oleviin ryhmiin.
Mukautuvat palvelut	Varhaiskasvatuksen henkilöstön tvt- taitojen kehittäminen hankkeen avulla	Henkilöstön tvt-taitojen kartoitus tvt- portaiden avulla	Varhaiskasvatuksen palveluesimiehet	Elokuussa 2022 on otettu käyttöön koko Hattulan varhaiskasvatuksessa peda-net ohjelma. Henkilöstön Tvt-taitojen vahvistamiseen sekä varhaiskasvatuksen digitoimintakulttuurin kehittämiseen

				on saatu hankeraha. Hanke-työntekijä aloittanut 1.9.2022. Henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja digihanke on edennyt suunnitelmien mukaan.
Asiantuntijuuden johtaminen	Koulutussuunnitelma vastaa varhaiskasvatuksen vuoden 2021 pedagogisiin painopistealueisiin	Toteutuneet koulutukset suhteessa painopistealueisiin	Varhaiskasvatuksen palveluesimiehet	Syksyllä 2022 on jatkettu koulutussuunnitelman mukaisesti pedanet-ohjelmiston käyttöönottoa pedagogisen palveluesimiehen kouluttamana. Elokuussa oli ensimmäinen osa liikunnallinen elämäntapa-koulutussarjaa (jokainen työntekijä osallistuu yhteen koulutukseen syksyn 2022 aikana). Varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelma toteutui suunnitelmallisesti.
Jatkuva arviointi	Lukion toiminnan suunnittelu kustannustehokkaasti	Talousarvion toteutuminen suunnitellusti	Hyvinvointijohtaja & lukion rehtori	

3.4.4 Terveyspalvelut

3.4.4.1 Olennaiset tapahtumat:

Tulevan hyvinvointialueen valmistelutyö on ollut osa terveydenhuollon merkittävää toimintaa. Tämä on näkynyt mm. tiiviinä yhteistyönä alueen eri toimijoiden ja organisaatioiden välillä. Valmistelua tukeva toiminta on jatkunut Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushanketyössä. Lisäksi tänä vuonna Kanta- Hämeelle on myönnetty EU:n elpymistukiväline (RRF) rahoitusta, jossa Hämeen liitto ollut hakijana. Kyseisen hankkeen rahoitus on kohdennettu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämiseen ja erityisesti korona-aikana syntyneiden palveluvajeiden täyttämiseen sekä palvelujen saatavuuden kehittämiseen. Tämän rahoituksen myötä on mahdollista jatkaa viime vuonna päättyneen Rakennehankkeen myötä saavutettua ICT-kehittämistyötä.

Hyvinvointialuevalmisteluun osallistumisen lisäksi, yhä muuttuva COVID-19 tilanne on edelleen vaatinut tiivistä seurantaa ja toimia. STM:n, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Aluehallintoviraston ohjeistusten seuranta sekä tiivis, säännöllinen maakunnallinen yhteistyö on jatkunut edelleen. COVID-19 tilanteeseen liittyen, perusterveydenhuollon toiminnassa rokotusten suunnittelutyö ja järjestäminen on jatkunut edelleen. Maakunnalliseen yhteistyöhön osallistutaan rokotuskoordinaatiossa, esimerkkinä Kanta- Hämeen koronarokotussivuston ylläpito. Mainittakoon, että Kanta-Hämeessä rokotukset etenevät Suomen koronarokotusstrategian ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemien linjausten mukaisesti.

Perusterveydenhuollon merkittäviä toteutuksia ja toimintoja:

- Tulevaisuuden SOTE-keskushanke- sekä aluevalmistelutyö: esimerkiksi alueyhteistyöryhmät mm. hoidon saatavuuden yhdenmukaistamiseen ja parantamiseen liittyen, monialaisen tiimityön kehittämisen jatkuminen.
- Alle 25v. ilmaisen ehkäisyn suunnittelu ja alueyhteistyöhön osallistuminen sekä jalkautus.
- Viva-verkosto yhteistyön jatkuminen (IPC-koulutukset, sekä valtakunnalliseen että alueelliseen koordinaatiotyöhön osallistuminen).
- Effektor-järjestelmäkokonaisuuteen ja siihen liittyvään hallintamalliin tutustuminen sekä järjestelmään liittyvään kehittämistyöhön osallistuminen. (Effektor-järjestelmän kokonaisuuteen kuuluvat mm. apuväline- ja hoitotarvikepalvelut).
- Sähköisten palveluiden kehittämistyö: Osallistuminen maakunnalliseen yhteistyöhön (Oma olo -palvelun ylläpito ja jatkosuunnittelu).
- RRF/RRP hankkeeseen osallistuminen: mm. ICT-kehittämistyö.
- Mahdollisimman kattava osallistuminen erilaisiin alueellisiin ja maakunnan yhteisiin kehittämistä ja yhteistyötä vahvistaviin ja tukeviin verkostoihin sekä työryhmiin.

Viestinnän vahvistaminen: aloitettu tiiviimpi yhteistyö terveyspalveluiden ja kunnan välillä viestintään liittyen. Tavoitteena mm. yhdenmukaistaa ja parantaa tiedottamista terveydenhuollon asioissa internet-sivuilla.

Olennaiset poikkeamat toiminnan ja talouden toteutumisessa

Erikoissairaanhoidon osalta Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin laskutukseen liittyi korotusuhka. Terveyspalveluiden osalta valtuusto myönsi 300 000 euron lisämäärärahan erikoissairaanhoitoon.

3.4.4.2 Valtuustotason sitovat määrärahat

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2022	Alkup. TA koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
Toimintatuotot	1 645 876	1 212 000,00	1 212 000	433 875,65	135,8%	2 144 380	-23,25%
Myyntituotot	796 307	402 000,00	402 000	394 306,80	198,1%	695 119	14,56%
Maksutuotot	430 650	800 000,00	800 000	-369 350,40	53,8%	565 662	-23,87%
Tuet ja avustukset	418 919	10 000,00	10 000	408 919,25	4189,2%	883 598	-52,59%
Toimintakulut	-18 517 667	-17 787 953,27	-18 087 953	-429 713,31	102,4%	-18 049 129	2,60%
Henkilöstökulut	-180 374	-222 453,27	-222 453	42 079,61	81,1%	-206 427	-12,62%
Palvelujen ostot	-17 946 193	-17 173 000,00	-17 473 000	-473 192,72	102,7%	-17 414 764	3,05%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-325 768	-217 000,00	-217 000	-108 767,55	150,1%	-314 868	3,46%
Avustukset	-20 681	-160 000,00	-160 000	139 319,16	12,9%	-37 704	-45,15%
Muut toimintakulut	-44 652	-15 500,00	-15 500	-29 151,81	288,1%	-75 366	-40,75%
Toimintakate	-16 871 791	-16 575 953,27	-16 875 953	4 162,34	100,0%	-15 904 750	6,08%
Poistot ja arvonalentumiset	-72 874	-95 000,00	-95 000	22 126,41	76,7%	-100 730	-27,65%

Terveyspalveluiden talous toteutui lopulta hyvin tarkasti muutetun talousarvion mukaisesti. Erikoissairaanhoidon osalta toteumaan on kirjattu sairaanhoitopiiriltä tullut 297 000 euron ”loppulasku”, jolla katettiin sairaanhoitopiirin vuoden 2022 alijäämä. Erikoissairaanhoidon lisäksi kustannuksia kasvatti perusterveydenhuollon palvelusopimuksen sopimuskorotus.

4 INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Taulukon muotoilu päivitetään vastaamaan yleisohjetta

Investointikohde	Nimi	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	2022	Poikkeama	Poikkeama %
13090 Investoinnit							
130900 Tietokoneohjelmistot							
13090012 Elinvoimatoimiala							
130900120_00001 Budjetointikohde - tietokoneohj. / elinvoimatoimiala	Toimintakulut	-50 000	0	-50 000		50 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-50 000	0	-50 000		50 000,00	-100,00%
130900120_00006 Tweb-asianhallintajärjestelmän käyttöönotto	Toimintakulut		0		-19 687,00	-19 687,00	
	Nettomeno		0		-19 687,00	-19 687,00	
Yhteensä 130900 Tietokoneohjelmistot							
	Toimintakulut	**-50 000**	**0**	**-50 000**	**-19 687,00**	**30 313,00**	**-60,63%**
	Nettomeno	**-50 000**	**0**	**-50 000**	**-19 687,00**	**30 313,00**	**-60,63%**
130901 Muut aineettomat hyödykkeet							
13090152 Elinvoimatoimiala							
130901520_00002 ETL liityntäpysäköintijärjestelyt	Toimintakulut	-90 000	0	-90 000	-70 273,54	19 726,46	-21,92%
	Nettomeno	-90 000	0	-90 000	-70 273,54	19 726,46	-21,92%
Yhteensä 130901 Muut aineettomat hyödykkeet							
	Toimintakulut	**-90 000**	**0**	**-90 000**	**-70 273,54**	**19 726,46**	**-21,92%**
	Nettomeno	**-90 000**	**0**	**-90 000**	**-70 273,54**	**19 726,46**	**-21,92%**
130903 Rakennukset							
1309035 Talonrakennus uushankinta							
13090352 Elinvoimatoimiala							
130903520_00002 Parolan koulukampus	Toimintakulut	-800 000	-1 700 000	-2 500 000	-2 477 114,95	22 885,05	-0,92%
	Nettomeno	-800 000	-1 700 000	-2 500 000	-2 477 114,95	22 885,05	-0,92%
Yhteensä 13090352 Elinvoimatoimiala							
	Toimintakulut	**-800 000**	**-1 700 000**	**-2 500 000**	**-2 477 114,95**	**22 885,05**	**-0,92%**
	Nettomeno	**-800 000**	**-1 700 000**	**-2 500 000**	**-2 477 114,95**	**22 885,05**	**-0,92%**
Yhteensä 1309035 Talonrakennus uushankinta							
	Toimintakulut	**-800 000**	**-1 700 000**	**-2 500 000**	**-2 477 114,95**	**22 885,05**	**-0,92%**
	Nettomeno	**-800 000**	**-1 700 000**	**-2 500 000**	**-2 477 114,95**	**22 885,05**	**-0,92%**
1309037 Talonrakennus korjausinvestointi							
13090372 Elinvoimatoimiala							
130903720_00001 Budjetointikohde - talonrak. korjausinvestointi / elinvoimatoimiala	Toimintakulut	-300 000	0	-300 000		300 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-300 000	0	-300 000		300 000,00	-100,00%
130903720_00002 Yläkoulu (2021)	Toimintakulut	-70 000	0	-70 000	-114 908,39	-44 908,39	64,15%
	Toimintatuotot	14 000	0	14 000		-14 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-56 000	0	-56 000	-114 908,39	-58 908,39	105,19%
130903720_00003 Pekolan koulu (2021)	Toimintakulut	-60 000	0	-60 000	-8 343,96	51 656,04	-86,09%
	Nettomeno	-60 000	0	-60 000	-8 343,96	51 656,04	-86,09%
130903720_00005 Viiriäinen (2021)	Toimintakulut		0		-62 361,27	-62 361,27	
	Nettomeno		0		-62 361,27	-62 361,27	
130903720_00008 Tietoliikenne yht. uusiminen	Toimintakulut	80 000	0	80 000		-80 000,00	-100,00%
	Nettomeno	80 000	0	80 000		-80 000,00	-100,00%
	Toimintakulut		0		-52 406,93	-52 406,93	

130903720_00010 Yläkoulun kuntosalin perusparannus	Nettomeno		0		-52 406,93	-52 406,93	
Yhteensä 1309037 Talonrakennus korjausinvestointi							
	Toimintakulut	**-350 000**	**0**	**-350 000**	**-238 020,55**	**111 979,45**	**-31,99%**
	Toimintatuotot	**14 000**	**0**	**14 000**		**-14 000,00**	**-100,00%**
	Nettomeno	**-336 000**	**0**	**-336 000**	**-238 020,55**	**97 979,45**	**-29,16%**
Yhteensä 130903 Rakennukset							
	Toimintakulut	**-1 150 000**	**-1 700 000**	**-2 850 000**	**-2 715 135,50**	**134 864,50**	**-4,73%**
	Toimintatuotot	**14 000**	**0**	**14 000**		**-14 000,00**	**-100,00%**
	Nettomeno	**-1 136 000**	**-1 700 000**	**-2 836 000**	**-2 715 135,50**	**120 864,50**	**-4,26%**
130904 Kiinteät rakenteet ja laitteet							
13090412 Elinvoimatoimiala							
130904120_00001 Budjetointikohde - kiinteät rak. ja laitt. / elinvoimatoimiala	Toimintakulut	-886 600	596 600	-290 000		290 000,00	-100,00%
	Toimintatuotot	16 000	-10 000	6 000		-6 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-870 600	586 600	-284 000		284 000,00	-100,00%
130904120_00002 Pienet liikenneturvallisuushankkeet	Toimintakulut		0		0,00	0,00	
	Nettomeno		0		0,00	0,00	
130904120_00005 Kaavatie	Toimintakulut		0		0,00	0,00	
	Nettomeno		0		0,00	0,00	
130904120_00007 Panssariportin tiet	Toimintakulut		0		-395 658,63	-395 658,63	
	Nettomeno		0		-395 658,63	-395 658,63	
130904120_00009 Liikenneympyrä, Parolan keskusta	Toimintakulut	-450 000	0	-450 000	0,00	450 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-450 000	0	-450 000	0,00	450 000,00	-100,00%
130904120_00010 Katualueiden vuosikorjaukset	Toimintakulut	-100 000	0	-100 000	-16 327,96	83 672,04	-83,67%
	Nettomeno	-100 000	0	-100 000	-16 327,96	83 672,04	-83,67%
130904120_00012 Valaistus, Kanunki	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000	-14 662,22	-4 662,22	46,62%
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000	-14 662,22	-4 662,22	46,62%
130904120_00013 Liikuntareittihanke rahoitusosuudet (mikäli rahoitus myönnet	Toimintakulut	-50 000	0	-50 000		50 000,00	-100,00%
	Toimintatuotot		0		42 500,00	42 500,00	
	Nettomeno	-50 000	0	-50 000	42 500,00	92 500,00	-185,00%
130904120_00015 Liikuntareittihanke menot	Toimintakulut		0		-56 256,53	-56 256,53	
	Nettomeno		0		-56 256,53	-56 256,53	
130904120_00016 Liikuntareittihanke (Tenholan kuntoportaat)	Toimintakulut		0		-43 998,75	-43 998,75	
	Nettomeno		0		-43 998,75	-43 998,75	
130904120_00017 Hulevesiojitus	Toimintakulut		0		-68 340,54	-68 340,54	
	Nettomeno		0		-68 340,54	-68 340,54	
130904120_00018 Pekolan monitoimikaukalo	Toimintakulut		0		-37 029,16	-37 029,16	
	Nettomeno		0		-37 029,16	-37 029,16	
130904120_00021 Kalliolan kunnallistekniikka	Toimintakulut		0		-8 333,50	-8 333,50	
	Nettomeno		0		-8 333,50	-8 333,50	
130904120_00022 Kaustankuja	Toimintakulut		0		-5 560,00	-5 560,00	
	Nettomeno		0		-5 560,00	-5 560,00	
Yhteensä 130904 Kiinteät rakenteet ja laitteet							
	Toimintatuotot	**16 000**	**-10 000**	**6 000**	**42 500,00**	**36 500,00**	**608,33%**
	Toimintakulut	**-1 496 600**	**596 600**	**-900 000**	**-646 167,29**	**253 832,71**	**-28,20%**
	Nettomeno	**-1 480 600**	**586 600**	**-894 000**	**-603 667,29**	**290 332,71**	**-32,48%**
130906 Koneet ja kalusto							
1309067 Muut koneet ja kalusto							

13090672 Elinvoimatoimiala							
130906720_00001 Budjetointikohde - koneet / elinvoimatoimiala	Toimintakulut	-300 000	60 000	-240 000		240 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-300 000	60 000	-240 000		240 000,00	-100,00%
130906720_00002 Siivouksen konehankinnat	Toimintakulut		0		0,00	0,00	
	Nettomeno		0		0,00	0,00	
130906720_00004 Varikon irtaimistohankkinat	Toimintakulut		0		-65 090,82	-65 090,82	
	Nettomeno		0		-65 090,82	-65 090,82	
130906720_00006 Aromi14	Toimintakulut		0		-380,00	-380,00	
	Nettomeno		0		-380,00	-380,00	
130906720_00007 Rakennusvalvonnan mittalaitteisto	Toimintakulut		0		-32 884,00	-32 884,00	
	Nettomeno		0		-32 884,00	-32 884,00	
130906720_00008 Traktorin hankinta Valtra G135	Toimintakulut		0		-72 580,65	-72 580,65	
	Nettomeno		0		-72 580,65	-72 580,65	
Yhteensä 13090672 Elinvoimatoimiala							
	Toimintakulut	**-300 000**	**60 000**	**-240 000**	**-170 935,47**	**69 064,53**	**-28,78%**
	Nettomeno	**-300 000**	**60 000**	**-240 000**	**-170 935,47**	**69 064,53**	**-28,78%**
13090673 Hyvinvointitoimiala/Sosiaali- ja terveyspalvelut							
130906730_00001 Budjetointikohde - koneet / hyvinvointitoimiala	Toimintakulut	-80 000	0	-80 000		80 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-80 000	0	-80 000		80 000,00	-100,00%
130906730_00002 Uuden koulurakennuksen kalusteet	Toimintakulut		-100 000	-100 000	-114 300,30	-14 300,30	14,30%
	Nettomeno		-100 000	-100 000	-114 300,30	-14 300,30	14,30%
Yhteensä 13090673 Hyvinvointitoimiala/Sosiaali- ja terveyspalvelut							
	Toimintakulut	**-80 000**	**-100 000**	**-180 000**	**-114 300,30**	**65 699,70**	**-36,50%**
	Nettomeno	**-80 000**	**-100 000**	**-180 000**	**-114 300,30**	**65 699,70**	**-36,50%**
Yhteensä 1309067 Muut koneet ja kalusto							
	Toimintakulut	**-380 000**	**-40 000**	**-420 000**	**-285 235,77**	**134 764,23**	**-32,09%**
	Nettomeno	**-380 000**	**-40 000**	**-420 000**	**-285 235,77**	**134 764,23**	**-32,09%**
Yhteensä 130906 Koneet ja kalusto							
	Toimintakulut	**-380 000**	**-40 000**	**-420 000**	**-285 235,77**	**134 764,23**	**-32,09%**
	Nettomeno	**-380 000**	**-40 000**	**-420 000**	**-285 235,77**	**134 764,23**	**-32,09%**
130911 Maa-alueet							
1309110 Maa-alueet							
13091100 Maa-alueet							
1309000101 Maa-alueiden uushankinta	Pysyvät vastaavat		0		-22 546,70	-22 546,70	
	Nettomeno		0		-22 546,70	-22 546,70	
1309000102 Maa-alueiden myynti	Pysyvät vastaavat		0		111 487,82	111 487,82	
	Nettomeno		0		111 487,82	111 487,82	
Yhteensä 130911 Maa-alueet							
	Pysyvät vastaavat		**0**		**88 941,12**	**88 941,12**	
	Nettomeno		**0**		**88 941,12**	**88 941,12**	
130912 Osakkeet							
1309120 Osakkeet							
13091200 Osakkeet							
1309000201 Osakkeiden osto	Pysyvät vastaavat		0		-2 146 854,60	-2 146 854,60	
	Nettomeno		0		-2 146 854,60	-2 146 854,60	
1309000202 Osakkeiden myynti	Pysyvät vastaavat		0		957 987,07	957 987,07	
	Nettomeno		0		957 987,07	957 987,07	

Yhteensä 130912 Osakkeet							
	Pysyvät vastaavat		**0**		**-1 188 867,53**	**-1 188 867,53**	
	Nettomeno		**0**		**-1 188 867,53**	**-1 188 867,53**	
130915 Koneet ja kalusto							
1309150 Koneet ja kalusto							
13091500 Koneet ja kalusto							
1309000502 Koneiden ja kaluston myynti	Pysyvät vastaavat		0		217 313,68	217 313,68	
	Nettomeno		0		217 313,68	217 313,68	
Yhteensä 13091500 Koneet ja kalusto							
	Pysyvät vastaavat		**0**		**217 313,68**	**217 313,68**	
	Nettomeno		**0**		**217 313,68**	**217 313,68**	
Yhteensä 13090 Investoinnit							
	Pysyvät vastaavat		**0**		**-882 612,73**	**-882 612,73**	
	Toimintakulut	**-3 166 600**	**-1 143 400**	**-4 310 000**	**-3 736 499,10**	**573 500,90**	**-13,31%**
	Toimintatuotot	**30 000**	**-10 000**	**20 000**	**42 500,00**	**22 500,00**	**112,50%**
	Nettomeno	**-3 136 600**	**-1 153 400**	**-4 290 000**	**-4 576 611,83**	**-286 611,83**	**6,68%**
Yhteensä 13090 Investoinnit							
	Pysyvät vastaavat		**0**		**-882 612,73**	**-882 612,73**	
	Toimintakulut	**-3 166 600**	**-1 143 400**	**-4 310 000**	**-3 736 499,10**	**573 500,90**	**-13,31%**
	Toimintatuotot	**30 000**	**-10 000**	**20 000**	**42 500,00**	**22 500,00**	**112,50%**
	Nettomeno	**-3 136 600**	**-1 153 400**	**-4 290 000**	**-4 576 611,83**	**-286 611,83**	**6,68%**

Investointimenot
Investoinneista ylivoimaisesti merkittävin oli uuden koulurakennuksen valmistuminen. Hankkeen investointikustannukset olivat vuoden 2022 osalta noin 2,5 milj. euroa, minkä lisäksi koulun kalusteisiin investoitiin n. 114 000 euroa. Hanke pysyi kokonaisuutena selvästi valtuuston määrittelemissä raameissa. Investointimenoja kasvatti myös Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen siirto perustettuun kiinteistöliikelaitoskuntayhtymään. Tämä näkyy osakkeiden osto- ja myynti-kohdissa.

Tuottoja kertyi erityisesti koneiden ja kaluston myynnistä, mikä selittyy uuden terveysaseman kaluston omistusjärjestelyllä, jossa kunta myi kaluston rahoitusyhtiölle ja vuokrasi sen takaisin.

Kunnallistekniikan osalta investointikustannukset kohdistuivat pääasiassa Panssariportin teihin. Parolan keskustan liikenneympyrän toteuttaminen siirtyy eteenpäin.

Investointitulot
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoksi tai -tappioksi kirjataan tasearvon ja myyntihinnan välinen erotus. Investointiosaan on pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynti merkitty tasearvon ja rahoituslaskelman myyntihinnan mukaan.

5 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Nimi	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	6 421 983,00	0,00	6 421 983,00	7 376 648,06	954 665,06	14,87%
Myyntitulot	1 241 700,00	0,00	1 241 700,00	1 882 212,85	640 512,85	51,58%
Maksutulot	3 091 000,00	0,00	3 091 000,00	2 688 682,78	-402 317,22	-13,02%
Tuet ja avustukset	675 000,00	0,00	675 000,00	1 479 912,15	804 912,15	119,25%
Muut toimintatulot	1 414 283,00	0,00	1 414 283,00	1 325 840,28	-88 442,72	-6,25%
Toimintamenot	-58 592 468,77	-1 501 600,00	-60 094 068,77	-61 571 279,32	-1 477 210,55	2,46%
Henkilöstömenot	-23 462 062,77	-400 000,00	-23 862 062,77	-24 589 219,74	-727 156,97	3,05%
Palvelujen ostot	-28 710 238,00	-370 000,00	-29 080 238,00	-30 069 372,74	-989 134,74	3,40%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 758 301,00	-731 600,00	-3 489 901,00	-3 650 634,27	-160 733,27	4,61%
Avustukset	-2 122 000,00	0,00	-2 122 000,00	-1 854 403,53	267 596,47	-12,61%
Muut toimintamenot	-1 539 867,00	0,00	-1 539 867,00	-1 407 649,04	132 217,96	-8,59%
Toimintakate	**-52 170 485,77**	**-1 501 600,00**	**-53 672 085,77**	**-54 194 631,26**	**-522 545,49**	**0,97%**
Verotulot	40 810 000,00	1 840 000,00	42 650 000,00	43 123 386,43	473 386,43	1,11%
Valtionosuudet	13 619 198,00	0,00	13 619 198,00	13 903 883,00	284 685,00	2,09%
Rahoitustulot ja menot	79 000,00	-150 000,00	-71 000,00	-11 809,47	59 190,53	-83,37%
Korkotulot	215 000,00	0,00	215 000,00	208 415,36	-6 584,64	-3,06%
Muut rahoitustulot	20 000,00	0,00	20 000,00	48 738,72	28 738,72	143,69%
Korkomenot	-148 000,00	-50 000,00	-198 000,00	-160 717,55	37 282,45	-18,83%
Muut rahoitusmenot	-8 000,00	-100 000,00	-108 000,00	-108 246,00	-246,00	0,23%
Vuosikate	**2 337 712,23**	**188 400,00**	**2 526 112,23**	**2 820 828,70**	**294 716,47**	**11,67%**
Poistot ja arvonalentumiset	-2 301 500,00	0,00	-2 301 500,00	-2 037 924,04	263 575,96	-11,45%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 301 500,00	0,00	-2 301 500,00	-1 985 861,82	315 638,18	-13,71%
Arvonalentumiset		0,00		-52 062,22	-52 062,22	
Satunnaiset erät		1 095 000,00	1 095 000,00	1 087 713,01	-7 286,99	-0,67%
Satunnaiset tulot		1 095 000,00	1 095 000,00	1 095 777,53	777,53	0,07%
Satunnaiset menot		0,00		-8 064,52	-8 064,52	
Tilikauden tulos	***36 212,23***	***1 283 400,00***	***1 319 612,23***	***1 870 617,67***	***551 005,44***	***41,76%***
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	***36 212,23***	***1 283 400,00***	***1 319 612,23***	***1 870 617,67***	***551 005,44***	***41,76%***

Verotulojen erittely

	Alkup TA 2022	TA muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Verotulot	**40 810 000**	**1 840 000**	**42 650 000**	**43 123 386**	**473 386**
Kunnan tulovero	37 048 000	810 000	37 858 000	38 245 794	387 794
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 268 000	800 000	2 068 000	2 128 713	60 713
Kiinteistövero	2 494 000	230 000	2 724 000	2 748 879	24 879

Valtionosuuksien erittely

	Alkup TA 2022	TA muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Valtionosuudet	**9 252 514**	**0**	**9 252 514**	**9 235 447**	**-17 067**
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. Tasaukset	11 164 793	0	11 164 793	11 144 047	-20 746
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 912 279	0	-1 912 279	-1 908 600	3 679
Verotulomenetysten korvaus	4 366 684	0	4 366 684	4 668 436	301 752
Yhteensä	13 619 198	0	13 619 198	13 903 883	284 685

6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	2 337 712,23	188 400,00	2 526 112,23	2 820 828,70	294 716,47	11,67%
Satunnaiset erät		1 095 000,00	1 095 000,00	1 087 713,01	-7 286,99	-0,67%
Tulorahoituksen korjauserät	-250 000,00	-1 095 000,00	-1 345 000,00	-1 428 404,29	-83 404,29	6,20%
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-3 166 600,00	-1 143 400,00	-4 310 000,00	-5 905 900,40	-1 595 900,40	37,03%
Rahoitusosuudet investointimenoihin	30 000,00	-10 000,00	20 000,00	42 500,00	22 500,00	112,50%
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	250 000,00	1 095 000,00	1 345 000,00	2 715 192,85	1 370 192,85	101,87%
Toiminta ja investoinnit, netto	**-798 887,77**	**130 000,00**	**-668 887,77**	**-668 070,13**	**817,64**	**-0,12%**
Rahoitustoiminta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 100 000,00	0,00	5 100 000,00	0,00	-5 100 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 580 000,00	-2 650 000,00	-6 230 000,00	-5 893 333,34	336 666,66	-5,40%
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	6 427 455,67	6 427 455,67	
Vaikutus maksuvalmiuteen	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**534 122,33**	**1 664 122,33**	

Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Pitkäaikaisen lainan nostamisesta päätettiin vuoden 2022 aikana, mutta lainan nostaminen siirtyi vuoden 2023 tammikuulle. Muuten maksivalmiutta ylläpidettiin lyhytaikaisella rahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta jäi lopulta hieman miinusmerkkiseksi.

7 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

7.1.1 Yhteenveto käyttötalous, investoinnit ja rahoitus

	Sitovuus N B	Määrärahat 1000 euroa					
		Alkup. talousarvio	TA-muutokset	TA Muutoksineen	Toteuma 1 - 12 / 2022	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Kuntajohtaminen	N	-331	0	-331	-335	-4	1,09%
Elinvoimatoimiala	N	-9 819	-802	-10 621	-10 841	-220	2,07%
Hyvinvointitoimiala	N	-42 020	-700	-42 720	-43 016	-296	0,69%
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		**-52 170**	**-1 502**	**-53 672**	**-54 192**	**-520**	0,97%
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	40 810	1 840	42 650	43 123	473	1,11%
Valtionosuudet	B	13 619	0	13 619	13 904	285	2,09%
Korkotulot	N	215	0	215	208	-7	-3,06%
Muut rahoitustulot	N	20	0	20	49	29	143,69%
Korkomenot	N	-148	-50	-198	-161	37	-18,83%
Muut rahoitusmenot	N	-8	-100	-108	-108	-1	0,61%
Satunnaiset erät							
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		**54 509**	**1 690**	**56 199**	**57 016**	**-817**	-1,45%
Varausten ja rahastojen muutos							
INVESTOINTIOSA							
Kiinteä omaisuus	Tulot	300	0	300	111	-189	-62,84%
	Menot	-200	0	-200	-23	-177	88,73%
Osakeet	Tulot	0	0	0	958	958	
	Menot	-290	0	-290	-2 217	1 927	-664,53%
Talonrakennus	Tulot	14		14			
	Menot	-1 296	-1 536	-3 697	-2 735	-962	
Kunnallistekniikka	Tulot	16	-6	10	43	33	325,00%
	Menot	-1 497	597	-900	-646	-254	28,20%
Koneet ja kalusto	Tulot	0		0	217	217	
	Menot	-380	-40	-420	-285	-135	32,09%
Tietokoneohjelmistot	Menot	-50	0	-50	0	-50	100,00%
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		**-3 383**	**-985**	**-4 368**	**-4 577**	**209**	-4,78%
RAHOITUSOSA							
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	N	5 100	0	5 100	0	-5 100	-100,00%
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	-3 580	-2 650	-6 230	-5 893	-337	5,40%
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0	0	0	6 427	6 427	
Vaikutus maksuvalmiuteen							
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		**1 520**	**-2 650**	**-1 130**	**534**	**-1 664**	147,27%

7.1.2 Talousarvion toteuma toimialoittain

Kuntajohtaminen, ulkoiset ja sisäiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	493 459,00	0,00	493 459,00	374 362,33	-119 096,67	-24,14%
Myyntitulot	243 459,00	0,00	243 459,00	80,00	-243 379,00	-99,97%
Maksutulot		0,00			0,00	
Tuet ja avustukset		0,00		20 079,90	20 079,90	
Muut toimintatulot	250 000,00	0,00	250 000,00	354 202,43	104 202,43	41,68%
Toimintamenot	-824 904,85	0,00	-824 904,85	-727 125,39	97 779,46	-11,85%
Henkilöstömenot	-344 445,85	0,00	-344 445,85	-354 956,83	-10 510,98	3,05%
Palvelujen ostot	-467 459,00	0,00	-467 459,00	-209 872,90	257 586,10	-55,10%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-22 092,68	-12 092,68	120,93%
Avustukset	-2 000,00	0,00	-2 000,00		2 000,00	-100,00%
Muut toimintamenot	-1 000,00	0,00	-1 000,00	-140 202,98	-139 202,98	13920,30%
Toimintakate	**-331 445,85**	**0,00**	**-331 445,85**	**-352 763,06**	**-21 317,21**	**6,43%**
Rahoitustulot ja menot		0,00		-40,00	-40,00	
Muut rahoitusmenot		0,00		-40,00	-40,00	
Vuosikate	**-331 445,85**	**0,00**	**-331 445,85**	**-352 803,06**	**-21 357,21**	**6,44%**
Poistot ja arvonalentumiset	-30 000,00	0,00	-30 000,00	-30 427,68	-427,68	1,43%
Suunnitelman mukaiset poistot	-30 000,00	0,00	-30 000,00	-30 427,68	-427,68	1,43%
Satunnaiset erät		1 095 000,00	1 095 000,00	1 087 713,01	-7 286,99	-0,67%
Satunnaiset tulot		1 095 000,00	1 095 000,00	1 095 777,53	777,53	0,07%
Satunnaiset menot		0,00		-8 064,52	-8 064,52	
Tilikauden tulos	***-361 445,85***	***1 095 000,00***	***733 554,15***	***704 482,27***	***-29 071,88***	***-3,96%***
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	***-361 445,85***	***1 095 000,00***	***733 554,15***	***704 482,27***	***-29 071,88***	***-3,96%***

Elinvoimatoimiala, ulkoiset ja sisäiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	9 700 445,00	0,00	9 700 445,00	7 312 544,50	-2 387 900,50	-24,62%
Myyntitulot	3 415 200,00	0,00	3 415 200,00	2 127 967,69	-1 287 232,31	-37,69%
Maksutulot	254 000,00	0,00	254 000,00	244 001,61	-9 998,39	-3,94%
Tuet ja avustukset	325 000,00	0,00	325 000,00	408 537,44	83 537,44	25,70%
Muut toimintatulot	5 706 245,00	0,00	5 706 245,00	4 532 037,76	-1 174 207,24	-20,58%
Toimintamenot	-19 519 792,43	-801 600,00	-20 321 392,43	-13 775 540,19	6 545 852,24	-32,21%
Henkilöstömenot	-4 189 224,43	0,00	-4 189 224,43	-4 295 111,05	-105 886,62	2,53%
Palvelujen ostot	-7 429 938,00	-70 000,00	-7 499 938,00	-4 634 782,76	2 865 155,24	-38,20%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 056 301,00	-731 600,00	-2 787 901,00	-2 923 456,45	-135 555,45	4,86%
Avustukset	-85 000,00	0,00	-85 000,00	-112 978,21	-27 978,21	32,92%
Muut toimintamenot	-5 759 329,00	0,00	-5 759 329,00	-1 809 211,72	3 950 117,28	-68,59%
Toimintakate	**-9 819 347,43**	**-801 600,00**	**-10 620 947,43**	**-6 462 995,69**	**4 157 951,74**	**-39,15%**
Rahoitustulot ja menot		0,00		-0,18	-0,18	
Muut rahoitusmenot		0,00		-0,18	-0,18	
Vuosikate	**-9 819 347,43**	**-801 600,00**	**-10 620 947,43**	**-6 462 995,87**	**4 157 951,56**	**-39,15%**
Poistot ja arvonalentumiset	-1 956 000,00	0,00	-1 956 000,00	-1 874 336,22	81 663,78	-4,18%
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 956 000,00	0,00	-1 956 000,00	-1 822 274,00	133 726,00	-6,84%
Arvonalentumiset		0,00		-52 062,22	-52 062,22	
Tilikauden tulos	***-11 775 347,43***	***-801 600,00***	***-12 576 947,43***	***-8 337 332,09***	***4 239 615,34***	***-33,71%***
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	***-11 775 347,43***	***-801 600,00***	***-12 576 947,43***	***-8 337 332,09***	***4 239 615,34***	***-33,71%***

Hyvinvointitoimiala, sisäiset ja ulkoiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	4 227 500,00	0,00	4 227 500,00	5 071 312,22	843 812,22	19,96%
Myyntitulot	1 003 500,00	0,00	1 003 500,00	1 549 388,22	545 888,22	54,40%
Maksutulot	2 837 000,00	0,00	2 837 000,00	2 444 681,17	-392 318,83	-13,83%
Tuet ja avustukset	350 000,00	0,00	350 000,00	1 051 294,81	701 294,81	200,37%
Muut toimintatulot	37 000,00	0,00	37 000,00	25 948,02	-11 051,98	-29,87%
Toimintamenot	-46 247 192,49	-700 000,00	-46 947 192,49	-52 447 179,13	-5 499 986,64	11,72%
Henkilöstömenot	-18 928 392,49	-400 000,00	-19 328 392,49	-19 939 151,86	-610 759,37	3,16%
Palvelujen ostot	-24 233 300,00	-300 000,00	-24 533 300,00	-27 031 966,66	-2 498 666,66	10,18%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-692 000,00	0,00	-692 000,00	-705 085,14	-13 085,14	1,89%
Avustukset	-2 035 000,00	0,00	-2 035 000,00	-1 741 425,32	293 574,68	-14,43%
Muut toimintamenot	-358 500,00	0,00	-358 500,00	-3 029 550,15	-2 671 050,15	745,06%
Toimintakate	**-42 019 692,49**	**-700 000,00**	**-42 719 692,49**	**-47 375 866,91**	**-4 656 174,42**	**10,90%**
Rahoitustulot ja menot		0,00		-44,99	-44,99	
Korkomenot		0,00			0,00	
Muut rahoitusmenot		0,00		-44,99	-44,99	
Vuosikate	**-42 019 692,49**	**-700 000,00**	**-42 719 692,49**	**-47 375 911,90**	**-4 656 219,41**	**10,90%**
Poistot ja arvonalentumiset	-315 500,00	0,00	-315 500,00	-133 160,14	182 339,86	-57,79%
Suunnitelman mukaiset poistot	-315 500,00	0,00	-315 500,00	-133 160,14	182 339,86	-57,79%
Tilikauden tulos	***-42 335 192,49***	***-700 000,00***	***-43 035 192,49***	***-47 509 072,04***	***-4 473 879,55***	***10,40%***
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	***-42 335 192,49***	***-700 000,00***	***-43 035 192,49***	***-47 509 072,04***	***-4 473 879,55***	***10,40%***

8 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 TULOSLASKELMA, ULKOISET ERÄT

	1-12/2022		1-12/2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 882 212,85		1 510 850,11	
Maksutuotot	2 688 682,78		2 952 800,10	
Tuet ja avustukset	1 479 912,15		1 945 261,60	
Muut toimintatuotot	1 325 840,28	7 376 648,06	1 141 793,20	7 550 705,01
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-19 667 578,20		-18 998 011,79	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-4 184 377,98		-4 089 022,92	
Muut henkilösivukulut	-737 263,56		-698 406,08	
Palvelujen ostot	-30 069 372,74		-28 425 799,92	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 650 634,27		-2 899 588,69	
Avustukset	-1 854 403,53		-1 980 944,25	
Muut toimintakulut	-1 407 649,04	-61 571 279,32	-1 459 460,14	-58 551 233,79
Toimintakate		**-54 194 631,26**		**-51 000 528,78**
Verotulot		43 123 386,43		40 611 977,42
Valtionosuudet		13 903 883,00		12 270 818,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	208 415,36		213 179,84	
Muut rahoitustuotot	48 738,72		14 498,55	
Korkokulut	-160 717,55		-158 409,19	
Muut rahoituskulut	-108 246,00	-11 809,47	-14 515,39	54 753,81
Vuosikate		**2 820 828,70**		**1 937 020,45**
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 985 861,82		-2 216 716,41	
Arvonalentumiset	-52 062,22	-2 037 924,04	-2 560,40	-2 219 276,81
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	1 095 777,53		134 143,48	
Satunnaiset kulut	-8 064,52	1 087 713,01		134 143,48
Tilikauden tulos		**1 870 617,67**		**-148 112,88**
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		**1 870 617,67**		**-148 112,88**

8.2 RAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 820 828,70	1 937 020,45
Satunnaiset erät	1 087 713,01	134 143,48
Tulorahoituksen korjauserät	-1 428 404,29	-25 839,93
	2 480 137,42	**2 045 324,00**
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 905 900,40	-1 961 465,51
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42 500,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 715 192,85	67 317,56
	-3 148 207,55	**-1 894 147,95**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-668 070,13**	**151 176,05**
Rahoituksen rahavirta		
	0,00	**0,00**
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	5 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 893 333,34	-3 578 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 427 455,67	-891 182,47
	534 122,33	**530 817,53**
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-13 480,93	-3 589,26
Saamisten muutos	907 493,91	-1 308 608,19
Korottomien velkojen muutos	-569 618,28	888 797,76
	324 394,70	**-423 399,69**
Rahoituksen rahavirta	**858 517,03**	**107 417,84**
Rahavarojen muutos	**190 446,90**	**258 593,89**
Rahavarat 31.12.	958 204,22	767 757,32
Rahavarat 1.1.	767 757,32	509 163,43
Rahavarojen muutos	**190 446,90**	**258 593,89**

8.3 TASE

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	145 860,86	189 527,34
Ennakkomaksut	70 273,54	0,00
Aineettomat hyödykkeet	**216 134,40**	**189 527,34**
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	8 471 321,65	8 560 262,76
Rakennukset	32 050 983,78	29 006 944,52
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 479 021,23	3 425 919,29
Koneet ja kalusto	460 171,46	525 220,19
Muut aineelliset hyödykkeet	55 322,85	55 322,85
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	217 006,56	1 836 944,71
Aineelliset hyödykkeet	**44 733 827,53**	**43 410 614,32**
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	14 874 145,45	13 685 277,92
Muut lainasaamiset	4 397 802,91	4 397 802,91
Sijoitukset	**19 271 948,36**	**18 083 080,83**
PYSYVÄT VASTAAVAT	**64 221 910,29**	**61 683 222,49**
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	1 839,53	1 839,53
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 839,53	1 839,53
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	883 008,10	819 289,21
Muut saamiset	327 625,04	1 031 406,30
Siirtosaamiset	1 023 138,52	1 290 570,06
Lyhytaikaiset saamiset	2 233 771,66	3 141 265,57
Saamiset	2 233 771,66	3 141 265,57
Rahat ja pankkisaamiset	**958 204,22**	**767 757,32**
VAIHTUVAT VASTAAVAT	**3 191 975,88**	**3 909 022,89**
VASTAAVAA	**67 415 725,70**	**65 594 084,91**

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	19 505 072,87	19 505 072,87
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	6 084 818,29	6 232 931,17
Tilikauden yli-/alijäämä	1 870 617,67	-148 112,88
OMA PÄÄOMA	**27 460 508,83**	**25 589 891,16**
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	51 296,96	64 777,89
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	51 296,96	64 777,89
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	21 623 329,32	26 878 662,66
Pitkäaikainen vieras pääoma	**21 623 329,32**	**26 878 662,66**
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	7 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 992 754,12	5 203 298,45
Saadut ennakot	23 732,05	18 089,06
Ostovelat	2 629 117,19	3 383 989,91
Muut velat	430 478,14	620 158,55
Siirtovelat	4 204 509,09	3 835 217,23
Lyhytaikainen vieras pääoma	**18 280 590,59**	**13 060 753,20**
VIERAS PÄÄOMA	**39 903 919,91**	**39 939 415,86**
VASTATTAVAA	**67 415 725,70**	**65 594 084,91**

8.4 KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toimintatuotot	27 297 845,39	27 029 247,06
Toimintakulut	-83 239 397,25	-78 684 491,27
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	362,73	130,07
TOIMINTAKATE	**-55 941 189,12**	**-51 655 114,13**
Verotulot	43 053 823,91	40 564 903,71
Valtionosuudet	17 005 190,87	15 078 116,01
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	209 406,90	216 207,61
Muut rahoitustuotot	277 066,66	235 918,59
Korkokulut	-308 135,71	-222 815,27
Muut rahoituskulut	-126 829,38	-21 714,67
Rahoitustuotot ja -kulut	**51 508,47**	**207 596,26**
VUOSIKATE	**4 169 334,12**	**4 195 501,86**
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 959 019,08	-4 231 530,55
Arvonalentumiset	-57 462,54	-2 560,40
Poistot ja arvonalentumiset	**-4 016 481,63**	**-4 234 090,95**
Satunnaiset erät	**-8 064,52**	**134 143,48**
TILIKAUDEN TULOS	**144 787,98**	**95 554,38**
Tilinpäätössiirrot	17 899,53	-509,91
Tilikauden verot	-51,25	-23 140,71
Laskennalliset verot	57 563,49	-3 967,61
Vähemmistön osuus tilkauden tuloksesta	-4,12	-402,19
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	**220 195,63**	**67 533,97**

8.5 KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 169 334,12	4 195 501,86
Satunnaiset erät	-8 064,52	134 143,48
Tilikauden verot	-51,25	-23 140,71
Tulorahoituksen korjauserät	-246 359,32	-135 483,96
	3 914 859,04	**4 171 020,66**
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 389 653,63	-4 756 722,03
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42 500,00	865,65
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 043 913,41	241 898,01
	-8 303 240,22	**-4 513 958,37**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-4 388 381,18**	**-342 937,70**
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	5 066,41	5 066,41
	5 066,41	**5 066,41**
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 759 951,90	7 967 028,13
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 487 961,73	-5 484 678,13
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 394 908,87	-1 220 369,63
	7 666 899,04	**1 261 980,37**
Oman pääoman muutokset	**15 447,50**	**0,00**
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-102 210,08	6 145,20
Vaihto-omaisuuden muutos	-20 651,43	35 694,09
Saamisten muutos	393 903,21	-1 474 838,67
Korottomien velkojen muutos	102 798,54	1 209 769,87
	373 840,25	**-223 229,50**
Rahoituksen rahavirta	**8 061 253,20**	**1 043 817,27**
Rahavarojen muutos	**3 672 872,02**	**700 879,57**
Rahavarat 31.12.	7 757 699,75	4 084 827,72
Rahavarat 1.1.	4 084 827,72	3 383 948,15
Rahavarojen muutos	3 672 872,03	700 879,57

8.6 KONSERNITASE

	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	282 492,33	343 605,81
Muut pitkävaikutteiset menot	21 069,79	25 144,37
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	70 273,54	0,00
Aineettomat hyödykkeet	**373 835,66**	**368 750,18**
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	9 059 619,26	9 103 252,06
Rakennukset	50 306 733,63	48 360 418,74
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 759 216,34	3 813 405,55
Koneet ja kalusto	1 037 911,20	1 115 456,58
Muut aineelliset hyödykkeet	61 597,07	61 597,06
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 311 010,11	6 343 582,05
Aineelliset hyödykkeet	**73 536 087,60**	**68 797 712,05**
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	40 663,39	40 300,66
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeid	7 247 582,64	7 368 316,52
Muut lainasaamiset	4 121 652,99	4 126 719,40
Muut saamiset	2 655,47	2 655,47
Sijoitukset	**11 412 554,49**	**11 537 992,05**
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	48 578,90
Lahjoitusrahastojen varat	94 863,36	7 111,84
Muut toimeksiantojen varat	165 866,92	39 991,26
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	**260 730,28**	**95 682,00**
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	120 869,42	100 676,03
Muu vaihto-omaisuus	1 757,18	1 299,14
Vaihto-omaisuus	**122 626,60**	**101 975,17**
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset	2 276,84	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	**2 276,84**	**0,00**
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 797 073,41	1 582 793,79
Muut saamiset	894 689,92	1 396 576,49
Siirtosaamiset	1 325 088,71	1 433 661,81
Lyhytaikaiset saamiset	**4 016 852,04**	**4 413 032,09**
Saamiset	**4 019 128,88**	**4 413 032,09**
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	399,14	443,56
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihi	105 275,71	193 027,23
Muut arvopaperit	206 800,70	206 311,30
Rahoitusarvopaperit	**312 475,55**	**399 782,08**
Rahat ja pankkisaamiset	**7 445 224,20**	**3 685 045,64**
VAIHTUVAT VASTAAVAT	**11 899 455,23**	**8 599 834,98**
VASTAAVAA	**97 482 663,26**	**89 399 971,26**

	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	19 505 072,87	19 505 072,87
Muut omat rahastot	16 646,32	19 098,34
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 045 027,48	8 992 941,01
Tilikauden yli-/alijäämä	220 195,63	67 533,97
OMA PÄÄOMA	**28 786 942,30**	**28 584 646,20**
VÄHEMMISTÖOSUUDET	**8 399,68**	**8 056,65**
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	602 295,10	497 214,54
PAKOLLISET VARAUKSET	**602 295,10**	**497 214,54**
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	165 866,92	88 570,16
Lahjoitusrahastojen pääomat	165 459,87	179 037,17
Muut toimeksiantojen pääomat	4 730,92	5 612,18
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	**336 057,70**	**273 219,51**
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	43 734 398,85	41 512 852,33
Muut velat	109 442,45	99 951,22
Pitkäaikainen vieras pääoma	**43 843 841,30**	**41 612 803,55**
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	7 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 276 526,35	6 830 726,02
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	447,80
Saadut ennakot	256 679,78	270 342,76
Ostovelat	4 717 742,45	4 987 050,54
Muut velat	689 328,61	804 998,08
Siirtovelat	5 710 392,39	5 218 444,55
Laskennalliset verovelat	254 457,57	312 021,06
Lyhytaikainen vieras pääoma	**23 905 127,16**	**18 424 030,81**
VIERAS PÄÄOMA	**67 748 968,46**	**60 036 834,36**
VASTATTAVAA	**97 482 663,25**	**89 399 971,26**

9 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotus

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajanmukaisesti asian omaiselle tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. (Valtuusto 9.12.1996 65 §, muutos valtuusto 1.11.2004 56 §, muutos valtuusto 12.12.2012 49 §) Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Koronapandemian vaikutukset tekevät tilikausien 2021 ja 2022 tiedoista vaikeasti verrattavia aiempiin vuosiin nähden. Valtion koronatuet paransivat kunnan tulosta noin 2 milj. eurolla vuonna 2020. Vuonna 2021 korona-avustuksia kirjattiin toimintatuottoihin 1,3 milj. euroa ja suoria koronaan liittyviä toimintakuluja kirjautui n. 0,9 milj. euroa. Vuonna 2022 avustuksia kirjautui n. 0,5 milj. euroa ja kustannuksia 0,4 milj. euroa. On kuitenkin huomioitava, että kaikki koronapandemian aiheuttamat suorat ja epäsuorat kustannukset eivät ole eriteltävissä kirjanpidosta. Tilikausien väliseen vertailuun vaikuttaa myös se, että vuonna 2020 pääosa valtionhallinnon jakamista korona-avustuksista kirjautui osaksi peruspalveluiden valtionosuutta, kun vuonna 2021 valtion tukitoimet COVID-19 -epidemiasta aiheutuviin kustannuksiin kirjattiin toimintatuottoihin.

Vuoden 2022 tilinpäätöksen vertailtavuutta vääristää Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyistä saatu kertaluonteinen positiivinen tulosvaikutus.

9.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Koronapandemian vaikutukset tekevät tilikausien 2021 ja 2022 tiedoista vaikeasti verrattavia aiempiin vuosiin nähden. Valtion koronatuet paransivat kunnan tulosta noin 2 milj. eurolla vuonna 2020. Vuonna 2021 koronaavustuksia kirjattiin toimintatuottoihin 1,3 milj. euroa ja suoria koronaan liittyviä toimintakuluja kirjautui n. 0,9 milj. euroa. Vuonna 2022 avustuksia kirjautui n. 0,5 milj. euroa ja kustannuksia 0,4 milj. euroa. On kuitenkin huomioitava, että kaikki koronapandemian aiheuttamat suorat ja epäsuorat kustannukset eivät ole eriteltävissä kirjanpidosta.

9.3 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuotot

Toimintatuotot yksiköittäin				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Yleishallinto	1 063 783,59	814 723,42	914 338,68	655 871,92
Sosiaali- ja terveyspalvelut	20 592 783,14	20 547 829,26	3 496 210,54	4 027 252,09
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 336 753,69	2 299 778,59	1 588 842,10	1 488 478,43
Yhdyskuntapalvelut	3 304 524,98	3 366 915,80	1 377 256,74	1 379 102,57
Toimintatuotot yhteensä	*27 297 845,40*	*27 029 247,06*	*7 376 648,06*	*7 550 705,01*

Verotulojen erittely

Verotulojen erittely		
	2022	**2021**
Kunnan tulovero	38 245 794,39	36 112 627,31
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 128 713,30	1 918 457,21
Kiinteistövero	2 748 878,74	2 580 892,90
Verotulot yhteensä	*43 123 386,43*	*40 611 977,42*

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely		
	Kunta	
	2022	**2021**
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	11 144 047,00	10 279 581,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	2 187 059,00	1 785 074,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-1 908 600,00	-1 918 121,00
Verotulomenetysten korvaus	4 668 436,00	3 909 358,00
Valtionosuudet yhteensä	*13 903 883,00*	*12 270 818,00*

Palvelujen ostojen erittely

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2022	**2021**
Asiakaspalvelujen ostot	22 141 219,00	20 779 469,27
Muiden palvelujen ostot	7 928 153,74	7 646 330,65
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	*30 069 372,74*	*28 425 799,92*

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kuluvan käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

POISTOSUUNNITELMA 1.1.2013 alkaen		
Omaisuuslaji	**Tasapoisto**	**Menojäännös %**
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	5-20	
Tietokoneohjelmistot	2-5	
Muut pitkävaikutteidet menot	2-5	
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Rakennukset ja rakennelmat *)		
Asuinrakennukset	30-50	
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50	
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30	
Muut rakennukset/Talousrakennukset	10-20	
Vapaa-ajan rakennukset	20-30	
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot		15-20%
Sillat, laiturit ja uimalat		10-25%
Muut maa- ja vesirakenteet (teollisuusraide)		10-20%
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet		15-20%
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet		20-25%
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8-15	
Muut kulj. Välineet/henkilö- ja pakettiautot	4-7	
Kuorma-autot	5-10	
Traktorit ja raskaat työkoneet	10-15	
Muut kevyet koneet	5-10	
Muut liikkuvat työkoneet	5-10	
ATK-laitteet	3-5	
Muut laitteet ja kalusteet	3-5	
Ensikertainen kalustaminen		
Luonnonvarat	Käytön muk.	

*) Hyödykkeen perusparannusmeno lisätään hyödykkeen poistamattomaan hankintamenoon ja poistetaan jäljellä olevan poistoajan kuluessa, jollei erilliseen poistosuunnitelmaan ole perusteltua syytä. Perusparannusmenon poikkeavaa poistoaikaa koskeva määrittely tehdään perusparannushankkeen taloudelliseen merkitykseen perustuen hankesuunnitelman yhteydessä.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi.

Pakollisten varausten muutokset

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1	497 214,54	590 796,08		
Lisäykset tilikaudella	105 080,56	38,57		
Vähennykset tilikaudella		-93 620,11		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12	*602 295,10*	*497 214,54*		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	352 876,53	58 014,22	352 876,53	39 448,19
Rakennusten luovutusvoitot				
Muut luovutusvoitot	3 002,89	499,47		
Luovutusvoitot yhteensä	*355 879,42*	*58 513,69*	*352 876,53*	*39 448,19*
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot		13 608,26		13 608,26
Rakennusten luovutustappiot		2 914,70		
Muut luovutustappiot	20 249,77	256,95	20 249,77	
Luovutustappiot yhteensä	*20 249,77*	*16 779,91*	*20 249,77*	*13 608,26*

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot			1 095 777,53	
Satunnaiset tuotot yhteensä				
Satunnaiset tuotot				
Pihlajalinna terveys Oy		134 143,48		134 143,48
Satunnaiset tuotot yhteensä	*0,00*	*134 143,48*	*0,00*	*134 143,48*
Satunnaiset kulut				
Asianajotoimisto Fortis Oy	8 406,52		8 064,52	
Satunnaiset kulut yhteensä	*8 406,52*		*8 064,52*	

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2022	**2021**
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Kuntarahoitus Oyj	283,25	143,00
2M-IT Oy	450,00	450,00
Aina Group Oy osinko	15 268,40	1 558,00
Yhteensä	*16 001,65*	*2 151,00*

9.4 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

9.4.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet											
	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkee	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja kesk.er.h.	Yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	189 527,34		**189 527,34**	8 560 262,76	29 006 944,52	3 425 919,29	525 220,19	55 322,85	1 836 944,71	**43 410 614,32**	**43 600 141,66**
Lisäykset tilikauden aikana	20 067,00	70 273,54	**90 340,54**	22 546,70	2 706 791,54	510 576,13	284 855,77		143 935,12	**3 668 705,26**	**3 759 045,80**
Rahoitusosuudet tilikaudella						-42 500,00					**0,00**
Vähennykset tilikauden aikana				-111 487,81			-217 313,68			**-328 801,49**	**-328 801,49**
Siirrot erien välillä	15 113,00		**15 113,00**		1 631 716,84	115 543,43			-1 762 373,27	**-15 113,00**	**0,00**
Tilikauden poisto	-78 846,48		**-78 846,48**		-1 243 906,90	-530 517,62	-132 590,82			**-1 907 015,34**	**-1 985 861,82**
Arvonalennukset ja niiden palautukset					-50 562,22				-1 500,00	**-52 062,22**	**-52 062,22**
Poistamaton hankintameno 31.12	**145 860,86**	**70 273,54**	**216 134,40**	**8 471 321,65**	**32 050 983,78**	**3 479 021,23**	**460 171,46**	**55 322,85**	**217 006,56**	**44 733 827,53**	**44 949 961,93**
											0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	**145 860,86**	**70 273,54**	**216 134,40**	**8 471 321,65**	**32 050 983,78**	**3 479 021,23**	**460 171,46**	**55 322,85**	**217 006,56**	**44 733 827,53**	**44 949 961,93**

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		**Kunta**	
	2022	**2020**	**2022**	**2021**
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	358 070,60	342 304,70	129 129,71	129 129,71
Muut maa- ja vesialueet	8 701 548,66	8 760 947,36	8 342 191,94	8 431 133,05
Maa- ja vesialueet yhteensä	*9 059 619,26*	*9 103 252,06*	*8 471 321,65*	*8 560 262,76*

Pysyvien vastaavien sijoitukset							
	Osakkeet ja osuudet				**Muut lainasaamiset**		
	Kuntayhtymä-osuudet	Tytäryhtiö-osakk. ja osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Laina-saamiset tytäryht.	Laina-saamiset muilta	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	6 846 630,83	244 999,39	6 593 647,70	**13 685 277,92**	301 482,91	4 096 320,00	**4 397 802,91**
Lisäykset tilikauden aikana	2 045 354,60	100 000,00	1 500,00				
Vähennykset tilikauden aikana	-949 577,07		-8 410,00	**-8 410,00**			
Siirrot erien välillä							
Hankintameno 31.12	7 942 408,36	344 999,39	6 586 737,70	**13 676 867,92**	301 482,91	4 096 320,00	**4 397 802,91**
Arvonalennukset				**0,00**			
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	**7 942 408,36**	**344 999,39**	**6 586 737,70**	**14 874 145,45**	**301 482,91**	**4 096 320,00**	**4 397 802,91**

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset						
Kuntayhtymä	Tasearvo 1.1	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Eteva ky	72 177,67			72 177,67	72 177,73	-0,06
Hämeen Maakuntaliitto, ky	38 425,03			38 425,03	38 425,03	0,00
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	5 478 708,71			5 478 708,71	5 358 801,70	119 907,01
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	1 257 319,42		-949 577,07	307 742,35	307 775,68	-33,33
Kiinteistöliikelaitosky Tavastia	0,00	2 045 354,60		2 045 354,60	2 045 576,32	-221,72
Yhteensä	*6 846 630,83*	*2 045 354,60*	*-949 577,07*	*7 942 408,36*	*7 822 756,47*	119 651,89

Omistukset muissa yhteisöissä

Omistukset muissa yhteisöissä						
				Konsernin osuus (1000 €)		
Nimi	y-tunnus	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Hattula-Kiinteistöt Oy	1574640-3	100 %	100 %	773	9 952	0
Hattulan Kehitys Oy	3235808-2	100 %	100 %	12	56	-88
Kuntayhtymät						
Eteva ky	0203300-9	0,45 %	0,447804 %	72	213	-5
Hämeen Maakuntaliitto, ky	0826048-0	5,25 %	5,250000 %	84	38	-7
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	6,59 %	6,586430 %	5 170	17 126	-151
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	0205303-4	8,73 %	8,729050 %	581	676	-664
Liikelaitosky Tavastia	3298657-2	8,73 %	8,729050 %	2 060	112	15

Saamisten erittely

Saamisten erittely				
	2022		2021	
	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		99 099,30		71 794,88
Yhteensä	*0,00*	*99 099,30*	*0,00*	*71 794,88*
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		60 566,79		56 229,09
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		52 185,38		181 482,08
Yhteensä	*0,00*	*112 752,17*	*0,00*	*237 711,17*
Saamiset yhteensä	*0,00*	*211 851,47*	*0,00*	*309 506,05*

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Menoennakot	42 755,73	42 755,73	42 755,73	42 755,73
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	140 533,58	132 657,36	140 000,00	132 108,00
Eu-tuet ja avustukset	109 745,77	72 817,05		
Muut tulojäämät	1 032 053,63	1 185 431,67	840 382,79	1 115 706,33
Tulojäämät yhteensä	*1 325 088,71*	*1 433 661,81*	*1 023 138,52*	*1 290 570,06*
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	*1 325 088,71*	*1 433 661,81*	*1 023 138,52*	*1 290 570,06*

9.4.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

Oman pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Peruspääoma 1.1	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87
Muut omat rahastot 1.1	19 098,34	18 588,43		
Vahinkovaraston pääoma 1.1				
Siirrot rahastoon	15 447,50	2 100,00		
Siirrot rahastosta	-17 899,53	-1 590,09		
Vahinkovaraston pääoma 31.12				
Muut omat rahastot yhteensä 31.12	16 646,31	19 098,34		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1	9 060 474,98	8 992 941,01	6 084 818,29	6 232 931,17
Siirto vahinkovarastoon	-15 447,50			
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	9 045 027,48	8 992 941,01	6 084 818,29	6 232 931,17
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	220 195,63	67 533,97	1 870 617,67	-148 112,88
Oma pääoma yhteensä	*28 786 942,30*	*28 584 646,19*	*27 460 508,83*	*25 589 891,16*

Vieras pääoma

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvastuuvahinkovaraus	602 295,10	497 214,54		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	*602 295,10*	*497 214,54*	*0,00*	*0,00*

Vieras pääoma				
	2022		**2021**	
	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset
Velat tytäryhteisölle				
Saadut ennakot				
Ostovelat		110,37		451,96
Muut velat				
Siirtovelat				100 000,00
Yhteensä	*0,00*	*110,37*	*0,00*	*100 451,96*
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		186 063,42		571 307,48
Muut velat				
Siirtovelat		308 663,00		
Yhteensä	*0,00*	*494 726,42*	*0,00*	*571 307,48*
Vieras pääoma yhteensä	*0,00*	*494 836,79*	*0,00*	*671 759,44*

Sekkilimiitti

Sekkilimiitti		
	2022	**2021**
Luotollisten sekkitilin limiitti 31.12	6 000 000,00	6 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	4 880 579,22	4 308 034,89

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	4 074 653,78	4 525 923,49	3 029 732,50	3 196 353,42
Korkojaksotukset	134 943,02	62 607,04	49 562,55	49 083,13
Muut menojäämät	1 500 795,59	629 914,02	1 125 214,04	589 780,68
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	*5 710 392,39*	*5 218 444,55*	*4 204 509,09*	*3 835 217,23*
Siirtovelat yhteensä	*5 710 392,39*	*5 218 444,55*	*4 204 509,09*	*3 835 217,23*

9.5 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**20202**	**2021**
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 293 902,40	10 278 250,93		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	13 303 375,23	18 454 158,34		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	*13 303 375,23*	*18 454 158,34*		

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä tontin vuokraoikeuteen				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20 450,00	22 862,39		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	59 514,36	59 514,36		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	*59 514,36*	*59 514,36*		

Vuokravastuut

Vuokra- ja leasingvastuut	Konserni		Kunta	
	2022	**2020**	**2022**	**2021**
Vuokravastuut				
Toimitilojen vuokravastuut	1 923 878,89	2 390 490,88	1 718 735,00	2 163 033,00
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	917 780,75	350 469,97	761 726,58	291 482,57
Vuokravastuut yhteensä	*2 841 659,64*	*2 740 960,85*	*2 480 461,58*	*2 454 515,57*
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	817 798,13	749 182,68	1 021 593,20	1 014 540,60
Leasingvastuut yhteensä	405 482,85	353 801,53	405 482,85	252 523,74
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	179 146,52	215 792,93	179 146,52	169 966,46
- siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet			7 440,00	4 000,00
Yhteensä	*3 247 142,49*	*3 094 762,38*	*2 885 944,43*	*2 707 039,31*

Vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			11 166 437,50	11 166 437,50
Jäljellä oleva pääoma			8 224 313,99	8 827 355,99
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	11 014 465,44	10 296 265,44	11 001 300,00	10 283 100,00
Jäljellä oleva pääoma	8 950 919,12	8 697 747,68	8 942 965,00	8 689 245,00

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2022	**2021**
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12	71 201 664	66 382 290
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskukset rahastosta 31.12	41 175	43 484

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
	Konserni		Kunta	
	2022	**2021**	**2022**	**2021**
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	89 275,37	89 275,17		
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 277 438,16	2 865 835,57	1 931 825,91	2 409 589,01
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 930 052,00	1 897 552,00	1 930 052,00	1 897 552,00
Koronvaihtosopimus Eteva 2				
Lisähyötywap 1161642/1512514 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja korkonvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 7.11.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo		12 317,83		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)		-419,40		
Korkojohdannaisten osalta esitetty nimellisarvon lisäksi käypä arvo, joka on negatiivinen johtuen alhaisesta markkinatasosta				

9.6 HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Henkilöstörakenne yksiköittäin 2021 - 2022

Henkilöstön lukumäärä 31.12		
	2022	**2021**
Kuntajohtaminen	3	1
Elinvoimatoimiala	106	110
Hyvinvointitoimiala	417	424
Yhteensä	*526*	*535*

Henkilöstökulut

Henkilöstökulut		
	2022	**2021**
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	24 589 219,74	23 785 440,79
Henkilöstökulut yhteensä	*24 589 219,74*	*23 785 440,79*

Luottamushenkilöstökulut

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2022	**2021**
Hattulan Keskusta	1 779,50	2 276,01
Hattulan Kokoomus ry	5 865,25	7 756,38
Hattulan Kristillisdemokraatit	975,39	1 416,38
Hattulan Sosiaalidemokraatit	5 195,50	7 504,25
Hattulan Perussuomalaiset ry	2 984,25	1 789,25
Hämeen Vihreät ry	7,50	1 412,27
Hattulan Vasemmistoliitto	1 845,01	1 823,14
Janakkalan Vihreät ry	982,50	329,63
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	*19 634,90*	*24 307,31*

Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarkastajan palkkiot		
	2022	2021
BDO Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	14 802,00	21 956,40
Tilintarkastajan lausunnot		450,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 180,00	1 350,00
Muut palkkiot	10 309,48	0,00
Yhteensä	*31 291,48*	*23 756,40*

Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Liitetietona on esitettävä tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietona esitetään myös tavanomaisin ehdoin intressitahojen kanssa toteutetuista toimista niiden osapuolet ja toimien arvot, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tietoja yksittäisistä liiketoimista voidaan yhdistellä, ellei tietojen erillinen esittäminen ole välttämätöntä arvioitaessa liiketoimen vaikutusta kunnan taloudelliseen asemaan.

Intressitahoilla tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on kunnan kanssa:
1) määräysvaltasuhteessa; tai
2) osakkuusyrityssuhteessa.

Intressitahoihin luetaan lisäksi:
1) kunnanjohtaja;
2) kunnanhallituksen jäsen ja varajäsen; sekä
3) kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat.

Kunnanvaltuuston myönsi tilikauden aikana HS Vedelle 718 220 € omavelkaisen takauksen laitosinvestointien rahoittamiseksi. Vastavakuudeksi saatiin samansuuruinen yrityskiinnitys.

Lisäksi kunnanvaltuusto päätti 18.5.2022 myöntää Hattula-Kiinteistöt Oy:lle enintään 126 285 euron omavelkaisen takauksen Kinnalantie 8:n energiasaneeraukseen liittyvälle korkotukilainalle. Takauksen ehtona oli, että yhtiö toimittaa kunnalle takauksen suuruiset vastavakuudet.

Valtuusto päätti 11.4.2022 tehdä enintään 100 000 euron sijoituksen Hattulan Kehitys Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ja valtuutti kunnanjohtajan sopimaan järjestelyn yksityiskohdista yhtiön kanssa.

Lisäksi kunta hyvitti Hattula-Kiinteistöt Oy:lle kahden osakehuoneiston kauppahinnan myyntitappion aiemman sopimuksen perusteella (KHALL 48/2018 248§ Kunnan ja Hattula-Kiinteistöt Oy:n välinen sopimus koskien Asunto Oy Paroninpuistoa). Hyvitykset olivat suuruudeltaan yhteensä 94 203 euroa.

Elinvoimalautakunta päätti 23.11.2021 vuokrata uudet nuorisotilat Suomen Tieturva Oy:ltä toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella, jossa on 6 kuukauden irtisanomisaika. Vuokra on 1950 €/kk. Yhtiön toimitusjohtaja on kunnanhallituksen jäsen.

10 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

KIRJANPITOKIRJAT	SÄILYTYSTAPA
Tasekirja	Sidottu kirja
Päiväkirja	Sähköinen arkistointi
Pääkirja	Sähköinen arkistointi

APUKIRJAT	SÄILYTYSTAPA
Myyntireskontra	Sähköinen arkistointi
Ostoreskontra	Sähköinen arkistointi
Käyttöomaisuus	Sähköinen arkistointi
Konsernikirjanpito	Sähköisessä järjestelmässä, paperitulosteet

TOSITELAJIT	TAPAHTUMA	SÄILYTYSTAPA
Kirjanpito		
AIF	AIF tositekonversio	Sähköisessä järjestelmässä
AKT	Aktivoinnit	Sähköisessä järjestelmässä
ALV	ALV-maksuajo	Sähköisessä järjestelmässä
AS	Alkusaldo	Sähköisessä järjestelmässä
KPA	Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma	Sähköisessä järjestelmässä
Muistio	Muistiotositteet Kuntaxissa	Sähköinen arkistointi
MuistioE	Muistiotositteet Excelistä	Sähköinen arkistointi
MuistSisLa	Muistiotositteet Sisäinen laskutus	Sähköisessä järjestelmässä
Palkka	Palkat Populus	Sähköinen arkistointi
Pankki	Pankkitositteet	Sähköinen arkistointi
Perhehlto	Effica kp-aineisto	Sähköisessä järjestelmässä
Myyntireskontra		
Ltappio	Luottotappiokirjaus	Sähköisessä järjestelmässä
Man	Manuaaliset suoritukset	Sähköisessä järjestelmässä
PERINTÄ	Perintä toimeksiantoliittymä	Sähköisessä järjestelmässä
Vii	Viitesuoritukset	Sähköinen arkistointi
10-93	Laskulajit 10-93	Sähköisessä järjestelmässä
Ostoreskontra		
OL	Ostolaskut	Sähköinen arkistointi
OM	Ostoreskontran maksut	Sähköinen arkistointi
ORK	Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksutosite	Sähköisessä järjestelmässä
Käyttöomaisuus		
KOM	Käyttöomaisuus	Sähköisessä järjestelmässä
XAKOM	Kom-konversio	Sähköisessä järjestelmässä
Tilinpäätös	Liitetietotositteet	Paperituloste

11 ALLEKIRJOITUKSET

Hattulassa 27. päivänä maaliskuuta 2023

Poissa kokouksesta

Matti Hämäläinen, varajäsen

Pasi Niemi

Matti Puotila

Jiri Kattelus

Seppo Kopra

Ville Myllymäki

Pirkko Lokinperä

Hanna Jokinen, varajäsen

Ellen Rydbeck, puheenjohtaja

Pekka Järvi, vt. kunnanjohtaja

12 TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Vuoden 2022 tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti.

Hattulassa / 2023 24.5.2023

BDO Audiator Oy

Minna Ainasvuori

13 LIITTEET